

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการสถานะและการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีก
ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และคณะ

ตุลาคม 2555

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย สถานะและการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีก
ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

คณะผู้วิจัย

สังกัด

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. ดร.อุทิศ สังขรัตน์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา เทพสิงห์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชุดโครงการวิจัย "มาเลเชีย: นัยที่สำคัญต่อไทย"

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการสถานะและการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ) เพื่อสำรวจสถานการณ์การค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง ในสามจังหวัดชายแดนใต้ 2) เพื่อศึกษาปัญหาของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 3) เพื่อศึกษาความต้องการการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐด้านต่างๆ ของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ประกอบการจำนวน 55 ราย ด้วยวิธีการสุ่มแบบ สุ่มแบบลูกโซ่ (Chain Sampling) และเลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sample) ผู้วิจัยใช้วิธีการ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Narrative Analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

จากผลการศึกษาพบว่าปัญหาของผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อคือ 1) การหดตัวของพื้นที่ทางสังคมของร้าน สะดวกซื้อ 2) ปัญหาจากการดำเนินนโยบายรักษาความสงบ 3) การย้ายออกจากพื้นที่ 4) ปัญหาที่เกิดจาก ห้างสรรพสินค้า และร้านสะดวกซื้อที่เป็นแฟรนไชส์ 5) ปัญหาการแบ่งแยกร้านค้าระหว่างไทยพุทธและไทยมุสลิม 6) ปัญหาราคาสินค้าและราคาขนส่งที่ยับยั้งตัวขึ้นและ 7) การขาดผู้สืบทอดกิจการ ส่วนการปรับตัวของผู้ประกอบการ ร้านค้าสะดวกซื้อสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) เปิด-ปิด เป็นเวลา 6.00 น. – 19.00 น. 2) การเฝ้าระวังสถานการณ์ 3) การ กำหนดกลุ่มลูกค้า 4) การจ้างลูกจ้างที่เป็นมุสลิมมาทำงาน 5) การไปดำเนินธุรกิจอื่นๆ เพื่อลดความเสี่ยงจากการ ดำเนินธุรกิจร้านค้าสะดวกซื้อ และ 6) การอยู่อย่างพอเพียง ในด้านความต้องการการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงาน ภาครัฐด้านต่างๆของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยพบว่า ผู้ประกอบการอยากให้รัฐดำเนินการต่อไปนี้ 1) การแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 2) การดูแลและป้องกันอย่าง จริงจังแก่ผู้ประกอบการจากเหตุการณ์ความไม่สงบ โดยเฉพาะร้านค้าสะดวกซื้อที่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทย พุทธ 3) การสนับสนุนด้านสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการ 4) ดูแลเรื่องราคาต้นทุนสินค้า 5) การช่วยเหลือด้านภาษี และ 6) การกำหนดนโยบายเพื่อการปกป้องธุรกิจท้องถิ่น ผลจากการศึกษาได้นำมาใช้ประโยชน์ในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการ พัฒนานโยบายภาครัฐคือ 1) นโยบายการยกเว้นการเก็บภาษีแก่ผู้ประกอบการในพื้นที่ 2) นโยบายและกฎหมายเพื่อ การปกป้องธุรกิจท้องถิ่น 3) นโยบายด้านสินเชื่อสำหรับผู้ประกอบการรายย่อย และ 4) แนวทางการแก้ไขปัญหาความ ความไม่สงบ

Executive Summary

The purpose of the project is 1) to study the problems of entrepreneurs in convenience stores in three southern border provinces of Thailand, 2) to study the adjustment of convenience store entrepreneurs to violent situations in three southern border provinces of Thailand, and 3) to study the needs of entrepreneurs for government support of retail business in three southern border provinces of Thailand. Researchers used the qualitative method through in-depth interviews with 55 entrepreneurs. We selected the sample using the chain-sampling and convenience-sampling techniques. We then analyzed the data using descriptive analysis and content analysis.

The results of the study revealed six problems of entrepreneurs in convenience stores: 1) decline in social participation; 2) problems with public policy regarding security issues; 3) relocation of entrepreneurs to other areas; 4) problems stemming from big department stores and the arrival of franchise businesses; 5) problems with groups of shop owners being divided between Thai Buddhists and Thai Muslims; 6) increased prices of goods and high cost of transportation; and 7) violence affecting Chinese and Buddhist families because no one of the next generation wants to come back to continue the family business. For the adjustment of convenience store entrepreneurs to violent situations, we found six factors that traders use to survive: 1) reducing working hours (6:00 a.m. to 7:00 p.m. for now), 2) proceeding with care in violent situations, 3) classifying customers, 4) employing Muslims to work in convenience stores, 5) setting up another business to reduce business risk, and 6) being self-sufficient. The needs entrepreneurs have for government support of retail business is 1) government should work seriously to solve the problems of violence; 2) government should address the need for increased security, especially for Chinese and Buddhist traders; 3) the government should enact financial support policy; 4) government should support businesses in the area by controlling the cost of goods and products; 5) government should reduce taxes; and 6) government should set up policy to protect local business. In addition, the results of this study can give guidelines for policy implementation to the Thai government as follows: 1) government should set up new tax policy that exempts taxes on entrepreneurs in three southern border provinces of Thailand; 2) government should set up the policy and rule of law to protect local businesses from multinational businesses; 3) government should set up a financial policy suitable for the people and situation in the area; and 4) government should make a serious effort to solve the problems of violence.

รหัสโครงการ: RDG5410041
 ชื่อโครงการ: สถานะและการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง
 จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส
 ชื่อนักวิจัย: ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร¹, อุทิศ สังขรัตน์¹, ปัญญา เทพสิงห์¹
 สถานวิจัยเพื่อศึกษาการพัฒนาเอเชียแปซิฟิก คณะศิลปศาสตร์
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 E-mail Address: thongphon.p@psu.ac.th
 ระยะเวลาโครงการ: 15 สิงหาคม 2554 – 14 สิงหาคม 2555

โครงการสถานะและการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ 1) เพื่อสำรวจสถานการณ์การค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง ในสามจังหวัดชายแดนใต้ 2) เพื่อศึกษาปัญหาของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 3) เพื่อศึกษาความต้องการการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐด้านต่างๆ ของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ประกอบการจำนวน 55 ราย ด้วยวิธีการสุ่มแบบสุ่มแบบลูกโซ่ (Chain Sampling) และเลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sample) ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Narrative Analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

จากผลการศึกษาพบว่าปัญหาของผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อคือ 1) การหดตัวของพื้นที่ทางสังคมของร้านสะดวกซื้อ 2) ปัญหาจากการดำเนินนโยบายรักษาความสงบ 3) การย้ายออกจากพื้นที่ 4) ปัญหาที่เกิดจากห้างสรรพสินค้า และร้านสะดวกซื้อที่เป็นแฟรนไชส์ 5) ปัญหาการแบ่งแยกร้านค้าระหว่างไทยพุทธและไทยมุสลิม 6) ปัญหาราคาสินค้าและราคาขนส่งที่ขยับตัวขึ้นและ 7) การขาดผู้สืบทอดกิจการ ส่วนการปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) เปิด-ปิด เป็นเวลา 6.00 น. – 19.00 น. 2) การเฝ้าระวังสถานการณ์ 3) การกำหนดกลุ่มลูกค้า 4) การจ้างลูกจ้างที่เป็นมุสลิมมาทำงาน 5) การไปดำเนินธุรกิจอื่นๆ เพื่อลดความเสี่ยงจากการดำเนินธุรกิจร้านค้าสะดวกซื้อ และ 6) การอยู่อย่างพอเพียง ในด้านความต้องการการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐด้านต่างๆของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยพบว่าผู้ประกอบการอยากให้รัฐดำเนินการต่อไปนี้ 1) การแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 2) การดูแลและป้องกันอย่างจริงจังแก่ผู้ประกอบการจากเหตุการณ์ความไม่สงบ โดยเฉพาะร้านค้าสะดวกซื้อที่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยพุทธ 3) การสนับสนุนด้านสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการ 4) ดูแลเรื่องราคาสินค้า 5) การช่วยเหลือด้านภาษี และ 6) การกำหนดนโยบายเพื่อการปกป้องธุรกิจท้องถิ่น ผลจากการศึกษาได้นำมาใช้ประโยชน์ในการให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา นโยบายภาครัฐคือ 1) นโยบายการยกเว้นการเก็บภาษีแก่ผู้ประกอบการในพื้นที่ 2) นโยบายและกฎหมายเพื่อการปกป้องธุรกิจท้องถิ่น 3) นโยบายด้านสินเชื่อสำหรับผู้ประกอบการรายย่อย และ 4) แนวทางการแก้ไขปัญหาความไม่สงบ

คำหลัก : ผู้ประกอบการ ธุรกิจค้าปลีก สามจังหวัดชายแดนใต้

Project Code: RDG5410041

Project Title: Situation and Adjustment of Retail Business in Muang District
Area in Pattani, Yala and Narathiwat Province

Investigators: Promsaka Na Sakolnakorn, T.¹, Sungkharat, U.¹, Tepsing, P.¹
¹Research Center for Asia Pacific Development Studies
Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

E-mail Address: thongphon.p@psu.ac.th

Project Duration: 15 August 2011 – 14 August 2012

The purpose of the project is 1) to study the problems of entrepreneurs in convenience stores in three southern border provinces of Thailand, 2) to study the adjustment of convenience store entrepreneurs to violent situations in three southern border provinces of Thailand, and 3) to study the needs of entrepreneurs for government support of retail business in three southern border provinces of Thailand. Researchers used the qualitative method through in-depth interviews with 55 entrepreneurs. We selected the sample using the chain-sampling and convenience-sampling techniques. We then analyzed the data using descriptive analysis and content analysis.

The results of the study revealed six problems of entrepreneurs in convenience stores: 1) decline in social participation; 2) problems with public policy regarding security issues; 3) relocation of entrepreneurs to other areas; 4) problems stemming from big department stores and the arrival of franchise businesses; 5) problems with groups of shop owners being divided between Thai Buddhists and Thai Muslims; 6) increased prices of goods and high cost of transportation; and 7) violence affecting Chinese and Buddhist families because no one of the next generation wants to come back to continue the family business. For the adjustment of convenience store entrepreneurs to violent situations, we found six factors that traders use to survive: 1) reducing working hours (6:00 a.m. to 7:00 p.m. for now), 2) proceeding with care in violent situations, 3) classifying customers, 4) employing Muslims to work in convenience stores, 5) setting up another business to reduce business risk, and 6) being self-sufficient. The needs entrepreneurs have for government support of retail business is 1) government should work seriously to solve the problems of violence; 2) government should address the need for increased security, especially for Chinese and Buddhist traders; 3) the government should enact financial support policy; 4) government should support businesses in the area by controlling the cost of goods and products; 5) government should reduce taxes; and 6) government should set up policy to protect local business. In addition, the results of this study can give guidelines for policy implementation to the Thai government as follows: 1) government should set up new tax policy that exempts taxes on entrepreneurs in three southern border provinces of Thailand; 2) government should set up the policy and rule of law to protect local businesses from multinational businesses; 3) government should set up a financial policy suitable for the people and situation in the area; and 4) government should make a serious effort to solve the problems of violence.

Keyword: Entrepreneurs, Retail Business, Three Southern Border Provinces

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัย สถานะและการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจาก ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย โดยมีคณะที่ปรึกษาประกอบไปด้วย ศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล ชูชูกิ และ ดร.สายพิน ศุพุทรมงคล ซึ่งคณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และท่านอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสามท่าน ที่ได้มอบโอกาสในการพัฒนาตนเอง สร้างองค์ความรู้ใหม่ และการทำงานภายใต้วัฒนธรรมการทำงานรูปแบบใหม่ ซึ่งคณะวิจัยคงจะไม่มีโอกาสพัฒนาในด้านต่างๆ ถ้าไม่ได้รับทุนโครงการวิจัยนี้

คณะนักวิจัย ขอขอบพระคุณ ผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อที่เป็นผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน ผู้ช่วยนักวิจัยและนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ช่วยสละเวลามาเป็นผู้ช่วยนักวิจัยและลงพื้นที่เก็บข้อมูลร่วมกับคณะนักวิจัย และขอขอบคุณ พ.อ.ดร.สมชาติ แนนอุดร ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 3 กองพลทหารราบที่ 3 กองทัพภาคที่ 2 ที่คอยให้คำปรึกษา และช่วยอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลวิจัย และสุดท้ายคณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่มีได้เอื้อนาม ณ ที่นี้ ที่ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่โครงการวิจัยด้วยดีเสมอมา

คณะผู้วิจัย

2555

สารบัญ

หน้า

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	(3)
Executive Summary	(4)
บทคัดย่อ.....	(5)
Abstract	(6)
กิตติกรรมประกาศ.....	(7)
สารบัญ	(8)
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
3. ขอบเขตการวิจัย.....	2
4. นิยามศัพท์เฉพาะ	2
บทที่ 2 วิธีการศึกษา	3
บทที่ 3 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก.....	4
1. ร้านค้าสะดวกซื้อในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี	4
2. ร้านค้าสะดวกซื้อในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา.....	7
3. ร้านค้าสะดวกซื้อในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส	12
4. สรุปท้ายบท.....	20
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	21
1. สถานการณ์ธุรกิจร้านค้าสะดวกซื้อในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี.....	21
2. สถานการณ์ธุรกิจร้านค้าสะดวกซื้อในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา	23
3. สถานการณ์ธุรกิจร้านค้าสะดวกซื้อในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส.....	25
4. ปัญหาของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	27
5. การปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อต่อเหตุการณ์ความไม่สงบ	37
6. ความต้องการการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐด้านต่างๆ.....	40
ของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา	42
บรรณานุกรม	46

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสภาพภาพการพัฒนาของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ เราจะพบว่าเศรษฐกิจในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ขยายตัวต่ำกว่าอัตราของภาคและของประเทศมาโดยตลอด ตัวเลขตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 เป็นต้นมา ได้บอกถึงช่องว่างของเศรษฐกิจกับพื้นที่อื่น และเป็นช่องว่างที่สะสมมานานนับเกือบ 10 - 20 ปี กล่าวคือมีการขยายตัวต่ำกว่ามาตรฐานของประเทศมาตลอด ช่องว่างที่เกิดขึ้นนานนับ 10 - 20 ปีนี้ ได้สะสมปัญหาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ดังกล่าว เมื่อเหตุการณ์ความไม่สงบได้เริ่มเกิดขึ้นเมื่อต้นปี พ.ศ. 2547 จึงมีผลกระทบที่ทับตัวเลขทางเศรษฐกิจใน 3 จังหวัด กล่าวคือตัวเลขอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เคยโตถึง 5.8 - 5.9 เปอร์เซ็นต์ต่อปี ได้ชะลอตัวลงเหลือเพียงแค่ 1.4 เปอร์เซ็นต์ในปี พ.ศ. 2548 (สำนักบริการข้อมูลและสารสนเทศ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2552) หลังจากที่รัฐได้พยายามแก้ไขปัญหในพื้นที่ โดยการนำทหารเข้ามาควบคุมสถานการณ์ ได้ส่งผลต่อภาคธุรกิจค่อนข้างมาก และอัตราการเติบโตทางธุรกิจยังชะลอตัวอีกด้วย ตัวอย่างเช่นร้านค้าใดที่มีอาหารนั่งอยู่ในร้าน ชาวบ้านจะไม่กล้าไปซื้อของและขายไม่ดี ขณะที่เวลาเปิดให้ค้าขาย ก็ยังมีระยะเวลาสั้นลง เช่นในตัวเมืองโดยประมาณ 1 ชั่วโมงร้านปิดร้านแล้ว เพราะไม่มีใครกล้าออกจากบ้าน (พงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ, 2548)

ธุรกิจค้าปลีก เป็นธุรกิจหนึ่งที่เติบโตคู่กับสังคมไทยมานาน โดยธุรกิจค้าปลีกหมายถึง กิจการที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายสินค้า หรือบริการโดยตรงแก่ผู้บริโภค โดยประเภทของร้านค้าปลีกสามารถจำแนกได้ดังนี้ 1) การค้าแบบมีร้านค้า เช่น ร้านสะดวกซื้อ ร้านขายสินค้าเฉพาะอย่าง 2) การค้าปลีกแบบไม่มีร้านค้า เช่น การขายตรง และ 3) องค์การที่ทำการค้าปลีก เช่น สหกรณ์ ร้านค้าปลีกแบบลูกโซ่ เป็นต้น (Kotler, 1997: 564-570) ในปี พ.ศ. 2547 ถึง 2548 กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ได้จัดโครงการพัฒนาสามจังหวัดชายแดนชื่อ “โครงการส่งเสริมการประกอบธุรกิจการค้า” โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาธุรกิจแก่ผู้ค้าปลีกในเขตสามจังหวัดชายแดนใต้ แต่โครงการดังกล่าวก็ไม่ประสบความสำเร็จมากนัก (จังหวัดปัตตานี, 2548) ในปี พ.ศ. 2552 รัฐบาลได้ออกประกาศฉบับที่ 8/2552 เรื่องมาตรการส่งเสริมการลงทุนเป็นพิเศษในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งมีสิทธิพิเศษมากมายเมื่อไปประกอบธุรกิจในพื้นที่(คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2552) ในด้านการสนับสนุนธุรกิจค้าปลีกในต่างประเทศ กมล กมลตระกูล (2548) ได้อธิบายไว้ในประเทศเยอรมัน ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น ได้มีกฎหมายห้ามขายสินค้าต่ำกว่าราคาราคาทุนเพื่อเป็นการปกป้องธุรกิจการค้าปลีกของท้องถิ่น เพราะการขายสินค้าต่ำกว่าทุนเป็นยุทธวิธีระยะสั้นของเครือข่ายร้านค้าปลีกขนาดยักษ์หรือร้านค้าปลีกข้ามชาติที่นำมาใช้เพื่อทำลายธุรกิจชุมชน แล้วมาโก่งราคาเพื่อเอากำไรคืนในภายหลังเมื่อผูกขาดตลาดได้แล้ว นอกจากนั้น รัฐบาลญี่ปุ่นมีนโยบายสนับสนุนร้านค้าปลีกขนาดเล็กและกลางโดยการปล่อยเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ ผ่อนคืนระยะยาวให้นานถึง 10-20 ปี รวมทั้งสิทธิประโยชน์ทางภาษี และความช่วยเหลือทางด้านความรู้ทางวิชาการบริหารสมัยใหม่ การทำบัญชี เป็นต้น

วรารุณ จิตราวุธ (2551) ได้อธิบายถึงสถานะการณ์ธุรกิจค้าปลีกในสามจังหวัดชายแดนใต้ว่า ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา กลุ่มค้าปลีก ผู้ค้ารายย่อย มีปัญหาโดยตลอด ทั้งในเรื่องของเงินทุน องค์ความรู้ในการประกอบธุรกิจ และไม่มีอำนาจการต่อรอง และไม่สามารถดำเนินธุรกิจเพื่อแข่งขันกับผู้ประกอบการข้ามชาติหรือโมเดิร์นเทรดได้ ซึ่งผู้ประกอบการจะต้องปรับตัวเพื่อรับการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นในยุคของการค้าเสรี ถ้าผู้ประกอบการรายย่อยไม่สามารถสู้เรื่องเงินทุนได้ ก็ควรจะต้องการบริหารจัดการที่ดี เพราะยุคนี้ผู้บริโภค

มุ่งเน้นที่ความสะดวกมากกว่าราคาซึ่งเห็นได้จากเซเว่น อีเลฟเว่นที่สินค้ามีราคาแพง สินค้าบางประเภทแพงกว่าร้านค้าสะดวกซื้อแต่กลับขายดีเพราะมีการจัดการที่ดี เป็นต้น ถึงแม้ในหลายปีที่ผ่านมา รัฐบาลจะนำโครงการเศรษฐกิจสามฝ่ายไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซีย (IMT-GT) มาช่วยฟื้นฟูการค้าและการลงทุนในพื้นที่ โดยประกาศให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้เศรษฐกิจผ่านพ้นวิกฤติกลับมาเป็นเหมือนเดิมก่อนหน้าที่จะเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบได้ (เกิดวา นุญปรการ, 2553) และจากข้อมูลของ เอกพร นิโรจน์ (2553) ที่ได้อธิบายว่าผู้ประกอบการในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังพบปัญหาด้านสินเชื่อเพื่อการลงทุน เพราะผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเข้าถึงบริการได้ เนื่องจากติดปัญหาการพิจารณาสินเชื่อที่เข้มงวดของธนาคารพาณิชย์ จึงไม่ได้รับอนุมัติวงเงินสินเชื่อตามต้องการ

จากที่กล่าวมานั้น จะพบว่าผู้ประกอบการธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจร้านค้าสะดวกซื้อในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องพบกับวิกฤติตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบเป็นต้นมา นอกจากนั้นงานวิจัยและการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาด้านธุรกิจค้าปลีกและร้านค้าสะดวกซื้อในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ยังมิได้มีการศึกษาอย่างจริงจังและนำผลที่ได้ไปแก้ปัญหา หรือนำไปสู่การผลักดันเชิงนโยบายอย่างแท้จริง ดังนั้น การศึกษาวิจัยนี้จึงมีความจำเป็นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาธุรกิจค้าปลีกในเขตสามจังหวัดชายแดนใต้ โดยในการศึกษานี้จึงมีคำถามในงานวิจัยคือ 1) สถานการณ์การค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง ในสามจังหวัดชายแดนใต้เป็นอย่างไร 2) ปัญหาของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีอะไรบ้าง และ 3) ความต้องการการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐด้านต่างๆของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีอะไรบ้าง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจสถานการณ์การค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง ในสามจังหวัดชายแดนใต้
2. เพื่อศึกษาปัญหาของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อศึกษาความต้องการการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐด้านต่างๆของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. ขอบเขตการวิจัย

กลุ่มประชากรที่ศึกษาคือ ร้านค้าสะดวกซื้อที่มีผู้ประกอบการในท้องถิ่นเป็นเจ้าของ โดยพื้นที่ศึกษาคือเขตอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ระยะเวลาในการศึกษาคือ เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2554 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2555

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

ธุรกิจค้าปลีก หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายสินค้าหรือบริการโดยตรงแก่ผู้บริโภค เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภครายสุดท้าย

ร้านค้าสะดวกซื้อ หมายถึง ร้านขายสินค้าทั่วไปที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

การปรับตัว หมายถึง การที่บุคคลพยายามปรับเปลี่ยน พฤติกรรมของตนให้เข้ากับสภาพแวดล้อม สถานการณ์และความต้องการของตนเอง

สามจังหวัดชายแดนใต้ หมายถึง จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

บทที่ 2

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้กลุ่มประชากรที่ผู้วิจัยจะทำการศึกษาคือ ร้านค้าสะดวกซื้อ (Convenience Store) ที่มีเจ้าของหรือผู้ประกอบการเป็นคนในท้องถิ่น ในเขตพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส และมีการดำเนินธุรกิจในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกร้านค้าสะดวกซื้อจำนวนทั้งสิ้น 55 ร้าน โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ

1. เพื่อสำรวจสถานการณ์การค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง ในสามจังหวัดชายแดนใต้
2. เพื่อศึกษาปัญหาของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อศึกษาความต้องการการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐด้านต่างๆของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. การสุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sample) และใช้วิธีการสุ่มแบบลูกโซ่ (Chain Sampling) โดยไม่มีการกำหนดกลุ่มประชากรที่ต้องทำการสัมภาษณ์

2. วิธีการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีระยะเวลาการศึกษา 1 ปี ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2554 ถึง เดือนสิงหาคม 2555 ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเจ้าของร้านค้าสะดวกซื้อ ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 15 ถึง 45 นาที

ในการเก็บข้อมูลร้านค้าสะดวกซื้อที่มีเจ้าของร้านค้าที่เป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม ผู้วิจัยต้องอาศัยผู้ช่วยวิจัยซึ่งเป็นบุคคลในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้และนับถือศาสนาอิสลามเป็นผู้เก็บข้อมูล โดยคณะผู้วิจัยเป็นเพียงผู้คอยสังเกตการณ์ ด้วยในพื้นที่ดังกล่าวมีความไม่ไว้วางใจคนต่างถิ่น และคนต่างศาสนาอันเนื่องมาจากปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบ

ส่วนผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อที่นับถือศาสนาพุทธ คนไทยเชื้อสายจีนและศาสนาอื่นๆ คณะผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Narrative Analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

บทที่ 3

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกร้านค้าสะดวกซื้อในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส สามารถสรุปผลการสัมภาษณ์โดยแยกเป็นรายจังหวัดได้ดังต่อไปนี้

1. ร้านค้าสะดวกซื้อในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

ร้านเจริญพาณิชย์ เลขที่ 84 ถนนอุดมวิทย์ ตำบลลานะรุ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เป็นร้านค้าที่เปิดมาประมาณ 30 กว่าปีแล้ว โดยเริ่มรุ่นพ่อ จากร้านเล็กๆ ขายของไม่กี่อย่าง ก็ค่อยขยายใหญ่ขึ้น ครั้น ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมานับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ร้านเริ่มได้รับผลกระทบบ้าง แต่มีผลกระทบมากหลังจากปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา เพราะเหตุการณ์ความรุนแรงเพิ่มขึ้น ผู้คนไม่ค่อยออกมาจับจ่ายไม่สามารถซื้อขายเช่นอดีต ในอดีตร้านจะเปิดตั้งแต่เริ่มสว่าง ปิดร้าน 2 -3 ทุ่ม ปัจจุบันส่วนใหญ่จะขายของได้ช่วงตอนกลางวัน โดยเฉพาะช่วงสายๆ พอตกเย็นเริ่มเงียบ โดยปกติจะเปิดร้านประมาณ 7 โมงเช้า และ 6 โมงเย็นก็ปิดร้านอยู่ในบ้าน ตกกลางคืนหากมีคนมาเรียกซื้อมักจะไม่เปิด นอกจากคนที่คุ้นเคยเท่านั้น

ร้านชิลาชา เลขที่ 39/1 ถนนกะลานอ ตำบลจะบังติกอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เปิดทำการการค้าขายของชำ มาประมาณ 5 ปี ขายของชำทุกชนิดที่มีความจำเป็นในครัวเรือน เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นถือว่าผลกระทบอยู่บ้าง เพราะเวลาที่เปิดปิดร้านจะสั้น เปิด ประมาณ 7 โมงเช้า และปิดประมาณ 5 โมงครึ่ง ในปัจจุบันนอกจากเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบอันส่งผลทำให้ผู้คนไม่ค่อยออกไปจับจ่ายใช้สอยเหมือนปกติแล้ว ทุกคนต้องระวังตัวการซื้อของจะซื้อของที่จำเป็น และกลับบ้านเร็วขึ้น ตกกลางคืน ไม่ค่อยมีผู้คนเช่นปกติ นอกจากนี้การที่ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่เกิดขึ้น คนส่วนใหญ่มักจะซื้อสินค้ามาจากห้างๆ เพราะรู้สึกว่าเดินซื้อสินค้าในห้างมีความปลอดภัยกว่าเดินซื้อตามร้านค้าริมถนน นอกจากนี้สภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน ที่ข้าวของราคาแพง ทำให้สินค้าขายยากขึ้น ลูกค้านำมาของแพง บางทีของที่สั่งมาบางอย่างขายไม่ได้เลย จากที่เคยขายได้วันละ 5,000-7,000 บาท ปัจจุบันเหลือ ประมาณวันละ 1,000-2,000 บาทเท่านั้น

ร้านพูนสิน เลขที่ 17 ถนนอุดมวิทย์ ตำบลลานะรุ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เริ่มดำเนินกิจการการค้ามาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ ประมาณ 30 ปีมาแล้ว สภาพการค้าปัจจุบันไม่ค่อยดีเหมือนอดีต เกิดจากหลายส่วน เหตุการณ์ความไม่สงบเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของคนที่จะออกมาจับจ่ายใช้สอย ผู้คนจะซื้อของมาที่ร้านในช่วงบ่ายหลังเที่ยง ช่วงเช้าเงียบๆ แต่ตกเย็นก็ขายไม่ค่อยได้ ผู้คนมักซื้อของที่ห้างใหญ่ๆ มากกว่าร้านชำเล็กๆ ช่วงที่ขายได้ดีก็มีอยู่บ้าง เช่นช่วงเทศกาลวันตรุษจีน วันขึ้นปีใหม่ หรือวันฮารีรายอ เป็นต้น นอกจากนี้ความเชื่อมั่นในความปลอดภัยของลูกค้าก็น้อยลง ทั้งผลของเศรษฐกิจปัจจุบันที่สินค้าต่างๆ มีราคาแพงขึ้นด้วย ขายสินค้าได้วันละประมาณ 3,000 บาท ซึ่งในอดีต ขายได้วันหนึ่งตกราวๆ หนึ่งหมื่นกว่าบาท

ร้านขายของขนาดเล็กในทัศนะของเจ้าของร้านพูนสิน มองว่า อาจพออยู่ได้ แต่พออยู่พอกินไปวันๆ ท่ามกลางสภาวะปัจจุบัน แต่หากเหตุการณ์ความไม่สงบเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ผู้คนอาจมีความเชื่อมั่นมากขึ้น ถ้าหากยังมีเหตุการณ์เช่นนี้ร้านขายของชำก็แย่ลงด้วย

ร้านจิตต์พาณิชย์ เลขที่ 36 ถนนอุดมวิทย์ ตำบลลานะรุ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี โดยเปิดร้านทำการค้ามาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ ไม่ต่ำกว่า 40 ปี มาแล้ว การค้าขายในอดีตดีกว่าปัจจุบัน เหตุผลสำคัญคือความเชื่อมั่นและวิถีการดำเนินชีวิตของคน เมื่อก่อนร้านค้าเปิดตั้งย่ำรุ่ง และขายกันยัน 3 ทุ่ม เหมือนพื้นที่อื่นที่ไม่มี

เหตุการณ์ใดๆ ปัจจุบันผู้คนกลับเข้าบ้านเร็วขึ้น และการซื้อสินค้าส่วนใหญ่จะไปซื้อในห้างสรรพสินค้าหลายอย่างในคราวเดียวรวมทั้งของชำต่างๆ ด้วย ซึ่งธุรกิจของร้านสามารถทรงตัวอยู่ได้ แต่ไม่ถึงกับมีกำไรมากนัก ถือว่าพออยู่พอกินมากกว่า ลงทุนไป ได้มานิดหน่อย ของที่สั่งเข้าร้านจะสั่งของจากหาใหญ่ อาทิ ดยละ 3 ครั้งตามความจำเป็นและจำนวนสินค้าที่ขาด สินค้าอาจขายดีบ้างช่วงหน้าเทศกาลต่างๆ แต่ส่วนใหญ่แล้วไม่ดีเหมือนอดีต ส่วนหนึ่งเพราะมีร้านค้าเกิดใหม่ของชาวไทยมุสลิมด้วย ลูกค้าจำนวนหนึ่งจึงหันไปใช้บริการร้านค้าเหล่านี้แทน

ร้านกะย๊ะสะมาลา เลขที่ 90/4 หมู่ที่ 3 ตำบลคลองมานิ อำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี ที่แสดงทัศนะไว้ว่า การมีห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ทำให้ลูกค้าเราลดลง คนที่เข้าห้างฯ มักจะไปแล้วซื้อสินค้าเข้าบ้านครบทุกเรื่อง ตั้งแต่ น้ำมันพืช สบู่ ยา สัตว์เลี้ยง รวมไปถึงกะปิ น้ำปลา ทุกอย่างนั้นแหละ ถ้าเข้าในห้างแล้วเขาก็ซื้อมากกว่าซื้อในร้านชำ เพราะในห้างมักจะขายเป็นแพค ลูกค้าจึงซื้อทีละมากๆ เช่น หากมาซื้อสบู่ที่ร้านชำเขาจะซื้อทีละก้อน แต่หากไปซื้อในห้างบางทีก็ซื้อเป็นแพค 4 ก้อนเลย เราก็ขายสบู่ไม่ได้ไปหลายเดือน เพราะลูกค้าซื้อจากในห้างมากจนเกินไปแล้ว และที่ห้างก็นำเงินซื้อของ แอร์ก็เย็น คนรู้สึกปลอดภัย เพราะมีระบบรักษาความปลอดภัยที่ชัดเจน จอดรถได้สะดวก สินค้ามีครบ ส่วนร้านสะดวกซื้อไม่ค่อยมาตั้งในหมู่บ้าน แต่มักจะตั้งในเขตตัวเมือง อันนี้ร้านค้านอกเมืองไม่กระทบ แต่ร้านค้าในเมืองกระทบแน่ๆ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับมุมมองนะ

ภาคภูมิการค้า เลขที่ 201/1 ถนนหนองจิก ตำบลรูสะมิแล อำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี ร้านค้าสะดวกซื้อร้านนี้ เริ่มจากการเปิดทำธุรกิจเสื้อผ้าสำเร็จรูปในปี 2530 บริเวณตลาดโต้รุ่ง (หลังห้างไดอาน่าปัตตานี ปัจจุบัน) ไม่นานต้องเลิกล้มกิจการเพราะขาดทุน ในปี 2533 ได้มีการเปิดห้างสรรพสินค้าขึ้น ผู้คนส่วนใหญ่เลยเลยเข้าไปซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคในห้างหมด เลยเปลี่ยนมาเป็นร้านขายอาหารเล็กๆ พกกิจการอยู่ได้ ขณะเดียวกันทำเลที่อยู่หน้าโรงแรมเหมาะสมมีผู้คนที่มาพักโรงแรมมาตามหาร้านอาหารของชาวยุโรปอยู่เรื่อยๆ เลยเปิดเป็นร้านขายของชำขึ้นเป็นร้านแรกหน้าโรงแรม และเปิดดำเนินกิจการมาเรื่อยๆ จนร้านมีขนาดใหญ่ขึ้น ผลกระทบที่เกิดขึ้น มีปัญหาบ้างเหมือนกัน แต่ถือว่าไม่มากเพราะลูกค้าส่วนใหญ่เป็นคนที่มาพักโรงแรม แต่ปัญหาที่สำคัญมี 2 ประการคือ ประการแรกมีร้านค้าบริเวณใกล้เคียงเพิ่มขึ้นจำนวนมาก ทำให้ลูกค้ากระจายตัวไปร้านอื่นๆ และประการที่ 2 คือ ลูกค้าส่วนใหญ่มักจะเข้าไปซื้อสินค้าใน BIC C มากขึ้น ทำให้ร้านค้าชำมีปัญหาด้านนี้ โดยช่วงที่รายได้ตกต่ำมากเป็นช่วงเดือนรอมฎอน เพราะชาวไทยมุสลิมถือศีลอดพอพ้นเดือนนี้ไปรายได้ก็เพิ่มขึ้นแต่ไม่ถึงกับมากนัก ทั้งนี้ผู้คนนิยมเข้าไปซื้อของในห้างสรรพสินค้ารายได้หลักจึงมาจากกลุ่มคนที่เข้ามาพักในโรงแรม ทั้งในช่วงปกติ และช่วงที่โรงแรมมีการจัดประชุมสัมมนา

ร้านค้าไม่มีชื่อร้าน เลขที่ 148/5 หมู่ที่ 7 ตำบลปุดะ อำเภอมะนัง จังหวัดปัตตานี โดยร้านเปิดมาเป็นเวลา 32 ปี เป็นที่รู้จักกันทั่วไปของคนในชุมชน ของที่ขายเป็นของชำ และสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือน รวมทั้งน้ำมันเบนซิน ที่นำมาแบ่งใส่ขวดขายหน้าร้าน การดำเนินธุรกิจขายของชำในสมัยก่อนดีกว่านี้ เพราะผู้คนในหมู่บ้านมักจะมาซื้อของที่นี้ เมื่อความเจริญเข้ามาถึงในชุมชน เยาวชนก็ออกจากชุมชนไปเรียนหนังสือในตัวเมืองหรือที่อื่น มากขึ้น จำนวนลูกค้าก็ลดลงด้วย ครั้นห้างสรรพสินค้า BIC C มาเปิดทำให้ลูกค้าลดลงไปอีก ผู้คนส่วนใหญ่มักจะเข้าไปซื้อของในห้างมากกว่าที่จะซื้อของในหมู่บ้าน อีกทั้งร้าน เซเว่น-อีเลฟเว่น ที่เกิดขึ้นบริเวณชานเมือง ทำให้ร้านขายของไม่ค่อยได้ จากกำไรวันละ 2,000-3,000 บาทต่อวัน เหลือวันละ 400-500 ในปัจจุบัน บางวันก็ 200 บาทก็มี ปัจจุบันทำไปเพื่ออยู่เพื่อกินเท่านั้น ไม่ได้หวังผลกำไรมากนัก การขาดทุนก็มีบ้างเหมือนกัน แต่พอมีเงินทุนสำรองอยู่บ้าง จึงพออยู่ได้

เหตุการณ์ความไม่สงบมีผลต่อร้านเหมือนกันเพราะต้องปิดร้านเร็วขึ้น อีกทั้งอย่างพอพลบค่ำผู้คนก็มักไม่ค่อยออกมาจากบ้าน อีกทั้งหนึ่งในปัจจุบันต้นทุนสูงขึ้นมาก ทำให้การทำการค้าค่อนข้างลำบาก

ร้านค้าไม่มีชื่อร้าน เลขที่ 316/1 หมู่ที่ 6 ตำบลรุสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ได้อธิบายว่า ปัญหาของร้านค้า คือ ลูกค้าน้อยลง รายได้ลดลง และปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบ ส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจร้านค้า โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีคนมากก็มีความเสี่ยงที่จะเกิดเหตุการณ์มาก เช่นกัน โดยปรับตัวด้วยการระวังมากขึ้นในเรื่องคนมาจอดรถหน้าร้าน ถึงขยะ เปิด-ปิดร้านเร็วขึ้น และไม่นั่งขายของอยู่ด้านหน้าของร้านเหมือนเมื่อก่อน โดยเข้ามานั่งข้างในร้านเพื่อระวังตนเอง เป็นต้น

ร้านเสาวนีย์ เลขที่ 147/131 ถนนโรงเหล้าสาย ข ตำบลรูสมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ได้อธิบายว่า เมื่อก่อนทหารเข้ามาในพื้นที่ร้าน ก็จะพูดคุยและทำความรู้จัก จนทหารบางนายก็คุ้นเคย ซึ่งเราทำได้เพียงบอกให้เขาระวังตัว อย่าเชื่อใจใคร แม้ชาวบ้านที่สนิท ก็อย่าไปเชื่อใจ เพราะเขาไม่เหมือนเรา ในที่สุดคนที่เราเคยบอก เคยพูดคุย ก็เสียชีวิตอันจึงมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ในปัจจุบันเมื่อทหารเข้ามาบริเวณใกล้ๆ หน้าร้านก็บอกเขารู้สึกกลัวเหมือนกันที่เขาจอตระกใกล้ๆ หน้าร้าน เขาก็เข้าใจขึ้น ร้านขายของชำที่เป็นอยู่จึงได้เพียงแต่เฝ้าระวังตัวเอง การช่วยตัวเองเป็นสิ่งที่ทุกร้านต้องทำ เพราะไม่รู้เหตุการณ์จะเกิดขึ้นกับเราเมื่อไร

นอกจากนั้นยังได้รับผลกระทบจากร้านสะดวกซื้อเป็นร้านของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ พอมีร้านค้าสะดวกซื้อเช่น เซเว่นอีเลฟเว่นมาเปิด 24 ชั่วโมง มาเปิด ลูกค้าในสวนที่เคยซื้อร้านเราเราก็เข้าร้านสะดวกซื้อ และที่ได้เปรียบเตี้ยวันนี้ร้านสะดวกซื้อยังให้บริการสารพัดชนิด ทั้งสามารถจ่ายค่าน้ำค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ บัตรเครดิต สารพัดอย่างซึ่งร้านขายของชำไม่มี ลูกค้าเข้าร้านสะดวกซื้อได้ทั้งสินค้าและบริการอื่นๆ นี่เป็นการแย่งลูกค้า เห็นๆ แต่ธุรกิจต้องมีการแข่งขัน เราก็ต้องจัดร้านให้ดูดี สะอาด บริการเป็นกันเอง ลูกค้าสามารถหยิบสินค้าได้สะดวก แต่ที่เราดีกว่าก็คือเราสามารถให้เครดิตกับลูกค้าที่เราคุ้นเคยได้ ลูกค้าส่วนนี้จึงอยู่กับเรา ถ้ามีลูกค้าประจำมากๆ เราก็อยู่ได้ แต่เตี้ยวันนี้การซื้อสินค้าที่ใช้เครดิตมีน้อยลง ส่วนใหญ่ซื้อเงินสด ยกเว้นสินค้าพวกเครื่องดื่ม เช่น เบียร์ เหล้า ก็มีขายประจำมาเช่นบ้างก็มีเหมือนกัน

ชื่อร้านเป้ายี่ เลขที่ 78/10 ม.1 ถนนเจริญสำราญ สายใน ตำบลสุระมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เริ่มต้นจากการเปิดร้านบนที่ดินของตนเอง ลงทุนครั้งแรกไปประมาณ 20,000 บาท ยืมจากพี่ๆ เริ่มโดยผลประกอบการในปัจจุบัน ไม่ถึงกับขายดีมากมาย เพราะมีคู่แข่งร้านชาด้วยกันเกิดขึ้นใกล้ๆ ซึ่งทางร้านใช้วิธีดึงดูดค่าให้ซื้อของที่ร้าน ด้วยการใช้นุชยสัมพันธ์ ด้วยการชวนลูกค้าพูดคุย สร้างความสนิทสนม ในการซื้อสินค้ามาขาย จะมีพ่อค้ามาส่งถึงร้าน หรือไปซื้อมาจากร้านค้า บางครั้งก็ซื้อที่แมคโคร สาขาอำเภอหาดใหญ่ ปัจจุบันลูกค้าหลักของร้านจะเป็นชาวบ้านใกล้เคียง มีทั้งไทยพุทธแถวเมืองเอกและมุสลิม มีทั้งนักศึกษา มอ. ทหารอัยวัด ชาวเรือประมง และร้านอาหารใน มอ. (ลานอิฐ) คนผ่านทาง

ปัญหาในปัจจุบันของร้านค้า คือ สินค้ามีราคาแพงขึ้น และการเกิดขึ้นของร้านสะดวกซื้อ เช่น เซเว่น อีเลฟเว่น ซึ่งเป็นร้านค้าที่มีทุนมากกว่า และมีความได้เปรียบในการแข่งขันด้านราคา เช่น นม ที่ร้านมีต้นทุน 18 บาท ขาย 21 บาท แต่เซเว่นอีเลฟเว่นมีต้นทุน 16 บาทกว่าๆ และขาย 20 บาท แต่ทางร้านมองว่ายังได้เปรียบอยู่บ้างในด้านสถานที่ตั้งของร้านอยู่ใกล้ชุมชน แออัดัยการพูดดีกับลูกค้า สำหรับการสนับสนุนจากภาครัฐ ที่ผ่านมาหน่วยงานรัฐไม่เคยเข้ามาสนับสนุน มีองค์กรด้านสาธารณสุข (อนามัย) เข้ามาตรวจสอบคุณภาพ สินค้าในร้าน ความสะอาด และการติดป้ายการขายบุหรีแก่ผู้ที่มีอายุน้อยกว่า 18 ปี ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่รัฐมาตรวจสอบในเชิงจับผิดมากกว่ามาช่วยเหลือใดๆ ทางร้านอยากให้รัฐสนับสนุนด้านเงินทุน โดยการให้สถาบันการเงินปล่อยเงินกู้ยืมในอัตราที่เกิน 100,000 บาท เพื่อนำมาขยายธุรกิจให้มีสินค้าหลากหลายมากยิ่งขึ้น หากปล่อยเงินกู้แค่ 2-3 หมื่นบาท จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อันใด เพราะเงินจำนวนไม่กี่หมื่นบาท ผู้ประกอบการส่วนใหญ่พอจะมีอยู่แล้ว

ร้านก๊วยแฉะ เลขที่ 51/3 หมู่ 1 ตำบลรูสะมิแล ถนนรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี เปิดร้านขายมานานแล้ว 20 กว่าปี ปัจจุบันขายไม่ค่อยดี ไม่เหมือนเมื่อก่อน ร้านค้าเปิดใหม่ก็มีจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะร้านที่เป็นคนมุสลิมด้วยกัน ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ก็ส่งผลต่อการค้า เพราะไม่มีคนต่างถิ่นเข้ามามากนัก ทำให้ลูกค้าที่ผ่านมาไม่มี

ร้านสุยา เลขที่ 97/12 ถนนโรงเหล้าสาย ก. บ้านปะการอ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ร้านค้าสะดวกซื้อร้านนี้ ดำเนินกิจการมาประมาณ 10 ปี ปัญหาหลักของร้านคือ ถึงแม้จะอยู่ในทำเลที่ดี เพราะมีนักศึกษามหาวิทยาลัยมาซื้อของมาก แต่ก็ไม่สามารถขยายกิจการได้เพราะไม่มีเงินทุนและไม่สามารถกู้เงินจากสถาบันการเงินได้ นอกจากนั้น จากสถานการณ์ความไม่สงบ ก็ทำให้ลูกค้าหล่นย้ายไปทำงานที่อื่นๆ เพราะต่างก็กังวลในความปลอดภัย ซึ่งทำให้ในอนาคตถ้าตนเองเป็นอะไรไปร้านคงต้องเลิกกิจการไป นอกจากนั้นปัจจุบันต้องปิดร้านเร็วขึ้นทำให้รายได้ลดลง และต้นทุนสินค้ามีราคาแพงขึ้นแต่กำไรลดลงเพราะต้องขายราคาเดิม ซึ่งปรับราคาไม่ได้ ได้ดำเนินการสนับสนุนจากภาครัฐ อยากให้ช่วยเหลือด้านเงินทุนและแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่

ร้านค้าไม่มีชื่อร้าน เลขที่ 29/1 หมู่ที่ 1 ตำบลปะกาสะรัง อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ที่ได้อธิบายว่า อยากให้ช่วยควบคุมราคาสินค้าอย่าให้มีการปรับราคาให้สูงเกินไป สินค้าแพงทุกอย่างต้องลงทุนเพิ่มขึ้น สินค้าราคาสูง กำไรลดลง ยิ่งการแข่งขันสูงอยู่แล้ว ค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าเช่าบ้าน รวมไปถึงต้องเสียภาษีการค้า อยากให้รัฐบาลเข้ามาดูแลอย่างจริงจัง ไม่ค่อยมีรัฐบาลไหนจริงใจที่จะแก้ปัญหาของแพง พอบริษัทบอกระยะขึ้นราคา รัฐบาลก็สามารถตรึงราคาไว้ได้ไม่กี่วัน ในที่สุดก็ปล่อย คนที่แยคือร้านค้าปลีกและร้านค้าสะดวกซื้อ นอกจากนั้นต้นทุนแพงขึ้นแต่ต้องขายราคาเดิมทำให้กำไรลดลง

ปัญหาความไม่สงบทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจระหว่างลูกค้า เจ้าของร้าน ยิ่งต่างศาสนากันยิ่งไม่กล้ามาใช้บริการกันเพราะกลัวจะตกเป็นเป้าหมายของผู้ก่อความไม่สงบ ทางแก้ไขคือระวังตนเอง คอยสังเกตการณ์บริเวณร้านอยู่ตลอดเวลา ถ้ามีอะไรก็แจ้งเจ้าหน้าที่ หรือไม่ก็ปิดร้านเลย การเปิด-ปิดร้านค้าก็ต้องเปิดสายและปิดแต่หัวค่ำคือเร็วขึ้น เพื่อป้องกันตนเองและกลัวจะไม่ปลอดภัย

2. ร้านค้าสะดวกซื้อในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ร้านลัทธิกรการช่าง เลขที่ 146 ถนนธนวิถี ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เจ้าของร้านเดิมเป็นคนนครศรีธรรมราช ได้ย้ายครอบครัวมาอยู่ที่จังหวัดยะลา เพราะเห็นว่ายะลาเป็นเมืองที่สะอาด สงบร่มเย็น น่ายู่ เริ่มดำเนินการกิจการลัทธิกรตัดผม ลับคมปัตตาเลี่ยน ลับคมมิด และของมีคมทุกชนิด การดำเนินการของครอบครัวในชุมชนสะเตงในช่วงแรกๆ พออยู่ได้ แต่รายได้ไม่มากนัก ครั้นต่อมาเห็นว่าการลัทธิกรอย่างเดียวจะไม่พอเลี้ยงชีพ จึงเปิดขายของชำควบคู่ไปด้วยทำให้ครอบครัวมีรายได้เพิ่มขึ้น การดำเนินธุรกิจขายของชำมีที่ไปที่มาที่จะไปด้วยดีหากไม่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้นในพื้นที่

หลังเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบแล้ว สถานการณ์ธุรกิจ ชะงักตัวอยู่ระยะหนึ่ง แต่เมื่อผู้คนเริ่มคุ้นเคยกับสถานการณ์การค้าก็ยังดำเนินการไปได้ แต่ยอดขายสินค้าลดลงอย่างมาก แต่ผลกระทบที่สำคัญในมุมมองของร้านลัทธิกรการช่างคือ ร้านสะดวกซื้อที่เปิดเช่นร้าน Mini Mart และ ร้าน 7-11 เพราะร้านเหล่านี้เป็นร้านที่มีเวลาเปิด-ปิด มากกว่า มีสินค้าที่สามารถตอบสนองลูกค้าได้หลากหลาย ลูกค้าจึงหันไปใช้บริการในร้านเหล่านี้มากขึ้นทุกทีอีกทั้งร้านขายของชำที่ดำเนินการอยู่จะเปิดหรือปิดต้องคำนึงถึงความปลอดภัย นั่นคือเปิดสาย ปิดเร็ว ทำให้ยอดขายลดลงตามลำดับ จากที่เคยขายได้วันละ 5,000-7,000 บาท ปัจจุบัน ขายได้ไม่

เกินวันละ 2,000 บาท เมื่อคิดกำไรแล้วตกวันละประมาณ 300-500 บาท เท่านั้นเอง และมีแนวโน้มว่าจะลดลงอีก

ร้านอับดุลลอว์ เลขที่ 885 ถ.สิโรธร ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา จากการสัมภาษณ์พบว่า ปัญหาหลักเกิดจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ เพราะทำให้ต้นทุนสินค้าเพิ่มขึ้น แต่ต้องขายราคาเดิม ทำให้กำไรลดลง และที่สำคัญมีคู่แข่งที่เป็นผู้ค้ามุสลิมเกิดขึ้นใหม่จำนวนมาก

ร้านซีเปาะ เลขที่ 8 ซอย 3 ถ.สิโรธร ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา จากการสัมภาษณ์พบว่า ปัญหาสถานการณ์ความรุนแรงสร้างความเคยชินแล้ว เพราะเกิดมาหลายปีแต่ยังแก้ไขปัญหาไม่ได้ ปัญหาสำคัญคือต้นทุนสินค้าราคาแพงขึ้น แต่ต้องขายราคาเดิม ในขณะที่ลูกค้าลดลง และคู่แข่งร้านค้าสะดวกซื้อที่เป็นมุสลิมเพิ่มมากขึ้น ทำให้รายได้ลดลง การปรับตัวจากสถานการณ์ความไม่สงบคือ ระวังตนเอง คอยสังเกตสิ่งผิดปกติบริเวณที่ร้านค้า ถ้ามีอะไรน่าสงสัยก็แจ้งเจ้าหน้าที่

ร้านค้าไม่มีชื่อร้าน เลขที่ 68/12 ถนนพิพิธภักดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่ได้แสดงทัศนะไว้ว่าการที่ทหารมาตั้งจุดรักษาความสงบอยู่ใกล้ๆ ไม่ได้มีความรู้สึกกลัวอะไรเลย รู้สึกกลัวมากกว่า กลัวว่าเมื่อทหารเหล่านี้จะเป็นเป้าหมายของผู้ก่อความไม่สงบ ร้านเราซึ่งอยู่ใกล้ก็ต้องโดนด้วยแน่ๆ วันใดที่มีรถทหารมาจอดนานๆ บริเวณหน้าร้าน ต้องขอร้องเขา ไม่ใช่รังเกียจ แต่เรากลัว อยากให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาความไม่สงบโดยเร็ว เพราะที่ผ่านมาการค้าไม่ค่อยดี ระบบเศรษฐกิจก็ไม่ได้ ไม่เหมือนก่อนหน้าปี พ.ศ. 2547 ซึ่งสมัยก่อนการค้าดีมาก มีคนต่างถิ่นมาท่องเที่ยวรวมถึงชาวต่างชาติ แต่ปัจจุบันไม่มีแล้ว

ร้านค้าไม่มีชื่อร้าน อยู่บ้านเลขที่ 95/10 หมู่ที่ 4 ตำบลปะเส้ง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เป็นร้านที่เปิดมาตั้งแต่สมัยปู่ย่าของนายแวตินา เดิมเป็นร้านขายเครื่องเทศ เช่นเครื่องแกง เครื่องต้มซุป วัตถุดิบในการทำขนม ซึ่งเครื่องเทศ หรือเครื่องแกงเหล่านี้จะทำกันเองในครอบครัว และสูตรเครื่องแกงที่ทำเป็นที่ถูกใจคนในหมู่บ้านจึงดำเนินธุรกิจเล็กๆ ดังกล่าวเรื่อยมา ต่อมามีการเปิดเป็นร้านขายของสะดวกซื้อด้วยแต่ยังเน้นการทำเครื่องแกง และวัตถุดิบในการปรุงอาหาร เพราะบริเวณชุมชนมีร้านขายข้าวแกง ขายขนมหวานเป็นจำนวนมากสินค้าเหล่านี้จึงยังเป็นที่ต้องการของคนในชุมชน ด้านกิจการขายของเป็นไปไม่ค่อยดีนัก เพราะเป็นร้านที่เปิดขายไม่ครบวงจร ลูกค้านิยมเข้าร้านสะดวกซื้อมากกว่า เพราะร้านเหล่านี้เปิดมากขึ้นในชุมชน ดังนั้นจึงเห็นว่าควรจะต้องจุดยืนในการขายนั่นคือขายเครื่องเทศ เครื่องแกง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของร้านที่ผู้คนส่วนใหญ่รู้จักจะดีกว่า ยังมีคู่แข่งน้อย โดยเฉพาะในชุมชนมีร้านขายเครื่องแกงเพียง 2 ร้านเท่านั้น สถานการณ์การขายของร้านสะดวกซื้อ นายแวตินามีความเห็นว่ามันจะไปไม่ได้ดีกว่าขายเครื่องเทศ เครื่องแกง โดยเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น มีผลกระทบต่อบริการบ้างเหมือนกัน กล่าวคือ ผู้คนที่มาซื้อมักจะมาในช่วงสายๆ และตอนกลางวัน การที่ผู้คนออกมาใช้ชีวิตนอกบ้านน้อยลง ทำให้ร้านขายข้าวแกง ร้านขายขนมหวานมีลูกค้าลดลง การซื้อขายเครื่องแกงของผู้ขายอาหารจึงลดปริมาณลง เครื่องแกงที่ร้านก็ขายได้ในปริมาณที่ลดลงจากอดีตมาก หากเหตุการณ์ความไม่สงบหยุดลง ผู้คนก็คงออกมาซื้อหาอาหารนอกบ้านมากขึ้น เครื่องแกงก็สามารถที่จะขายได้มากขึ้นเช่นกัน

ร้านก๊ะนี เลขที่ 54/2 ซอยจะปะเกีย ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ร้านเปิดมาประมาณ 15 ปี เจ้าของร้านเคยเป็นลูกจ้างร้านตัดเสื้อผ้าแห่งหนึ่งในจังหวัดยะลา เป็นลูกจ้างมาหลายปีจนเกิดความรู้สึกอึดอัด จึงกลับมาเปิดร้านขายสินค้าสะดวกซื้อในซอยจะปะเกียที่อยู่ปัจจุบัน การเปิดร้านขายของในซอยในช่วงต้นขายได้ดี ร้านเริ่มจากการขายสินค้าเล็กๆ น้อยๆ ต่อมา ก็เริ่มขยายใหญ่ขึ้น มีตู้แช่หมก ถังน้ำแข็ง และชั้นวางของมีสินค้าขายมากขึ้น

เหตุการณ์ความไม่สงบส่งผลต่อการทำธุรกิจร้านชำระยะหนึ่ง โดยเฉพาะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา ช่วงที่มีเหตุการณ์ความรุนแรงในช่วงนั้น ขายสินค้าได้น้อยมาก เพราะผู้คนไม่กล้าออกมาจากบ้านจับจ่ายซื้อของ จะขายได้เฉพาะคนที่อยู่ใกล้ๆ ร้าน ครั้นต่อมาเมื่อเหตุการณ์เริ่มเบาบางลงผู้คนค่อยปรับตัวได้ ก็เริ่มขายได้เกือบปกติ แต่ก็ยังน้อยกว่าช่วงที่ไม่เกิดเหตุการณ์ สำหรับการเกิดขึ้นของร้านสะดวกซื้อนั้นไม่กระทบต่อธุรกิจร้านชำที่ดำเนินการอยู่ เพราะร้านอยู่ในซอย ผู้คนที่มาซื้อของจะเป็นลูกค้าประจำในซอย คิดว่าถ้าเหตุการณ์ความสงบที่เกิดขึ้นหยุดลง กิจการของร้านน่าจะดีกว่านี้แน่นอน

ร้านสายฝน เลขที่ 88/5 หมู่ที่ 7 ถนนสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่ให้ความคิดเห็นไว้ว่า มีร้านค้าสะดวกที่เพิ่งปิดตัวไป เจ้าของร้านเป็นคนจีนที่บ้านพรุ หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เปิดร้านมานานมากเกือบ 30 ปี ในละแวกนี้ใครๆ ก็รู้จักเจ๊กก กึ่งปิดร้านย้ายไปประมาณ 3 ปีก่อน เห็นว่าลูกที่ทำงานอยู่ที่หาดใหญ่ ไปซื้อบ้านให้ใหม่ที่หาดใหญ่ เพราะลูกสงสารพ่อแม่ ไม่มีใครดูแล และอาจมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยต่อสถานการณ์จึงให้พ่อแม่ย้ายออกไปอยู่หาดใหญ่ อาจมีความรู้สึกที่ปลอดภัยกว่าอยู่ที่นี้ ลูกหลานทำงานไม่ต้องกังวลเป็นห่วง ปัจจุบันที่ตรงนี้เปิดเป็นร้านค้าเปลี่ยนเจ้าของร้านเป็นคนไทยมุสลิม

ร้านค้าไม่มีชื่อร้าน เลขที่ 38 ซอยบราโอ ถนนสิโรต อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า สถานการณ์ความไม่สงบทำให้คนย้ายออกไป เช่น เมื่อก่อนมีร้านขายของชำหลายร้านที่อยู่บริเวณนี้ เมื่อก่อน ปัจจุบันบริเวณนี้เหลืออยู่ 3 ร้าน ร้านที่จำได้ชื่อร้านเสรีการค้า เป็นร้านค้าที่ไม่ใหญ่นัก เจ้าของร้านเป็นคนจังหวัดพัทลุง ภรรยาเป็นคนจังหวัดตรัง เปิดร้านค้าอยู่หลายปี ตอนหลังเห็นปิดร้านไปแล้วไม่ทราบว่าเป็นจังหวัดพัทลุงหรือตรัง แต่ร้านนี้ย้ายออกไปไม่รู้สาเหตุดอกนะ บางทีอาจไม่ใช่เรื่องความไม่สงบก็ได้ แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้คนที่มาจากที่อื่น เขากลับ และไม่มั่นใจ บางร้านจึงตัดสินใจกลับไปทำอาชีพอื่นที่บ้านเดิม แต่เชื่อว่าร้านค้าของชำจะลดลง ก็มีเพิ่มขึ้นเหมือนกัน ส่วนหนึ่งเพราะว่าคนไม่ออกไปซื้อของใกล้ๆ ร้านชำจึงเกิดขึ้นใหม่ทั่วไป เมื่อร้านมากขึ้นใกล้ๆ บ้านคนก็ซื้อข้างบ้าน ร้านเดิมยอดขายก็ลดลง

ร้านค้าไม่มีชื่อร้าน บ้านเลขที่ 54/12 ถนนธนวิถี ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เป็นร้านขายของชำที่เปิดดำเนินการมาประมาณ 3 ปี ก่อนหน้านี้เจ้าของร้านเป็นพนักงานอยู่ในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งในจังหวัดปัตตานี และรู้สึกอึดอัด จึงอยากจะมาทำธุรกิจการค้าปลีกด้วยตัวเอง จึงลงทุนสั่งซื้อชั้นวางของ ตู้แช่ ถังน้ำแข็ง ครั้งแรกลงทุนไปประมาณ 50,000 บาท จนมีของเต็มร้าน การขายของถือว่าพออยู่ได้ปกติจะสั่งของเข้าร้านเดือนละ 4 ครั้ง ของที่ขายดีได้แก่ น้ำขวด นม ขนมอบเคี้ยว เครื่องดื่มชูกำลัง เหล้า เบียร์ ซึ่งขายได้ทุกวัน ส่วนสินค้าอื่นๆ ลูกค้าจะซื้อตามความจำเป็น เช่น น้ำปลา ข้าวสาร เป็นต้น

การเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบส่งผลต่อการค้าบ้าง เหมือนกัน แต่มีความรู้สึกที่ไม่มากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าร้านเพิ่งเปิดในขณะที่เหตุการณ์เกิดขึ้นก่อนหน้านี้แล้ว แต่ที่เห็นได้ชัดก็คือ การเปิด-ปิดร้านที่จะต้องระมัดระวัง เช่น มีใครเอามอเตอร์ไซด์มาจอดไว้หน้าร้านบ้างไหม อันนี้ต้องระวังมาก การดำเนินธุรกิจคิดว่าน่าจะยัง พอไปได้ แต่หากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่หยุดลงคงทำการค้าได้ดีกว่านี้ ร้านสะดวกซื้อที่เปิดขึ้นมากมายมีผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจเหมือนกัน เพราะร้านเหล่านั้นสามารถที่เปิดได้ตลอดเวลาหรืออย่างน้อยก็มากกว่าร้านชำปกติ

ร้านรัตนพาณิขย์ เลขที่ 249 ถนนสุขยางค์ ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เปิดดำเนินการทำการค้ามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 เริ่มจากการขายของชำทั่วไป ใช้พื้นที่ในการขายของ 2 ห้อง อยู่ในทำเลที่เหมาะสมเพราะในชุมชนยังไม่มีร้านขายของชำ ทำให้กิจการเติบโตขึ้นเรื่อยๆ มีรายได้ค่อนข้างดี มีกำไรในช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบวันละประมาณ 2,000 บาท ด้วยลูกค้าส่วนใหญ่มักเป็นคนในชุมชนที่รู้จักคุ้นเคยกันดี จากร้านค้าชั้นเดียวต่อมาก็ขยายเป็น 2 ชั้น กิจการดีขึ้นเรื่อยๆ

หลังจากเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นในพื้นที่ ได้รับผลกระทบมากเช่นกัน โดยเฉพาะช่วงแรกๆ ที่มีความรุนแรง ต่อมาเมื่อลูกค้าเริ่มปรับตัวได้ การค้าขายก็เป็นไปอย่างปกติ แต่รายได้ทุกวันนี้ลดลง เพราะผู้คนไม่พลุกพล่านเหมือนอดีต ทั้งร้านสะดวกซื้อที่เปิดขึ้นมาใหม่กลายเป็นคู่แข่งสำคัญที่ทำให้ลูกค้าส่วนหนึ่งหันไปใช้บริการร้านสะดวกซื้อ อย่างไรก็ตามทัศนคติของการค้าขายของร้านถือว่ายังสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ ปัจจุบันลูกค้าได้เข้าดำเนินกิจการต่อ ลูกค้าที่เป็นลูกค้าประจำก็คือคนในชุมชน สินค้าที่ขายได้ดี ได้แก่ น้ำ น้ำแข็ง เหล้า เบียร์ และขนมขบเคี้ยวทั่วไป ซึ่งหากเหตุการณ์ความไม่สงบเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นคิดว่าธุรกิจร้านขายของชำก็น่าจะดีขึ้นด้วย

ร้านส้มจิ้น เลขที่ 42/4-42/6 ถนนอาคารสงเคราะห์ ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เปิดดำเนินธุรกิจขายของชำมาประมาณ 30 ปี เริ่มจากการขายสินค้าอุปโภค บริโภค ในครัวเรือน ต่อมาก็ขยายร้านเพิ่มขึ้นอีก 2 ห้อง ช่วงแรกของการทำธุรกิจรายได้ค่อนข้างดี มีลูกค้าประจำที่เข้ามาซื้อสินค้าอย่างต่อเนื่อง ธุรกิจมีการขายทุนบ้างเหมือนกันในบางช่วง โดยเฉพาะในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 ลูกค้าหายไปเป็นจำนวนมาก เพราะทุกคนต้องรัดเข็มขัดตัวเอง ทำให้มีการใช้จ่ายน้อยลง สินค้าที่ขายจึงขายได้น้อยลงตามไปด้วย ยุทธวิธีการขายตอนนั้น จึงมีทั้งลดราคา และลดการสั่งของเข้าร้านให้น้อยลง

หลังจากวิกฤติเศรษฐกิจฟองสบู่ ในปี 2540 แล้ว ถือว่าธุรกิจยังไม่ค่อยดีนัก เพราะผู้คนรายได้ยังไม่เพิ่มขึ้น ยางพาราก็มีราคาต่ำ การซื้อขายทรงตัว แต่พออยู่ได้ และค่อยๆ ดีขึ้นตามลำดับ เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่นับจากปี 2547 ส่งผลกระทบต่อการทำการค้าที่เริ่มฟื้นตัวเป็นอย่างมาก เพราะผู้คนมักจะออกมาซื้อของในช่วงที่รู้สึกปลอดภัย ทั้งการใช้ชีวิตที่จะต้องระวังตัว ทำให้การเปิดปิดร้านเป็นเวลา ลูกค้าที่มีส่วนใหญ่มักจะเป็นลูกค้าเดิม แต่ปัจจุบันเริ่มดีขึ้นบ้างอาจเป็นเพราะลูกค้ามีความปรับตัวมากขึ้นต่อสถานการณ์

ปัญหาที่ได้รับผลกระทบสำคัญอีกอย่างหนึ่งของร้านคือ การเกิดขึ้นของร้านสะดวกซื้อ ที่เกิดขึ้นมากในชุมชน ทำให้สินค้าบางอย่างเช่น บัตรเติมเงิน ขนมขบเคี้ยว นมกล่อง น้ำอัดลมกระป๋อง ขายไม่ค่อยได้ เพราะร้านสะดวกซื้อแย่งลูกค้าไปหมด สินค้าที่ขายได้ก็จะเป็นพวกเหล้า เบียร์ บุหรี่ เป็นต้น ซึ่งถือว่ายังทรงตัว การดำเนินธุรกิจถือว่าสามารถที่จะดำเนินการต่อไปได้ แม้ว่าจะมีร้านคู่แข่งแบบร้านสะดวกซื้อ เพราะโดยปกติสินค้าในร้านจะถูกกว่าสินค้าในร้านสะดวกซื้อ แต่เหตุการณ์ความไม่สงบกลับส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของลูกค้ามากกว่า ลูกค้าต้องการความปลอดภัย ดังนั้นหน้าร้านจึงห้ามรถจักรยานยนต์ และรถยนต์ที่ไม่เคยรู้จักมาจอด นี่เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าอย่างหนึ่ง

ร้านชิตเจียบพาณิชย์ เลขที่ 75-77 ถนนพิมลชัย ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ได้อธิบายไว้ว่า วันใดที่ทหารนำรถมาจอดหน้าร้าน แล้วพวกเขาอาจไปกินข้าว เดินตรวจตรา หรือไปซื้อของ ทำให้เราต้องระวัง วันนั้นจะให้เด็กมาคอยสังเกตคนแปลกหน้า หรือสังเกตมอเตอร์ไซด์ที่เข้ามาจอดบริเวณใกล้ๆ หากไม่รู้จักก็ต้องโทรเรียกเจ้าหน้าที่ การขายของเป็นไปอย่างหวาดหวั่น บางทีถ้ารู้สึกไม่สบายใจ ไม่ค่อยมีรถวิ่งถนนโล่งๆ ก็จะปิดร้าน เพราะหลายครั้งที่รถทหารถูกวางระเบิด และร้านเราที่อยู่ใกล้ก็โดนด้วย การปิดร้านแล้วเข้าไปอยู่ในบ้านเป็นวิธีหนึ่งที่เรารู้สึกปลอดภัย

ร้านครุฑ เลขที่ 148 ถนนผังเมือง 4 ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ได้อธิบายว่าร้านเปิดมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 มีการดำเนินกิจการมาด้วยดีตามลำดับ ปัญหาอุปสรรคที่มีในอดีตส่วนใหญ่ เป็นปัญหาเรื่องทุน การขนส่ง แต่พอมามีเหตุการณ์ความไม่สงบก็เกิดเป็นปัญหาหลัก ในสถานการณ์ปัจจุบันปัญหาสำคัญที่ถือว่าส่งผลต่อธุรกิจค้าขายก็คือ มีร้านเพิ่มมากขึ้น เมื่อก่อนบริเวณนี้มีร้านนี้ร้านเดียว ไม่มีคู่แข่ง ลูกค้าจึงมีมาก เมื่อเกิดเหตุการณ์ลูกค้าก็มักจะซื้อใกล้ๆ บ้าน ซึ่งเป็นร้านค้าเปิดใหม่ และเมื่อไม่นานบริเวณนี้ก็เกิด

ร้านสะดวกซื้อของบริษัทซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) ทำให้มีคู่แข่งมากขึ้น สินค้าก็ขายได้น้อยลง เมื่อมีร้านค้ามากลูกค้าใกล้ที่ไหนเขาก็ซื้อที่นั่น เราจึงจำเป็นต้องปรับตัว ไขยุทธวิธีในการขาย ทั้งให้เครดิต ลดราคา ไม่เช่นนั้นก็อยู่ไม่ได้ เพราะเหตุการณ์ที่เป็นอยู่ก็ขายได้น้อยอยู่แล้ว

ร้านค้าไม่มีชื่อร้าน อยู่บ้านเลขที่ 183 ถนนรวมมิตร อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เปิดดำเนินการกิจการมาประมาณ 30 ปี ขายของชำทั่วไป การดำเนินการในช่วงแรกๆ รู้สึกว่าขายได้ดี มีลูกค้าที่สนิทคุ้นเคยในละแวกใกล้เคียงมาซื้อสินค้าประจำ ข้อดีอย่างหนึ่งของร้านก็คือลูกค้าส่วนใหญ่คุ้นเคยเพราะค้าขายมานาน บางครั้งหากลูกค้ามีเงินไม่ครบก็สามารถซื้อของได้โดยค่อยมาจ่ายทีหลัง ซึ่งให้เฉพาะลูกค้าที่คุ้นเคยเก่าแก่เท่านั้น

ในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจร้านค้ามีปัญหาเหมือนกันต้องปรับตัวเยอะ เพราะลูกค้าไม่มีเงินซื้อ สินค้าขายได้น้อย จึงลดการสั่งสินค้า จากเดิมเคยสั่งสินค้าเข้าร้านเดือนละ 4 ครั้ง ก็ลดลงเหลือเดือนละ 2 ครั้ง สินค้าที่สั่งก็ตามความจำเป็นที่ขายได้ จะไม่สั่งสินค้าที่ต้องเก็บนาน เพราะทำให้ทุนหยุดนิ่ง หลังจากพ้นวิกฤติแล้วร้านก็ค่อยๆ ดีขึ้น

เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นส่งผลโดยตรง เพราะร้านตั้งอยู่ในตัวเมือง การดำเนินชีวิตของลูกค้าจึงเป็นไปในลักษณะที่ต้องระวังตัวตลอดเวลา ผู้คนหลีกเลี่ยงสถานที่ที่มีคนพลุกพล่านจอแจ การเปิดปิดร้านต้องระวังมาก ลูกค้าไม่ค่อยมากเหมือนเดิม หากมีรถทหารมาจอดบริเวณใกล้ๆ ร้าน ลูกค้าก็จะไม่เข้าร้าน ยิ่งทหารอยู่ยาวนานวันนั้นก็ขายของไม่ได้เลย เพราะลูกค้าเชื่อว่าทหารคือเป่า หากอยู่ใกล้ทหารก็เสี่ยงที่จะโดนลูกหลง ซึ่งมักจะเป็นเช่นนั้นจริงๆ อยากให้เหตุการณ์ความไม่สงบจบลงโดยเร็ว ทุกอย่างจะได้ดีขึ้น สถานการณ์ร้านชำรู้สึกแย่อย่างมาก อีกทั้งร้านสะดวกซื้อที่เปิดขึ้นมาแข่งขันกับร้านชำ ทำให้ลูกค้าหายไปอีกมาก

ร้านรอฮีเมาะห์ เลขที่ 872 ถนนสิโรธร เทศบาลจารู อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เพิ่งเปิดร้านมาได้ประมาณ 3 ปี เปิดเวลา 06.00-21.00 น. จากการสัมภาษณ์พบว่าสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่กลายเป็นวิถีชีวิตประจำวันไปแล้ว นอกจากนั้นการค้าค่อนข้างดี เพราะในบริเวณพื้นที่นี้มีร้านค้าสะดวกซื้ออยู่เพียงร้านเดียว ปัญหาของร้านคือการจัดของภายในร้านและการที่อายุมากแล้วก็ไม่ค่อยสะดวกในการทำงานมาก บางครั้งก็ไม่มีเวลาไปซื้อสินค้ามาขายในร้าน ทำให้ไม่มีสินค้าบางประเภทจำหน่าย

ร้านตั้งหมวย เลขที่ 168-170 ถนนวิทูรอุทิศ 1 อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เปิดร้านมาแล้ว 25 ปี ปัญหาคือความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเนื่องด้วยจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ลูกค้าที่ไม่คุ้นเคยกันก็จะไม่เข้ามาซื้อของ ต้องเปิดร้านช้าขึ้น คือเปิดร้านเมื่อสว่าง (6.00 น.) และปิดร้านเร็วขึ้นคือ หนึ่งทุ่ม (19.00 น.) นอกจากนั้นราคาต้นทุนสินค้าแพงขึ้นแต่ต้องขายราคาเท่าเดิม ทำให้กำไรลดลง และในข้อคิดเห็นของนางตั้งหมวย ได้อธิบายว่า อยากให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนใต้ และสนับสนุนเรื่องการกู้เงินเพื่อมาลงทุน และปล่อยเงินกู้ เพื่อการพัฒนากิจการ

ร้านค้าไม่มีชื่อร้าน เลขที่ 1050 ถนนผังเมือง 4 อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เปิดมาได้ ประมาณ 6 เดือน แต่ก่อนทำงานอยู่ที่จังหวัดระยอง และได้กลับมาอยู่ที่บ้านเดิมเลยเปิดเป็นร้านขายของชำเล็กๆ โดยไปซื้อมาจากร้านขายส่ง แล้วมาขายต่อ ธุรกิจที่ทำไม่ถือว่าดีมากนัก แต่ดีกว่าไม่ทำอะไรเลย ทำอยู่ที่บ้านตัวเองไม่ต้องเช่า ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นคนละแวกใกล้เคียงซึ่งรู้จักกันดี ด้วยทำเลที่ตั้งอยู่นอกตัวเมืองออกมา จึงรู้สึกว่าไม่ค่อยมีผลกระทบอะไรมากนัก โดยเวลาเดินทางไปซื้อของที่ร้านขายส่งในตลาด จะต้องเลือกเวลาไปจะไม่ไปเช้าหรือเย็นเกินไป นอกจากนั้นในสถานที่ที่มีคนพลุกพล่านและมีทหารอยู่จะมีความเสี่ยงสูงควรหลีกเลี่ยง เพราะอาจเกิดระเบิดหรือเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบได้

ปัจจุบันมีร้านค้าสะดวกซื้อที่เป็นชาวมุสลิมมากขึ้น ตรงนี้มีผลกระทบบ้าง แต่ที่สำคัญคือเหตุการณ์ความไม่สงบที่ทำให้การใช้ชีวิตของคนทั่วไปรวมทั้งลูกค้าไม่ค่อยออกมาจับจ่าย มีการจับจ่ายก็เป็นเวลาเพราะทุกคนต้องระวังตัว ธุรกิจขายของชำที่ทำอยู่คิดว่าคงพอไปได้แบบเรื่อยๆ ไม่ถึงกับมีกำไรมากเกินไป ทำแบบพออยู่พอกิน หากลงทุนไปมากทุนก็จม เพราะทุกวันนี้ลูกค้ารัดเข็มขัดในการซื้อของมากขึ้น

ร้านหุริยะห์ เลขที่ 17/1 ถนนสีโรรส ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เปิดดำเนินการมาได้ 2 ปี โดยปัญหาของร้านคือต้นทุนสินค้ามีราคาแพงขึ้นแต่ต้องขายราคาเท่าเดิม นอกจากนั้นก็เป็นเรื่องปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ทำให้เกิดความไม่ปลอดภัย และความไม่ไว้วางใจระหว่างลูกค้าและเจ้าของร้าน เพราะต่างก็กลัวจะตกอยู่ในอันตราย ซึ่งอยากให้รัฐบาลจริงจังกับการแก้ปัญหาความไม่สงบให้มากกว่านี้ เช่น จับกุมผู้ก่อการกำเริบให้ได้ อีกทั้งอยากให้รัฐบาลควบคุมปัญหาต้นทุนสินค้าราคาแพง และสนับสนุนสินเชื่อแบบไม่มีดอกเบี้ยตามหลักศาสนาอิสลาม เพื่อให้กู้มาลงทุนและขยายกิจการต่อไป

ร้านบูเป เลขที่ 341 ถนนผังเมือง 4 ซอย 7 ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ได้อธิบายไว้ว่า สถานการณ์ความไม่สงบส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อ เช่น ไม่นานมานี้ เกิดระเบิดที่หน้าร้านขายของชำที่ทหารชอบมาบ่อยๆ ซึ่งเจ้าของร้านเป็นคนจีน เข้าใจว่าผู้ก่อความไม่สงบมุ่งทำร้ายพวกทหารที่มาบ่อยๆ ระเบิดถูกใส่ไว้ในรถมอเตอร์ไซด์เก่า ที่จอดอยู่หน้าร้านขายของชำทั้งหมด หลังคาถังสาดหลุดลงมา ของหน้ากระจัดกระจาย เจ้าของร้านก็ได้รับบาดเจ็บ รวมทั้งคนขับมอเตอร์ไซด์โซดรายี่ผ่านมาพอดี แต่ไม่มีใครตาย ทหารเข้ามาเคลียร์พื้นที่ แต่ร้านค้าเสียหายมาก หลังจากนั้นเจ้าของร้าน และครอบครัวก็ย้ายไปอยู่หาดใหญ่ และร้านชำก็ปิดตัวลง นอกจากนั้นในปัจจุบันต้นทุนสินค้าแพงขึ้นอยากให้รัฐแก้ปัญหาต้นทุนสินค้าราคาแพง และแก้ปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบเพื่อสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของคนในพื้นที่

ร้านเจริญพัฒนา เลขที่ 76/1 ถนนอาคารสงเคราะห์ ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่ได้อธิบายไว้ว่า การที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ร้านค้าสะดวกซื้อเป็นเหมือนที่ทางสังคมที่คนในชุมชนสามารถใช้แลกเปลี่ยน พบปะ หรือส่งข่าวคราว บางทีมีคนมาฝากข่าวถึงคนในซอยว่าญาติเสีย แต่ปัจจุบันคนที่อยู่ในซอยซึ่งเป็นคนดั้งเดิมส่วนหนึ่งได้ย้ายออกไป เช่น พวกข้าราชการ หรือ คนที่คิดว่าไม่มีความปลอดภัยกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้พื้นที่ของร้านค้าสะดวกซื้อซึ่งเป็นที่รวมข่าวคราว ของชุมชนเปลี่ยนแปลงไป นอกจากนั้นการค้าในสามจังหวัดชายแดนใต้ก็เปลี่ยนไป เพราะต้นทุนราคาสินค้าเพิ่มมากขึ้น เกิดความไม่ไว้วางใจกันระหว่างคนต่างศาสนาที่ไม่คุ้นเคยกัน ไม่เหมือนสมัยก่อนที่อยู่อย่างไว้วางใจกัน อยากให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาความไม่สงบให้เสร็จโดยเร็ว

3. ร้านค้าสะดวกซื้อในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

ร้านรินฤติ เลขที่ 112 หมู่ที่ 2 ตำบลลำภู อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เจ้าของร้านเริ่มต้นการทำธุรกิจโดยเป็นลูกจ้างร้านขายของชำขนาดใหญ่ ซึ่งมีการค้าขายค่อนข้างคึกคักมาก เมื่อ 20 ปีก่อน หลังจากขายได้ระยะหนึ่งในช่วงประมาณปีพ.ศ. 2539-2540 เศรษฐกิจไม่ค่อยดี ราคาสินค้าจึงเปลี่ยนเป็นร้านรับซื้อยางแผ่น และหมากแห้งแทน จึงได้ออกจากการเป็นลูกจ้างมาเปิดร้านชำเป็นของตนเอง เริ่มจากการขายขนมอาหารแห้ง อาหารสด และเครื่องใช้ภายในครัวเรือน

ในระยะแรกการทำการค้าคือการซื้อของเข้าร้านค่อนข้างจำกัดด้วยงบประมาณน้อย ไปซื้อสินค้าจากร้านค้าส่งมาขายอีกต่อหนึ่ง แต่พื้นที่บริเวณที่ตั้งร้านค้าในละแวกนั้นไม่ค่อยมีร้านขายของชำ จึงทำให้คนในละแวกใกล้เคียงมาอุดหนุนเป็นประจำ ต่อมาก็มีน้ำมันเบนซินมาขายด้วย ขายน้ำแข็งใส น้ำแข็งปั่น ลูกชิ้น

ทอดหน้าร้านด้วย กิจการเริ่มก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ จึงมีสินค้าเพิ่มขึ้นอีกหลายรายการโดยสั่งตู้แช่เข้ามา มีสินค้าประเภทน้ำอัดลม นมกล่อง เครื่องเขียน เหล้า เบียร์ บุหรี่ ฯลฯ ทั้งยังรับบริการให้เติมเงินผ่านระบบออนไลน์ด้วย จนเป็นร้านที่ใหญ่พอสมควรในปัจจุบัน

การดำเนินธุรกิจถือว่าไม่ค่อยสู้ดีนัก ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นลูกค้าขาประจำ แม้จะมีลูกค้าใหม่ๆ เพิ่มขึ้นบ้างแต่ก็น้อยมาก โดยปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ เจ้าของร้านมีทัศนะว่าในสถานการณ์ปัจจุบันแย่ลงกว่าเดิมเมื่อดูในภาพรวม ทั้งนี้ด้วยเศรษฐกิจไม่ค่อยจะดี และสินค้าบางอย่างก็ขึ้นราคา ของแพงขึ้น อีกทั้งสินค้าบางอย่างมีการปรับราคา เช่น น้ำตาลทราย ซึ่งร้านค้าส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย และเห็นว่านี่เป็นการซ้ำเติมผู้บริโภคในขณะที่สินค้าอื่นๆ ก็แพงอยู่แล้ว ถ้าน้ำตาลปรับราคา สินค้าทุกอย่างที่ใช้ น้ำตาลก็ปรับตามไปด้วย โดยเฉพาะขนม และอาหาร

ปัญหาน้ำมันราคาแพงก็เป็นปัญหาหนึ่งที่เห็นว่าส่งผลต่อการค้าขาย เพราะทำให้ค่าขนส่งขึ้นราคา สินค้าทุกอย่างต้องปรับตามเพราะต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ลูกค้าที่มีกำลังซื้อน้อยอยู่แล้วก็ต้องประหยัดเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อร้านค้าชำโดยตรง นอกจากนั้น เหตุการณ์ความไม่สงบส่งผลต่อการค้าอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ผลกระทบที่สำคัญก็คือลูกค้าจำนวนมากต้องระวังตัวมากขึ้นในการออกมาจับจ่ายซื้อสินค้า และเวลาออกไปซื้อของเข้าร้านเจ้าหน้าที่ตำรวจทหารคันรถยนต์อย่างละเอียดลออ บางครั้งก็เสียเวลามาก แต่ก็ต้องอยู่ท่ามกลางสถานการณ์เพราะบ้านอยู่ที่นี่

อีกประการหนึ่งเวลาในการเปิด-ปิดร้านก็ต้องเป็นไปอย่างระมัดระวัง ไม่รู้มีใครทำอะไรมาแขวนไว้หน้าร้านบ้างหรือไม่ มีใครนำจักรยานยนต์มาจอดหน้าร้านหรือไม่ ทุกวันต้องระวังอย่างมากเพราะร้านชำหลายร้านเคยถูกละเมิดเปิดหน้าร้าน ปัจจุบันเวลาเปิดก็ช้าลง ปิดร้านเร็วขึ้น เมื่อก่อนเปิด 6 โมงเช้า ปิดร้าน 5 โมง ปัจจุบันเปิด 6 โมงเช้า ปิด 6 โมงเย็น นอกจากนี้การเกิดร้านสะดวกซื้อส่งผลกระทบต่อกิจการร้านชำด้วยเหมือนกัน เพราะร้านเหล่านี้ทำให้ลูกค้าจำนวนหนึ่งหายไป เพราะการเข้าร้านสะดวกซื้อสามารถที่จะชำระค่าโทรศัพท์ ไฟฟ้า ประปา ฯลฯ ซึ่งร้านขายของชำทำไม่ได้ ลูกค้าเมื่อเข้าไปชำระตามรายการดังกล่าวแล้วก็ซื้อของใช้ของกินด้วย โดยในการช่วยเหลือจากภาครัฐอยากให้มีการช่วยเหลือร้านขายของชำบ้าง เพราะใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้รัฐบาลส่งเสริมอาชีพให้กับกลุ่มอาชีพต่างๆ แต่ร้านชำไม่ค่อยมีการช่วยเหลือ ไม่มีมาตรการใดเลย รัฐบาลทุกสมัยไม่ได้สร้างความเชื่อมั่นให้กับชาวบ้าน ชาวบ้านต้องช่วยตัวเอง ระวังภัยกันเอง การดำเนินชีวิตจึงเสี่ยงทุกวัน

ร้านชัยทัศน์ เลขที่ 160 ถนนพิชิตบำรุง ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ดำเนินกิจการมา 35 ปี การเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ทำให้ลูกค้าลดลง ลูกค้ามุสลิมไม่ค่อยเข้ามาซื้อสินค้าเหมือนเมื่อก่อน ในปัจจุบันจะมีเฉพาะลูกค้าที่คุ้นเคยกันมาซื้อสินค้า ลูกค้าชาวจีนที่ผ่านมาก็ไม่ค่อยมีเพราะคนไม่มาเที่ยวเหมือนเมื่อก่อน ปัจจุบันต้องเปิดร้านประมาณ 6.00 น. และปิด 19.00 น. ไม่เหมือนเมื่อก่อนที่เปิดร้านตั้งแต่ 4.30-5.00 น. และปิดร้านประมาณ 21.00 น. ต้องเปิดร้านเมื่อสว่างและปิดเร็วขึ้นเพราะว่าป้องกันความเสี่ยงจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ราคาต้นทุนสินค้าเป็นปัญหาหนึ่งเพราะปัจจุบันต้นทุนสินค้าแพงขึ้นแต่เพิ่มราคาขายไม่ได้ ซึ่งรัฐบาลควรจะเข้ามาดูแลในด้านนี้ นอกจากนั้นควรจะแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่โดยเร็ว เพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพราะปัจจุบันลูก-หลาน ก็ไม่อยากจะอยู่ในพื้นที่ซึ่งในอนาคตคงไม่มีใครมาสืบทอดกิจการ สุดท้ายเป็นเรื่องของการเกิดขึ้นใหม่ของร้านค้าสะดวกซื้อจำนวนมาก โดยเฉพาะของผู้ประกอบการที่เป็นมุสลิม ในขณะที่ผู้ประกอบการดั้งเดิมที่เป็นไทยพุทธหรือคนไทยเชื้อสายจีนกลับมีจำนวนลดลง ด้วยความหวาดระแวงในความปลอดภัยจึงมีการเลิกกิจการและย้ายออกนอกพื้นที่ไปจำนวนหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันร้านค้าของตนเองอยู่ได้ด้วยเป็นร้านเก่าแก่อยู่มานาน ไม่มีหนี้สิน เมื่อขายได้น้อยจึง

ไม่ค่อยมีผลกระทบมากนักเพราะไม่ต้องหาเงินไปใช้หนี้หรือจ่ายดอกเบี้ย และไม่รู้ว่าย้ายไปที่ไหนก็ขอยู่ที่นั่นไปจนกว่าจะอยู่ไม่ได้หรือล้มตายไป

ร้านอารียา เลขที่ 155 ถนนกำแพงบางรุ ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เริ่มกิจการร้านค้ามา 19 ปี แนวคิดในการดำเนินกิจการเนื่องจากต้องออกไปซื้อของชำที่ในตลาดอยู่เป็นประจำ และเห็นว่าในละแวกใกล้เคียงไม่ค่อยมีร้านค้าชำ จึงคิดว่าน่าจะลองทำธุรกิจนี้ดู ทำมาระยะหนึ่งเห็นว่าพออยู่ได้จึงดำเนินกิจการเรื่อยมา ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นลูกค้าในละแวกใกล้เคียง รู้จักกันดี เพราะเป็นร้านเก่าแก่ มีลูกค้าใหม่ๆ บ้าง แต่ไม่มากนัก สินค้าที่ขายมีทุกชนิดตั้งแต่ของเล็กๆ น้อยๆ ไปสู่ของใช้ในชีวิตประจำวัน เช่นน้ำมันเบนซินแต่สินค้าที่ขายดีได้แก่ ขนมขบเคี้ยว เครื่องดื่มทั่วไป บุหรี่

ปัญหาของการทำธุรกิจ มีอยู่บ้าง เช่นบางช่วงขาดทุน หรือบางช่วงสินค้าขายไม่ค่อยได้ ขายยาก เช่นในช่วงเดือนถือศีลอด แต่ในเทศกาลอื่นๆ ก็ขายได้ตามปกติ นอกจากนั้น ปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่มีผลกระทบแน่ๆ โดยเฉพาะทางด้านจิตใจคือคนขาดความเชื่อมั่นในการดำเนินชีวิต เพราะต้องเสี่ยงทุกวินาทีที่อยู่ในพื้นที่ ส่งผลให้ลูกค้าจำนวนหนึ่งหายไปเหมือนกัน เช่นมีการย้ายออกไปอยู่ที่อื่น ไม่กล้าออกมาซื้อของในตอนค่ำ หรือหลีกเลี่ยงไปเข้าร้านอื่นหากมีรถทหารเข้ามาจอดใกล้ร้าน ซึ่งร้านค้าต้องทำใจ อยากรู้ให้เหตุการณ์สงบลงเร็วๆ ในส่วนของการเปิดปิดร้านก็ไม่เปิดเช้านักและจะต้องปิดก่อนค่ำ ซึ่งก็ไม่แน่นอน บางครั้งก็เปิด 6 โมง หรือ 7 โมงเช้า พลบค่ำก็ปิด โดยอยากให้รัฐบาลควบคุมราคาสินค้าที่จำเป็นไม่ให้ขึ้นราคา เพราะส่งผลต่อการบริโภคของลูกค้า ของขึ้นราคาลูกค้าก็น้อยลงด้วย สุดท้ายอยากให้รัฐบาลแก้ปัญหาความไม่สงบโดยเร็ว

ร้านยรรยงพานิช เลขที่ 14 ถนนภูผาภักดี อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เปิดดำเนินการมาประมาณ 60 ปี ตั้งแต่สมัยรุ่นพ่อซึ่งเป็นคนจีนแถวบ้านพรุหาดใหญ่ ในสมัยก่อนตอนเด็กๆ การค้าขายดีมากทำให้ร้านค้ามีความเจริญรุ่งเรืองเรื่อยมา สินค้าในร้านมีทุกชนิดทั้งของกินของใช้ รุ่นลูกจึงดำเนินการต่อจนอายุ 70 ปีแล้ว

ปัจจุบันอยู่ 2 คน โดยภรรยาค้าขายไปเรื่อยๆ ลูกๆ ไปทำงานที่อื่นๆ เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นส่งผลต่อธุรกิจร้านอย่างมาก ด้วยเป็นร้านที่ตั้งอยู่ในตัวเมือง ที่เต็มไปด้วยผู้คน และเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ทุกวันหลังจาก 07.00 น. ที่เปิดร้านจะต้องนั่งในร้านด้านหน้า คอยสังเกตผู้คน รถจักรยานยนต์ และรถยนต์ที่มาจอด หากไม่รู้จักเจ้าของจะโทรเรียกตำรวจทันที ปัจจุบันจึงไม่ยอมให้รถมาจอดหน้าร้าน ซึ่งก็ขอร้องเขา แต่รถที่ไม่สามารถขอร้องได้คือรถของตำรวจ ทหาร ซึ่งสุดท้ายแล้วก็มีความเสี่ยงพอๆ กัน เพราะทหารและเจ้าหน้าที่คือเป้าหมายในการก่อความไม่สงบ ต้องระวังตัวกันมาก หากรถทหารมาจอดหน้าร้าน

เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นส่งผลให้ร้านค้าของชำของคนจีน ในตัวเมืองนราธิวาสปิดกิจการลงเรื่อยๆ เพราะขายไม่ค่อยได้ลูกค้าน้อยลง อีกทั้งปัญหาเรื่องความปลอดภัย แต่ร้านขายของชำของชาวไทยมุสลิมกลับเพิ่มขึ้น บางทีก็มาแข่งร้านต่อจากคนจีน และคนจีนก็อพยพไปอยู่ที่อื่นเพราะกลัว โดยก่อนเกิดเหตุการณ์ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะรู้แต่ทหารและเจ้าหน้าที่บ้านเมืองไม่รู้ ต้องสังเกตดีๆ วันไหนที่เจ๊บบๆ ไม่ค่อยเห็นผู้คนพลุกพล่าน วันนั้นจะเกิดเหตุการณ์ และหลังจากเกิดเหตุการณ์แล้วบรรยากาศทั่วไปก็จะเจ๊บบเช่นกัน ไม่คึกคัก บนถนนไม่ค่อยมีคน ลูกค้าก็ไม่เข้าร้าน และเป็นเวลาประมาณ 8-9 ปีมาแล้ว ลูกค้าน้อยลงอย่างมาก บางวันขายของได้ไม่ถึง 1,000 บาท ที่ทำการค้าขายของชำทุกวันนี้เพราะไม่รู้ว่าทำอะไร อายุก็มาก ลูกๆ อยากรู้ให้ย้ายไปอยู่หาดใหญ่แต่ไม่อยากรู้ย้ายเพราะเกิดที่นี้อยู่มากจนแก่แล้ว

ร้านอักษิม เลขที่ 3/8 ถนนตรีรัตน์ ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เปิดดำเนินการมาประมาณ 11 ปี ร้านมีรายได้ค่อนข้างดีด้วยตั้งอยู่หน้าโรงเรียน จะขายของไม่ค่อยได้ก็ในเฉพาะช่วง

นักเรียนปิดเทอม ปัญหาหลักของร้านค้านี้คือปัจจุบันต้นทุนสินค้าราคาแพงขึ้น แต่ราคาขายต้องขายราคาเดิม และยังมีปัญหาด้านการขนส่งเพราะการขนส่งมักจะมีปัญหาเมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบเพราะผู้ส่งสินค้าก็ไม่ค่อยอยากมาส่งสินค้า ซึ่งอยากให้รัฐบาลควบคุมราคาสินค้า และแก้ไขปัญหาค่าความปลอดภัยในพื้นที่

ร้านค้าไม่มีชื่อร้าน เลขที่ 176 ถนนพิชิตบำรุง ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เป็นร้านค้าที่เปิดมาไม่ต่ำกว่า 40 ปี เจ้าของร้านเริ่มอาชีพด้วยการเป็นช่างซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าเล็กๆ น้อยๆ ในระยะแรกๆ ช่วงแรกเริ่มซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้ายังไม่เป็นที่รู้จักมากนักไม่ค่อยประสบผลสำเร็จ และคนที่เข้ามาใช้บริการน้อย อีกทั้งเครื่องใช้ไฟฟ้าไม่ได้มีหลากหลายเหมือนปัจจุบัน ส่วนใหญ่ซ่อมโทรทัศน์ และพัดลม

ต่อมาเมื่อมีเครื่องใช้ไฟฟ้ามากขึ้น งานซ่อมก็มีมากขึ้น ขณะที่ซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้าอยู่กับบ้านเลยคิดว่าต้องนั่งเฝ้าบ้านเป็นประจำทุกวันหากซื้อของชำมาขายด้วยก็น่าจะดี เลยคิดกันในครอบครัวว่าจะเปิดเป็นร้านขายของชำด้วย การซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้ากำลังไปได้ดีมีลูกค้ามาก ขณะที่ร้านขายของชำก็ไปได้ด้วยดีเช่นกัน แต่การซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้านานๆ เริ่มมีปัญหาทางด้านสายตา จึงเลิกอาชีพซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้ามาขายของชำอย่างเดียว โดยมีขายร้านให้ใหญ่ขึ้นสินค้าที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งเมื่อรู้พื้นที่ที่เก็บเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ไม่สามารถซ่อมได้ออกแล้วก็พื้นที่เหลือสามารถตั้งสินค้าอื่นๆ ได้เพิ่มขึ้นกิจการก็ดีขึ้นตามลำดับ

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับธุรกิจขายของชำในปัจจุบัน สามารถประมวลได้ดังนี้ คือ ปัญหาความไม่สงบเกิดขึ้นในพื้นที่ ในหลายปีที่ผ่านมาทำให้การขายของมีปัญหาคือความไม่มั่นใจของลูกค้าที่มาซื้อของมักต้องระวังตัวมากขึ้นเมื่อมาอยู่หน้าร้าน ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนหากมีรถจักรยานยนต์จอดอยู่หน้าร้านหลายคันลูกค้าจะไม่เข้าร้านกลัวมีระเบิดอยู่ที่รถ ปัญหาการเปิดปิดร้านที่ต้องทำให้ระวัง ทั้งการไปซื้อของจากร้านขายส่งมาเข้าร้านการเดินทางในแต่ละครั้งจะต้องระวังตัว อีกทั้งการสั่งของจากหาดใหญ่เข้ามาขายซึ่งไม่สามารถที่จะเลือกคู่ค้าได้หลากหลายเพราะคู่ค้าที่เคยส่งสินค้าแต่เดิมไม่กล้ามาส่ง ทำให้มีตัวเลือกน้อย บางครั้งราคาต่ำส่งก็สูงเพราะความเสี่ยงเขาคิดราคาเพิ่ม ปัญหาอีกประการหนึ่งก็คือหากมีเจ้าหน้าที่นำรถทางราชการมาจอดใกล้ร้าน ลูกค้าก็ไม่เข้าร้านเช่นกัน เพราะเขากลัวเหตุการณ์ นอกจากนั้นราคาที่สินค้าที่นำมาขายมีราคาสูงขึ้นทำให้ต้องใช้ต้นทุนเพิ่มขึ้นกว่าเดิม และจำนวนลูกค้าน้อยลง ทำให้เสี่ยงต่อการขาดทุนมากขึ้นกว่าเดิม ทั้งการขนส่งที่มีต้นทุนสูงขึ้นจึงต้องเพิ่มราคาสินค้าให้สูงขึ้นทุกชนิด ไม่เช่นนั้นก็ไม่สามารถทำธุรกิจได้

ปัญหาต่อมาคือการขายขายของเชื่อ ด้วยเป็นร้านที่เปิดมานานผู้คนในบริเวณนั้นรู้จักและสนิทสนมกันดี จึงมีการขายสินค้าด้วยเงินเชื่อสำหรับลูกค้าบางส่วน บางครั้งก็ทำให้รู้สึกลำบากใจ เพราะบางคนค้างชำระนานมาก ทำให้ทุนส่วนหนึ่งหยุดนิ่งไม่สามารถเอามาหมุนเวียนได้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นลูกค้าที่สนิทกันจึงมีความลำบากใจที่จะทวง และปัญหาสุดท้ายคือ ปัญหาคู่แข่งทางการค้า มีร้านขายของชำใหม่ๆ เปิดขึ้นมากมาย บางร้านอาจตั้งราคาตัดหน้า หรือมีส่วนลดที่น่าสนใจทำให้ลูกค้าไปซื้อร้านอื่นแทนที่จะมาซื้อร้านเดิมจนต้องเสียลูกค้าไปจำนวนหนึ่ง อีกทั้งมีร้านสะดวกซื้อเข้ามาทำธุรกิจแข่งขันกับร้านชำในพื้นที่ลูกค้าที่ชอบความสะดวกจึงเข้าร้านสะดวกซื้อมากขึ้น

ร้านเม่งฮวด เลขที่ 78 ถนนภูผากิติ ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เจ้าของร้านเป็นคนจีนดำเนินกิจการมาประมาณ 50 ปี เริ่มจากการเปิดเป็นร้านขายของชำเล็กน้อย จำพวกของกินของใช้ในครัวเรือน กิจการค้าเจริญขึ้นเรื่อยเพราะเป็นร้านค้าที่ตั้งอยู่ในตัวเมือง จึงค่อยขยายร้านให้ใหญ่ขึ้นซึ่งนอกจากขายขายของชำที่ขายปลีกแล้ว ยังขายส่งข้าวสาร อีกด้วย

สภาพการประกอบธุรกิจปัจจุบันถือว่าหนักมากนับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ลูกค้าหายไปถนัดตา กิจการปัจจุบันมีแต่ทรงตัวกับแยลง การดำเนินกิจการมีความกลัวตลอดเวลาว่าไม่รู้จะเกิด

ขึ้นกับร้านของตนเมื่อไร ส่งผลให้ต้องปิดร้านตั้งแต่ 5 โมงเย็น ชีวิตประจำวันก็ไม่กล้าออกไปไหนโดยเฉพาะนอกเมือง หากจะเที่ยวก็ไปหาผู้ใหญ่เลยคือไปให้พ้นความกังวลและความกลัว ในย่านร้านค้าของคนจีนเริ่มมีปัญหาในการทำธุรกิจมากขึ้น ทั้งนี้เพราะมีร้านจำนวนมากปิดกิจการแล้วย้ายไปทำการค้าที่อื่นนอกพื้นที่จังหวัด ขณะเดียวกันก็มีร้านค้าของชาวไทยมุสลิมมากขึ้น ชาวไทยมุสลิมที่ไม่คุ้นเคยจะไม่ค่อยเข้าร้านคนจีน แต่ไปซื้อร้านมุสลิมด้วยกัน

นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องยาเสพติด ลักขโมย บางที่ตอนกลางวันมีพวกเมายาเดินตาขวางเข้ามายกถุงข้าวสารในร้านออกไปเฉยๆ ก็มี ไม่กล้าทำอะไร ไม่รู้ให้ใครช่วย ปัญหายาเสพติดเหล่านี้น่าจะมีการเชื่อมโยงกับความไม่สงบในพื้นที่นั้นๆ การเกิดการวางระเบิดในแต่ครั้งชาวบ้านจะรู้ก่อนโดยเฉพาะชาวไทยมุสลิม เพราะถ้าช่วงไหนที่เงียบๆ ชาวไทยมุสลิมไม่พลุกพล่านก็จะเกิดเหตุการณ์ซึ่งพวกชาวบ้านจะรู้ แต่ทหารไม่รู้ ก่อนเกิดเหตุการณ์บรรยากาศจะเงียบ และหลังเหตุการณ์ก็จะเงียบเช่นกันขายของไม่ได้เลย ซึ่งอยากให้รัฐแก้ปัญหาความไม่สงบอย่างจริงจัง ถ้าแก้กันจริงๆ น่าจะแก้ได้ แต่ที่ผ่านมารัฐไม่จริงจัง และทำงานอย่างผิวเผิน การเกิดเหตุการณ์ทุกครั้งชาวบ้านรู้ แต่ทหารไม่รู้ ทั้งที่มีสายข่าว หน่วยข่าวกรอง ถ้ายังเป็นเช่นนี้ให้ทหารออกไปเสียดีกว่า ชาวบ้านระวังกันเอง แก้ปัญหากันเอง บางที่เหตุการณ์อาจสงบก็ได้

ร้านหนูริดา เลขที่ 30/8 ถนนเจริญพงศ์ ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส เปิดดำเนินการมาประมาณ 7 ปี จากการสัมภาษณ์พบว่าต้นทุนสินค้าในปัจจุบันมีราคาแพงขึ้น แต่ต้องขายปลีกเท่าเดิม ทำให้กำไรลดลง และการส่งของจากผู้ค้าส่งค่อนข้างเป็นปัญหาเพราะของไม่ค่อยมาส่ง เพราะผู้ค้าส่งก็ไม่ค่อยมั่นใจต่อความปลอดภัยจากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ โดยการสนับสนุนอยากให้ภาครัฐสนับสนุนเรื่องสินเชื่อในการขยายกิจการ เพราะปัจจุบันการกู้เงินทำค่อนข้างยาก เพราะสถาบันการเงินเข้มงวดมากในระเบียบและข้อกำหนดเอกสารต่างๆ

ร้านเย้าะ เลขที่ 11 ถนนวิทูรอุทิศ 11 อ.เมือง จ.นราธิวาส จากการสัมภาษณ์พบว่า ปัญหาหลักคือต้นทุนสินค้าราคาแพงมากขึ้น แต่ต้องขายราคาเดิม ทำให้กำไรลดลง ส่วนปัญหาความไม่สงบนั้นผู้ประกอบการแสดงความคิดเห็นว่าเคยชินแล้ว และลูกค้าก็เคยชินเช่นกัน

ร้านรอสีดี เลขที่ 55 ถนนสิโรธร 8 ต.สะเตง อ.เมือง จ.นราธิวาส จากการสัมภาษณ์พบว่า ลูกค้าลดลง เพราะคู่แข่งเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะร้านมุสลิมด้วยกัน นอกจากนั้นต้นทุนสินค้าราคาสูงขึ้น แต่ไม่สามารถเพิ่มราคาสินค้าได้ ทำให้กำไรลดลง นอกจากนั้น จากสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ทำให้ไม่มีลูกค้าหน้าไม่เข้ามาซื้อของในร้านเพราะเขาไม่กล้าเข้าเพราะไม่ไว้วางใจ ทำให้ปัจจุบันลูกค้าที่เข้ามาซื้อของคือกลุ่มลูกค้าที่คุ้นหน้าคุ้นตากันอยู่แล้ว

ร้านมุฮัมหมัด เลขที่ 883/1 ถ.สิโรธร ต.สะเตง อ.เมือง จ.นราธิวาส ได้อธิบายว่า ปัจจุบันคู่แข่งเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะร้านค้าสะดวกซื้อที่เป็นของมุสลิมด้วยกัน นอกจากนั้นร้านเซเว่นอีเลฟเว่น ก็ขยายตัวอย่างมาก ตั้งอยู่ในหลายจุดซึ่งลูกค้าสะดวกในการไปซื้อ มาก นอกจากนั้น สถานการณ์ความรุนแรงทำให้ลูกค้าต่างถิ่นไม่เข้ามาในพื้นที่ ทำให้ลูกค้าหายไป คงเหลืออยู่แต่ลูกค้าขาประจำ

ร้านลุงสารวัตร เลขที่ 66/13 ถนนละม้ายอุทิศ ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ที่ได้ให้ทัศนะไว้ว่า การที่เป็นร้านค้าสะดวกซื้อตั้งอยู่ในซอย ทำให้คนรู้จักดี ที่แรกทำงานอยู่กรุงเทพฯ ต่อมาช่วงเศรษฐกิจมีปัญหาผูกฟองสบู่แตกก็กลับบ้าน และเริ่มขายของโดยใช้บ้านตัวเองเปิดเป็นร้านเป็นทั้งที่อยู่อาศัยและขายของ จึงประหยัดไม่ต้องเช่า เปิดมาเรื่อยๆ คนในซอยรู้จักกันดีทั้งซอย ร้านจึงเป็นเหมือนที่นัดพบของคน ได้พูดคุย ผากข่าว เมื่อเกิดปัญหาความไม่สงบขึ้นในพื้นที่ ผู้คนในซอยเริ่มเปลี่ยนไป ส่วนหนึ่งก็ย้ายออกไปกลับปทุมธานี หรือไม่ก็ไปอยู่ที่ปลอดภัยมากกว่าที่จะอยู่ในสามจังหวัดภาคใต้ ร้านค้าจึงมีคนที่รู้จัก และ

คั่นเคยน้อยลง การพบปะพูดคุยไม่เหมือนแต่ก่อน การใช้พื้นที่ร้านชำพูดคุยแลกเปลี่ยนหรือพบปะก็น้อยลงด้วย

นอกจากนั้นในปัจจุบันต้นทุนสินค้ามีราคาเพิ่มขึ้น แต่ราคาขายยังเท่าเดิม ด้วยเพราะผู้ค้าส่งบอกว่ามีค่าขนส่งเพิ่ม นอกจากนั้นการที่มีร้านค้าสะดวกซื้อเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะร้านคนไทยมุสลิม ทำให้ลูกค้ามีทางเลือกมากขึ้น รายได้ร้านจึงลดลง ลูกค้าส่วนใหญ่จึงเป็นคนที่รู้จักกันและที่พักอาศัยอยู่ข้างเคียง ซึ่งหลังจากเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบต้องระวังตนเองมากขึ้น เปิดร้านสายๆ และปิดร้านเร็วขึ้น ไม่พยายามอยู่หน้าร้าน เพราะอาจจะไม่ปลอดภัย นอกจากนั้นก็ต้องคอยสังเกตอยู่ตลอดเวลา

ร้านมณทิณี เลขที่ 196 ถนนพิชิตบำรุง ต.บางนาค อ.เมือง จ.นราธิวาส ซึ่งเป็นชาวไทยพุทธ เปิดร้านมาแล้ว 43 ปี ก่อนเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ ขายของดีมาก เพราะนักท่องเที่ยวเดินทางมาจังหวัดนราธิวาสค่อนข้างมาก โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวมาเลเซีย ทำให้นอกจากลูกค้าประจำแล้ว ยังได้ลูกค้าชาวที่คือนักท่องเที่ยวอีก แต่ปัจจุบันนักท่องเที่ยวไม่มา ทำให้รายได้ลดลงไปมาก ต้องอาศัยลูกค้าประจำที่อาศัยอยู่ในละแวกใกล้เคียงเป็นหลัก ซึ่งถึงแม้ลูกค้าจะลดน้อยลงแต่ก็อยู่ได้ เพราะเราดำเนินกิจการร้านค้าสะดวกซื้อโดยเราไม่ได้กู้เงินใครมาลงทุน พอไม่มีหนี้สิน ขายได้เท่าไรก็อยู่ได้

หลังจากเกิดเหตุการณ์ขึ้น มีคนไทยเชื้อสายจีนย้ายออกไปนอกพื้นที่เป็นจำนวนมาก เพราะแม้แต่คนไทยเชื้อสายจีนที่อยู่กันมาตั้งแต่เกิด ยังโดนยิง และยิงโดยคนที่อาจจะรู้จักกันเป็นอย่างดี แต่ไม่มีใครกล้าให้ข้อมูลกับเจ้าหน้าที่รัฐ เพราะให้ข้อมูลไปก็ตาย เพราะเจ้าหน้าที่รัฐไม่สามารถคุ้มครองพยานได้ตลอด 24 ชั่วโมง ในช่วงสองปีที่ผ่านมา ขายของได้ดียิ่งขึ้น อาจจะเป็นเพราะ “คนจีนแล้ว” กับเหตุการณ์ความไม่สงบอย่างไรก็ตามก็ยังปิดร้านประมาณ 2 หุ่ เพราะยังไม่มั่นใจในความปลอดภัย ในการเฝ้าระวังสถานการณ์ก็จะระวังเวลาปิดมาจอดหน้าร้าน และไม่ขายของบางชนิดที่เสี่ยงเช่น กาวยางที่สามารถไปต้มเป็นสารเสพติดได้ การแบ่งบุหรี่ยขาย หรือขายเหล้าขาว ปัจจุบันอยู่กันสองคนพี่น้อง กิจการทำมาตั้งแต่รุ่นตา แต่ญาติพี่น้อง ลูกหลาน ไปอยู่ที่อื่นกันหมดแล้ว และไม่มีใครคิดอยากจะกลับมา เพราะปัญหาความรุนแรงในพื้นที่ ถ้าจะช่วยให้ธุรกิจดีขึ้น ต้องแก้ปัญหามารุนแรงให้ได้

ร้านอามีเนาะ เลขที่ 12 ถนนภูผาภักดี ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ดำเนินกิจการมาแล้ว 7 ปี ในความคิดเห็นของเจ้าของร้านนี้มองว่าสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนใต้ไม่ได้ส่งผลกระทบมากนัก แต่สิ่งที่กระทบต่อธุรกิจคือการที่มีร้านค้าสะดวกซื้อ (ร้านขายของชำ) ซึ่งเป็นของชาวมุสลิมด้วยกันเพิ่มขึ้นจำนวนมาก ด้วยอาจจะเป็นอาชีพที่ง่ายและลงทุนไม่มากนัก นอกจากนั้นก็เป็นเรื่องของต้นทุนสินค้าราคาแพงขึ้นกว่าเมื่อก่อนแต่ต้องขายราคาเท่าเดิมทำให้กำไรลดลง ซึ่งอยากให้รัฐบาลจัดการปัญหาเรื่องสินค้าราคาแพง เช่น ข้าวสาร น้ำตาล ไข่ เป็นต้น

ร้านทวีทรัพย์ อยู่ที่ถนนพิชิตบำรุง ต.บางนาค อ.เมือง จ.นราธิวาส ได้แสดงความคิดเห็นว่าสถานการณ์การค้าในปัจจุบันแยลง ร้านค้าชาวไทยเชื้อสายจีนมักจะเป็นเป้าหมายของการโดนวางระเบิด เพราะในละแวกเดียวกันก็โดนระเบิดจนต้องเลิกกิจการและย้ายออกไป นอกจากนั้นการมีทหาร มาตั้งด่านก็ทำให้ลูกค้าไม่กล้ามาซื้อของในร้าน แต่ในความคิดเห็นของผู้ประกอบการมีทหารก็ยังดีกว่าไม่มี นอกจากนั้นในปัจจุบันต้นทุนสินค้าแพงมาก แต่ต้องขายราคาเดิมทำให้รายได้ลดลง

สำหรับการปรับตัว ก็เปิดร้านเมื่อสว่างแล้วประมาณ 6.00-6.30 น. และปิดร้านเร็วขึ้น 19.00 น. คอยสังเกตบริเวณร้านถึงสิ่งแปลกปลอมและคนแปลกหน้า อยู่อย่างระมัดระวังเพราะรายได้ไม่ค่อยดี แต่ก็คงอยู่ในพื้นที่ก็เพราะเกิดที่นี่ไม่อยากย้ายไปไหน แต่ลูก-หลาน ไม่มีใครมาอยู่ด้วยแล้ว ต่างก็ไปทำงานที่อื่น ๆ กันหมด

เพราะกังวลความปลอดภัย ซึ่งถ้าจะหวังพึ่งภาครัฐคงค่อนข้างยาก คงต้องดูแลตนเองและช่วยเหลือตนเอง ปรับรูปแบบการค้าขาย อยู่อย่างพอเพียง และไม่เดินทางไปในที่ที่ไม่ปลอดภัย

ร้านไต้ฮั่ว เลขที่ 115 ถนนมะยงชิด ตำบลบางนา อำเภอมือง จังหวัดนราธิวาส ได้อธิบายไว้ว่า เดิมนั้นของแพง ค่าน้ำมัน ค่าก๊าซหุงต้มก็มีราคาสูงขึ้น รัฐบาลนี้ (รัฐบาลยิ่งลักษณ์) ของแพงกว่ารัฐบาลก่อน (รัฐบาลอภิสิทธิ์) ของทุกอย่างขึ้นหมด การซื้อของเข้าร้าน อาทิตย์ละ 50,000 ได้ของมาเท่ากับเมื่อก่อนซึ่งซื้อ 40,000 รัฐบาลจะต้องควบคุมราคาสินค้า ควบคุมราคาขนส่ง บางทีลูกค้าถามว่าทำไมสินค้าขึ้นทีเดียวกับแพงกว่าเดือนก่อน เรบอกว่าของขึ้นราคาหมดแล้ว เขาบอกว่าเขาซื้อในห้างยังเท่าเดิม เราก็บอกว่าห้างเขาสั่งทีละมากๆ เขาอาจต่อรองราคากับบริษัทที่ผลิตได้ แต่เราซื้อมาแพงกว่า จะขายถูกก็ขาดทุน บางคนก็เข้าใจ บางคนก็มีสีหน้าไม่พอใจ

นอกจากนั้น ยังอธิบายว่า อยากให้รัฐแก้ปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบให้ได้ เพราะการดำรงอยู่ของร้านค้าตนเองในปัจจุบันอยู่ได้ด้วย การที่ไม่มีหนี้สิน ถึงแม้จะขายได้น้อยก็ทำให้อยู่ได้ ซึ่งปัญหาความไม่สงบทำให้ลูกค้าลดลง ชาวต่างชาติไม่กล้ามา ซึ่งในสมัยก่อนมีชาวต่างชาติและคนต่างพื้นที่เข้ามามาก นอกจากนั้นผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อ ก็ไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ต้องอยู่ภายใต้ความเสี่ยง โดยเฉพาะผู้ประกอบการชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยพุทธ การปรับตัวทำได้ด้วยการระวังตนเอง สังเกตรถที่มาจอดหน้าร้าน ลูกค้า และคอยดูไม่ให้มีหน่วยงานเจ้าหน้าที่มาอยู่หน้าร้านค้า เพราะลูกค้าจะไม่กล้าเข้ามาซื้อของในร้าน เปิดร้านเมื่อพระอาทิตย์ขึ้น และปิดร้านเร็วขึ้นประมาณหนึ่งทุ่มหรือ 19.00 น.

ร้านฮุสเซ็น เลขที่ 21 ถนนภูผาภักดี ต.บางนา อ.เมือง จ.นราธิวาส จากการสัมภาษณ์ได้รับข้อคิดเห็นว่า ปัญหาคือความสกปรก โดยเฉพาะกลิ่นเหม็นจากท่อระบายน้ำ ซึ่งเคยแจ้งหน่วยงานรัฐไปแล้ว ซึ่งทางเจ้าหน้าที่ก็ได้มาดูน้ำออกจากท่อ แต่ก็เหมือนเดิม เพราะมีน้ำเน่าจำนวนมากไหลลงระบบระบายน้ำ ซึ่งการมาดูแลเรื่องนี้ แจ้งไปที่ก็มาดูแลที่ ในส่วนของปัญหาสถานการณ์ความรุนแรง รู้สึกว่ามีผลกระทบน้อย เพราะลูกค้าก็เหมือนเดิม และเป็นลูกค้ามุสลิมด้วยกัน

ร้านเจ เลขที่ 1/6 ถนนมะยงชิด ตำบลบางนา อำเภอมือง จังหวัดนราธิวาส ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า เปิดร้านขายของชำมานานแล้วอยู่กับหลานสองคน เมื่อก่อนในละแวกนี้มีร้านค้าอยู่ 2 ร้าน ตอนนี้มีร้านสะดวกซื้อเพิ่มขึ้นทั่วไป โดยเฉพาะร้านค้าสะดวกซื้อที่เป็นชาวมุสลิมมีเพิ่มขึ้นมาก ทำให้ลูกค้าที่มีอยู่เดิม ลดลงมากเพราะลูกค้าคิดว่าซื้อของที่ร้านสะดวกซื้อเช่นร้านเซเว่นอีเลฟเว่น มีความสะดวกและมีความปลอดภัยมากกว่าที่จะซื้อของตามร้านค้าสะดวกซื้อริมถนน ซึ่งไม่รู้ว่าจะเกิดระเบิดขึ้นเมื่อไหร่ นอกจากนั้นในร้านค้าขนาดใหญ่มีการรักษาความปลอดภัยที่ดี การจัดร้านค้า การเข้าไปในห้างใหญ่ๆ แล้วสามารถซื้อสินค้าได้ครบตามต้องการย่อมดีกว่าการซื้อของในร้านเล็กๆ เช่นร้านค้าสะดวกซื้อขนาดเล็กของคนท้องถิ่น อีกอย่างร้านค้าใหญ่ๆ หรือในห้างสรรพสินค้าสามารถที่จะพาลูกหลานไปเที่ยวได้ด้วย เพราะทั้งของเด็กเล่น สินค้าเสื้อผ้า และอื่นๆ รวมทั้งมีร้าน เค.เอฟ.ซี ที่สมาชิกทุกคนอยากไปกิน

ร้านวันแอมเลาะ เลขที่ 2/6 ซอยพนาสนต์ 1 ตำบลบางนา อำเภอมือง จังหวัดนราธิวาส ได้อธิบายไว้ว่าเมื่อก่อนปากซอยพนาสนต์มีร้านค้าอยู่ 3 ร้าน ในซอยมี 2 ร้าน ร้านปากซอยเป็นร้านเก่าค้าขายมานาน ร้านตรงหัวมุมเพิ่งย้ายออกไปประมาณ 3 ปี เพราะลูกเจ้าของร้านซึ่งทำงานอยู่ที่อำเภอโดนยิงเสียชีวิตจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ครอบครัวจึงย้ายไปอยู่ที่นครศรีธรรมราช ปัจจุบันตรงนั้นเป็นร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้า เจ้าของร้านเดิมเป็นคนที่นี่ แต่ก็เข้าใจเขา เขาอาจทำใจไม่ได้ต่อเหตุการณ์ และการสูญเสียความรู้สึกไม่ปลอดภัย กลายเป็นความกลัว และอาจไม่อยากมีติดกับที่นี่อีกแล้ว ทุกวันเราอยู่เราก็กว้าง ไม่รู้

เมื่อไรมันจะจบสิ้น แต่ถามว่าคิดจะย้ายไหม ยังไม่คิด เพราะไม่รู้ไปอยู่ที่ไหน แม้ว่าค้าขายไม่ค่อยดีนัก แต่ก็พออยู่ได้ ก็ทนๆ ไป คิดว่าสักวันคงดีขึ้น และเราคงไม่โชคร้ายเหมือนเขา

ในด้านการปรับตัว ก็ระวังด้วยตนเองเพราะจะหวังพึ่งเจ้าหน้าที่รัฐก็ไม่ได้มากนัก มีการเปิดร้านข้างล่างคือ เช้าค่อยเปิด และปิดร้านเร็วขึ้นประมาณ 19.00 น. เพราะไม่ค่อยมั่นใจในความปลอดภัย ในปัจจุบันร้านค้าสะดวกซื้อเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะร้านที่มีเจ้าของเป็นคนมุสลิมด้วยตัวเอง ทำให้ลูกค้ามีทางเลือกเพิ่มมากขึ้น ซึ่งลูกค้าสะดวกจะซื้อตรงไหนก็จะซื้อร้านตรงนั้น โดยเฉพาะร้านในบริเวณใกล้เคียงบ้านตนเอง นอกจากนั้น ก็มีปัญหาดันทุนสินค้าราคาแพงขึ้น แต่ต้องขายราคาเท่าเดิมทำให้กำไรลดลง

ร้านวีรชัย เลขที่ 170 ถนนภูผาภักดี ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ดำเนินกิจการมาแล้ว 28 ปี ปัจจุบันหลังจากเกิดเหตุการณ์ไม่สงบรายได้ลดลง บางวันขายไม่ได้เลย ลูกค้าที่มาซื้อจะมีลูกค้าเฉพาะที่คุ้นเคยและในพื้นที่ใกล้เคียง ลูกค้ามุสลิมไม่ค่อยมาซื้อของที่ร้าน ลูกค้าที่เป็นมุสลิมก็จะเป็นเฉพาะคนที่รู้จัก นอกจากนั้นลูกค้าที่ผ่านทางมาก็ไม่ค่อยมี เพราะไม่มีนักท่องเที่ยวหรือคนต่างถิ่นเข้ามาเหมือนเมื่อก่อน ในการสนับสนุนของรัฐบาล อยากให้รัฐบาลกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติในการขอสินเชื่อให้ชัดเจน เพราะในปัจจุบันถึงแม้รัฐบาลจะประกาศให้สินเชื่อแต่ในทางปฏิบัติกู้เงินค่อนข้างยาก หรือควรจะมีการกำหนดการให้สินเชื่อสำหรับร้านค้าสะดวกซื้อโดยเฉพาะ

ร้านอัมมร์ เลขที่ 60/7 ถนนพนาสนธ์ 2 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ดำเนินกิจการมาประมาณ 20 ปี ปัญหาในปัจจุบันคือ สินค้ามีราคาแพงขึ้นทำให้รายได้จากการค้าลดลงเพราะต้องขายราคาเท่าเดิม ลูกค้าลดลง โดยเฉพาะไม่มีลูกค้าแปลกหน้าเข้าร้าน อันเนื่องมาจากความไม่ไว้วางใจ และความไม่สงบในพื้นที่ คู่แข่งเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะร้านค้าที่มีเจ้าของร้านเป็นมุสลิม โดยเจ้าของร้านให้ความคิดเห็นว่าการเพิ่มขึ้นของร้านค้าในเมืองอาจจะเกิดจากความไม่ปลอดภัยในพื้นที่ชนบท ทำให้คนย้ายเข้ามาอยู่ในเมืองและหากิจการทำ ซึ่งร้านค้าสะดวกซื้อนั้นลงทุนไม่มากและเปิดกิจการง่าย ซึ่งอยากให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาคือความไม่สงบในพื้นที่ และควบคุมราคาสินค้าไม่ให้แพงเหมือนอย่างในปัจจุบัน

ร้านค้าไม่มีชื่อร้าน เลขที่ 14/45 ถนนพิชิตบำรุง อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ดำเนินกิจการมากกว่า 30 ปี โดยเริ่มต้นจากทำโรงแรมขนาดเล็กราคาถูกสำหรับผู้แทนขาย (เซลแมน) ที่มาขายสินค้าในพื้นที่ และด้านล่างของโรงแรมทำเป็นร้านค้าสะดวกซื้อ แต่หลังจากเกิดเหตุการณ์ไม่สงบ โรงแรมก็ไม่มีคนมาพักเพราะผู้แทนขายสินค้าไม่ค่อยกล้ามาและปรับเปลี่ยนวิธีขายสินค้าทางโทรศัพท์แทน ทำให้ต้องปรับเปลี่ยนโรงแรมมาเป็นทำธุรกิจบ้านร้างนางแอ่น ทำให้ยังพออยู่ได้

ปัญหาของร้านค้าสะดวกซื้อในปัจจุบันเกิดจากปัญหาความไม่สงบเพราะทำให้รายได้ลดลง ไม่มีนักท่องเที่ยวจากต่างถิ่นเข้ามาเดินหรือท่องเที่ยวในเมือง ทุกคนต่างก็ต้องดูแลตนเอง เพราะพึ่งเจ้าหน้าที่ก็ไม่ได้ เมื่อไหร่มีเจ้าหน้าที่มาตั้งด่านหรือมาพักแถวบริเวณร้านค้าก็จะขายของไม่ได้เลย เพราะจะไม่มีคนเข้ามาซื้อของ ดันทุนสินค้าก็มีราคาแพง ทำให้กำไรลดลง ผู้มาซื้อสินค้าส่วนใหญ่คงเป็นลูกค้าขาประจำที่คุ้นเคยกันดี ปัญหาถัดมาคือการย้ายถิ่นของคนไทยเชื้อสายจีนจำนวนหนึ่งที่เคยเป็นเจ้าของกิจการดั้งเดิม เพราะกังวลในความไม่ปลอดภัย ที่ยังคงอยู่ก็เพราะไม่อยากย้ายเพราะอยู่ที่นั่นตั้งแต่เกิด ส่วนลูก-หลาน ก็ไม่ค่อยมีใครอยากมาอยู่ด้วย บางครั้งลูก-หลานมาเยี่ยม ก็ไม่มานอนที่บ้านแล้วแต่เลือกที่จะนอนหาดใหญ่แล้วมาเยี่ยมตอนกลางวันแล้วก็กลับ เมื่อตนเองตายไปก็คงจะหมดคนมาสืบทอดกิจการในอนาคต

สิ่งหนึ่งที่น่าเป็นห่วงคือการย้ายถิ่นของคนไทยพุทธและคนไทยจีนออกนอกพื้นที่ หรือที่อยู่ก็ลดน้อยลง อันเนื่องมาจากปัญหาความไม่สงบ ซึ่งทำให้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมลดน้อยลงไป ซึ่งผู้ถูกสัมภาษณ์ก็ไม่เข้าใจว่าเหตุใดเหตุการณ์ความรุนแรงจึงไม่สงบซะที่ทั้งที่ในอดีตที่ผ่านมาทุกคน ทุกศาสนา ต่างก็

อยู่ด้วยกันได้อย่างมีความสุข นอกจากนั้นการเกิดขึ้นอย่างมากมายของร้านค้าสะดวกซื้อชาวมุสลิมก็เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและเป็นจำนวนมาก และยังมีธุรกิจต่างๆ ที่ชาวมุสลิมเข้ามาถือครองเพิ่มเติม แต่ชาวพุทธกลับลดลง ซึ่งปัญหาความไม่สงบเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อรูปแบบธุรกิจ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ ซึ่งถ้ารัฐบาลยังแก้ปัญหาแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ก็คงไม่สามารถแก้ปัญหาใดๆ ได้ เพราะดูเหมือนจะไม่มีใครจริงจังกับการแก้ปัญหา เพราะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ยังมีปัญหาอีกมากมายที่สลับซับซ้อนที่ต้องแก้ไขไปพร้อมกันกับความรุนแรงในพื้นที่ เช่นกัน

4. สรุปท้ายบท

ในบทนี้ เป็นบทสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ซึ่งได้มาจากการสรุปจากสมุดจดบันทึกที่คณะผู้วิจัยได้จดบันทึกข้อมูลภาคสนามไว้ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ใช้ความพยายามเป็นอย่างยิ่งที่จะสรุปออกมาโดยให้สะท้อนสภาพความเป็นจริงให้มากที่สุด

ด้วยบริบทปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ทำให้การเก็บข้อมูลตกอยู่ในสถานการณ์ค่อนข้างยากลำบาก เนื่องด้วยเกิดจากความไม่ไว้วางใจ ซึ่งเจ้าของกิจการรู้สึกกังวลถึงความไม่ปลอดภัย นอกจากนั้นยังพบความไม่ไว้วางใจระหว่างผู้ให้สัมภาษณ์และผู้ถูกสัมภาษณ์ซึ่งมีเชื้อชาติ และศาสนาที่แตกต่างกัน

ในการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว จึงต้องมีการปรับวิธีการ และแผนงานอยู่ตลอดเวลา เช่น การเก็บข้อมูลผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อที่มีเจ้าของร้านเป็นชาวมุสลิม คณะนักวิจัยต้องอาศัยผู้ช่วยวิจัยที่เป็นคนในพื้นที่ พูดภาษามลายูได้ และนับถือศาสนาอิสลาม เป็นผู้ไปเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์ให้ ส่วนผู้ประกอบการที่เป็นชาวไทยพุทธและชาวไทยเชื้อสายจีน คณะผู้วิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง

ในบทถัดไป จะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลให้เห็นถึง 1) สถานการณ์การค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง ในสามจังหวัดชายแดนใต้ 2) ปัญหาของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 3) ความต้องการการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐด้านต่างๆของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากโครงการวิจัย สถานะและการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส คณะผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยสถานการณ์การค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง ในสามจังหวัดชายแดนใต้ดังนี้

1. สถานการณ์การค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
2. สถานการณ์การค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา
3. สถานการณ์การค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส
4. ปัญหาของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
5. การปรับตัวของร้านค้าสะดวกซื้อต่อเหตุการณ์ความไม่สงบ
6. ความต้องการการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐด้านต่าง ๆ ของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. สถานการณ์ธุรกิจร้านค้าสะดวกซื้อในอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี

จากการลงพื้นที่ศึกษาสถานการณ์ของร้านขายของชำในเขตอำเภอเมืองปัตตานี ในปัจจุบันมีปัจจัยสำคัญที่ส่งต่อการทำธุรกิจการค้าหลายประการซึ่งสามารถประมวลได้ดังนี้

เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่

เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 และนับวันทวีความรุนแรงมากขึ้นในพื้นที่ส่งผลให้ความเชื่อมั่นของคนในพื้นที่ลดน้อยลงโดยเฉพาะความปลอดภัยในชีวิต สภาพสังคมที่คนในพื้นที่เคยดำเนินชีวิตแบบปกติสุข กลับการต้องดำรงชีวิตภายใต้เงือนไขของการจัดการดูแลรักษาความสงบ การประกาศใช้กฎหมายที่รัดกุม แม้มุมมองของรัฐต้องการที่จะควบคุมสถานการณ์ให้เป็นปกติ และต้องการป้องกันการก่อการของผู้ก่อความไม่สงบ แต่ในอีกมุมมองหนึ่งการเป็นการสร้างความหวาดกลัว ให้กับคนในพื้นที่เพราะ เมื่อมีการเข้มงวดมากเท่าใด เท่ากับว่าพื้นที่มีความเป็นอันตรายมากขึ้นเท่านั้น ทุกคนจึงอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องระวังตัวในการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อความอยู่รอด ไม่ตกเป็นเหยื่อของสถานการณ์ ดังเช่นความคิดเห็นของร้านเสวนีย์ เลขที่ 147/131 ถนนโรงเหล้าสาย ข ตำบลรูสมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ที่ได้อธิบายว่า

“เมื่อก่อนทหารเข้ามาในพื้นที่ร้าน ก็จะพูดคุย จนทหารบางนายก็คุ้นเคย ซึ่งเราทำได้เพียงบอกให้เขาระวังตัว อย่าเชื่อใจใคร แม้ชาวบ้านที่สนิท ก็อย่าไปเชื่อใจ เพราะเขาไม่เหมือนเรา ในที่สุดคนที่เราเคยบอก เคยพูดคุย ก็เสียชีวิตอันจึงมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ในปัจจุบันเมื่อทหารเข้ามาบริเวณใกล้ๆ หน้าร้านก็บอกเขารู้สึกกลัวเหมือนกันที่เขาอาจตรงใกล้ๆ หน้าร้าน ร้านค้าสะดวกซื้อจึงได้เพียงแต่เฝ้าระวังตัวเอง การช่วยตัวเองเป็นสิ่งที่ทุกร้านต้องทำ เพราะไม่รู้จะเกิดเหตุขึ้นกับเราเมื่อไร”

ร้านค้าสะดวกซื้อ เป็นพื้นที่ทางสังคมที่สำคัญของคนในชุมชนนับตั้งแต่อดีต ที่เป็นตัวช่วยในขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชน โดยปกติคนในชุมชนส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของร้านค้า เพราะร้านค้าเป็นที่ที่ทุกคนมาใช้บริการและคุ้นเคยกันเป็นอันดี ร้านค้าสะดวกซื้อเป็นพื้นที่ส่งข่าว พูดคุย จากลูกค้าสู่เจ้าของร้าน และจากเจ้าของร้านสู่ลูกค้า ในชุมชนที่มีไทยพุทธบางร้านจึงเป็นที่ตั้งพุ่มกฐิน ผ้าป่า ซึ่งทีมผู้วิจัยสังเกตเห็นในช่วงที่ลงเก็บข้อมูลในชุมชน

เหตุการณ์ความไม่สงบทำให้ร้านค้าสะดวกซื้อ ที่เคยมีผู้คนเข้าออกมาซื้อของอย่างคึกคักและพลุกพล่าน จึงมีผู้คนบางตา ทั้งนี้เพราะเหตุร้ายที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนเมืองส่วนใหญ่มักจะเกิดขึ้นในบริเวณที่มีผู้คนพลุกพล่าน การเกิดระเบิดบริเวณร้านค้าสะดวกซื้อ จึงปรากฏเป็นข่าวให้เห็นอยู่บ่อยครั้ง ผู้คนส่วนหนึ่งจึงมักจะหลีกเลี่ยงที่จะเข้าไปซื้อของในร้านค้าสะดวกซื้อ เพราะมีความรู้ว่าจะปลอดภัยน้อยกว่าการซื้อของในห้างสรรพสินค้า ที่มีหน่วยรักษาความปลอดภัย ตำรวจ-ทหาร ดูแลพื้นที่ตลอดเวลา

สถานการณ์ของร้านค้าสะดวกซื้อจึงตกอยู่ในสภาพที่ตึงเครียด นั่น คือ ลูกค้าน้อยลง เพราะผู้คนไม่เชื่อมั่นในความปลอดภัย ในมุมมองของผู้คนทั่วไปที่ใช้บริการร้านค้าในพื้นที่ที่กล่าวสอดรับกัน นั่นคือการที่จะเข้าไปซื้อของในร้านค้าสะดวกซื้อที่ตั้งอยู่ริมถนนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสอดส่องดูแล ทั้งสังเกตถึงขยะบริเวณใกล้ร้าน รถจักรยานยนต์และรถยนต์ที่จอดหน้าร้าน สิ่งนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ความเชื่อมั่นลดลง และนำไปสู่การซื้อของในร้านที่มีความรู้สึกละเลยมากกว่า โดยพิจารณาถึงที่ตั้ง ที่ไม่มีผู้คนพลุกพล่านมากนัก และห่างไกลจากที่ตรวจการณ์ของตำรวจ ทหารที่ดูแลความสงบอยู่บริเวณนั้น โดยหลายคนกล่าวสอดคล้องกันว่าที่ที่มีตำรวจทหาร หรือหน่วยงานรักษาความปลอดภัยล้วนเป็นเป้าหมายสำคัญของการก่อร้ายเช่นกันนอกจากนี้การที่ผู้คนในชุมชนดำเนินชีวิตอย่างรีบเร่ง และมักรีบเข้าที่พักก่อนพลบค่ำเพื่อหลีกเลี่ยงอันตรายจากเหตุการณ์ก็ทำให้ร้านค้าต้องรีบปิดร้านเร็วขึ้นด้วยเช่นกัน รายได้ส่วนหนึ่งเคยได้จากการขายของช่วงเย็นถึงค่ำจึงลดลง

ลูกค้านิยมเข้าห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่มากกว่าเข้าร้านค้าสะดวกซื้อ

สถานการณ์ของร้านค้าสะดวกซื้อในปัจจุบันแทบทุกพื้นที่มีปัญหาจากการเกิดขึ้นของห้างสรรพสินค้าใหญ่ๆ ขยายกิจการออกนอกเมือง โดยเฉพาะตัวจังหวัดทุกจังหวัด จะต้องมียี่สิบห้างสรรพสินค้า หรือร้านค้าส่งอย่างน้อย 1 แห่ง ในขณะที่จังหวัดใหญ่ๆ มีการขายตัวของห้างสรรพสินค้าเป็นอย่างมาก ซึ่งอาจ มีห้างสรรพสินค้า หรือร้านค้าส่ง ไม่ต่ำกว่า 4-5 แห่ง หากจังหวัดที่เล็กลงอาจมีเฉพาะในตัวเมือง หรือพื้นที่ที่มีประชากรหนาแน่น

การเกิดขึ้นของห้างสรรพสินค้า เหล่านี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อร้านค้าสะดวกซื้อที่มีอยู่เดิม ในจังหวัดปัตตานีก็เช่นเดียวกัน กล่าวคือการเปิดกิจการของห้างสรรพสินค้า Bic C ในอำเภอเมืองปัตตานี นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 ส่งผลกระทบต่อร้านค้าสะดวกซื้อในพื้นที่อย่างมาก โดยเฉพาะช่วงที่มีสถานการณ์ความไม่สงบ ทั้งนี้เพราะการเข้าร้านค้าสะดวกซื้อสามารถซื้อสินค้าโดยเฉพาะสินค้าในครัวเรือนและสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน แต่การเข้าไปในห้างสรรพสินค้าครั้งเดียวได้สินค้าเกือบครบทุกสิ่งที่ต้องการ ทั้งพื้นที่ในห้างสรรพสินค้ามีความสะดวกสบาย สะอาด ทั้งสามารถที่จะพาครอบครัวบุตรหลานเข้าไปได้ด้วยดี เพราะมีร้านค้า ร้านอาหาร อื่นๆ มุมของเล่นเด็กซึ่งร้านค้าไม่มี และไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้แบบครบวงจร นอกจากนี้การเกิดร้าน 7-11 ตามชุมชนย่อยๆ ในอำเภอเมืองจังหวัดปัตตานี ก็เป็นการแย่งลูกค้าที่ร้านค้าสะดวกซื้อที่เคยมีอยู่ให้น้อยลงไปอีก

การเกิดร้านค้าสะดวกซื้อเพิ่มขึ้นในพื้นที่

แม้จะเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ด้วยสภาวะทางเศรษฐกิจที่ทุกคนมีความจำเป็นที่จะต้องดำรงชีพให้อยู่ได้ ในอำเภอเมืองปัตตานีเอง เกิดร้านค้าสะดวกซื้อใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมายเกือบทุกชุมชน โดยร้านค้าสะดวกซื้อที่เกิดขึ้นใหม่ส่งผลให้ลูกค้าไม่ต้องออกมาซื้อสินค้าไกลบ้านหรือที่พัค เพราะจะมีความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

สินค้าและการขนส่งมีการปรับราคา

การเกิดเหตุการณ์ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลโดยตรงต่อกิจการค้าขายของชาทั้งนี้เพราะทำให้การขนส่งสินค้าแพงขึ้น ด้วยลูกค้าที่เคยขายส่งทำธุรกิจกับร้านขายของชำในพื้นที่ทั้งจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ต้องเพิ่มราคาค่าขนส่งเพราะมีความเสี่ยงสูงกว่าพื้นที่อื่นๆ นอกจากนี้ราคาสินค้าที่ปรับตัวเพิ่มขึ้นในปัจจุบันทำให้ลูกค้าที่มีกำลังจายน้อยอยู่แล้วต้องมีปัญหาในการใช้จ่าย ร้านขายของชำจึงได้ปรับผลกระทบตามไปด้วย เมื่อการขนส่งเพิ่มขึ้น ทั้งราคาสินค้าก็ปรับตัว ทำให้การลงทุนในการทำธุรกิจเพิ่มขึ้นตามมาด้วย ผู้ค้าจึงต้องมีความระมัดระวังในการส่งสินค้าเข้าร้าน หรือการสต็อกสินค้า เพราะทำให้ทุนไม่หมุนเวียน

2. สถานการณ์ธุรกิจร้านค้าสะดวกซื้อในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

จังหวัดยะลาเป็นจังหวัดหนึ่งในจำนวน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดปัญหาความไม่สงบเกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งในอดีตจังหวัดยะลาเป็นจังหวัดหนึ่งที่นาอยู่มาก คือ ทั้งสะอาด สงบ แต่หลังเหตุการณ์ความไม่สงบทวีความรุนแรงมากขึ้น จังหวัดที่ผู้คนเคยดำเนินชีวิตอย่างสงบสุขก็ต้องอยู่ด้วยความหวาดระแวง ไม่มั่นใจในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินอันเนื่องมาจากเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสภาวะทางเศรษฐกิจในจังหวัดยะลาเกือบทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการค้า ที่ทำให้ภาคเอกชนขาดความเชื่อมั่นเพราะเสี่ยงต่อการลงทุน การขนส่งสินค้าจากภายนอกเข้าสู่จังหวัดลดลง ขณะเดียวกันร้านค้าปลีกประเภทร้านสะดวกซื้อก็ได้รับผลกระทบไปเป็นลูกโซ่ เนื่องจากผู้คนออกจากบ้านมาจับจ่ายน้อยลง การดำเนินชีวิตประจำวันเป็นไปอย่างเคร่งครัด เช่นการหลีกเลี่ยงการซื้อของในพื้นที่ที่มีคนพลุกพล่าน การเลือกซื้อของเฉพาะตอนสายและกลางวันการกลับเข้าบ้านตั้งแต่ก่อนพลบค่ำ เป็นต้น

จากการสำรวจสถานการณ์ การดำเนินธุรกิจความเป็นอยู่ของร้านขายของชำในเขตอำเภอเมืองยะลา ในปัจจุบันมีสถานะภาพดังนี้

เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่

เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดยะลา ส่งผลต่อกิจการการค้าสะดวกซื้อเช่นเดียวกับจังหวัดปัตตานี ทั้งนี้ดังได้กล่าวแล้วว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นส่งผลต่อความเชื่อมั่น และวิถีการดำรงชีวิตของคนในพื้นที่เป็นอย่างมาก โดยในอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ในอดีตร้านค้าสะดวกซื้อส่วนใหญ่จะเป็นของคนจีน ประมาณ ร้อยละ 90 ที่เหลือเป็นของชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม ครั้นเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบซึ่งมีแนวโน้มที่รุนแรงขึ้น ทำให้เจ้าของกิจการร้านค้าสะดวกซื้อที่เป็นคนจีนอพยพย้ายออกจากจังหวัด หรือไม่หยุดกิจการ จนปัจจุบัน ร้านค้าของคนจีนเหลือประมาณร้อยละ 60 ของชาวไทยพุทธร้อยละ 13 ส่วนที่เพิ่มขึ้นเป็นของชาวไทยมุสลิม

เหตุการณ์ความไม่สงบส่งผลต่อความรู้สึกของคนจีนที่เป็นเจ้าของกิจการร้านค้าสะดวกซื้อเป็นอย่างยิ่ง จากการลงไปศึกษาในพื้นที่พบว่าชาวจีนมีความเชื่อว่าความไม่สงบที่เกิดขึ้นนำไปสู่ปัญหาทาง

ธุรกิจ เพราะขายของยากขึ้น พื้นที่ที่เต็มไปด้วยตำรวจทหาร ไม่ได้สร้างความเชื่อมั่นต่อคนในพื้นที่ เพราะเจ้าหน้าที่เหล่านี้คือเป้าหมายของการก่อความรุนแรง ซึ่งจากธุรกิจที่เคยรุ่งเรืองนับวันจะแย่ง การเปิดร้านค้าจะต้องทำในเวลาที่ย่อยลง ไม่สามารถที่จะเปิดร้านในตอนกลางคืนได้ ทั้งต้องระวังผู้คนที่ สัญจรผ่านหน้าร้าน สังเกตรถที่มาจอด ตรวจสอบดูถึงขยะ หากวันไหนที่มีรถทหารมาจอดบริเวณใกล้เคียง ทำให้ขายของไม่ได้เพราะไม่มีลูกค้าเข้าร้าน

ร้านค้าปลีกและร้านสะดวกซื้อเพิ่มขึ้น

ร้านค้าสะดวกซื้อที่ทำธุรกิจการค้ามาตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มักเห็นความเปลี่ยนแปลงระหว่างอดีต ก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบเทียบกับหลังเกิดเหตุการณ์นับจากปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา ทั้งนี้ในอดีตจะขายของได้ดี เพราะร้านค้านี้มีจำนวนไม่มากนัก และร้านค้าสะดวกซื้อส่วนใหญ่จะมีลูกค้าประจำ เป็นคนในละแวกใกล้เคียง ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่สนิทสนมกับเจ้าของร้านค้าสะดวกซื้อ จนสามารถที่ซื้อขายด้วยเงินเชื่อได้ โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา มีร้านค้าสะดวกซื้อเพิ่มขึ้นจำนวนมาก โดยเฉพาะร้านค้าส่งและร้านสะดวกซื้อ ทำให้ร้านค้าสะดวกซื้อที่มีอยู่เดิมมีคู่แข่งในการทำธุรกิจเพิ่มขึ้น โดยลูกค้าสามารถที่จะเลือกซื้อบริเวณใกล้บ้าน หรือไม่ก็เข้าไปในร้านสะดวกซื้อที่มีบริการครบวงจร ทั้งการธุรกรรมต่างๆ อันเกี่ยวเนื่องกับบัตรเครดิต และค่าธรรมเนียมไปรษณีย์ ร้านค้าสะดวกซื้อของคนท้องถิ่นจึงกลายเป็นทางเลือกสุดท้ายของลูกค้า โดยประเด็นที่น่าสนใจคือ การเพิ่มขึ้นของร้านค้าสะดวกซื้อในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา เป็นการเพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการที่เป็นมุสลิม ในทางตรงกันข้ามผู้ประกอบการดั้งเดิมที่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยพุทธที่มีจำนวนลดลง ซึ่งเหตุการณ์ความไม่สงบเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้ชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยพุทธต้องขายกิจการหรือย้ายออกจากพื้นที่ไป ด้วยเพราะกังวลในความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน

ราคาสินค้าและราคาขนส่งที่ขยับตัวขึ้น

การขยับตัวของราคาสินค้าและการขนส่งแม้จะเป็นกลไกที่อยู่ในระบบกระบวนการผลิต แต่การที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ ทำให้ประชาชนมีความเสี่ยงในการประกอบอาชีพ และดำเนินชีวิต ทำให้รายได้ของลูกค้าน้อยลง กำลังซื้อจึงน้อยลงตามไปด้วย การที่ต้นทุนสินค้าเพิ่มราคา ทำให้ยอดขายตกไปจากเดิมที่ขายไม่ค่อยดีอยู่แล้ว ยิ่งแยกลงไปกว่าเดิม ซึ่งสินค้าบางอย่างเมื่อส่งมาสู่จังหวัดยะลา บัตตานี และนราธิวาส มีราคาสูงกว่าที่อื่น เพราะการขนส่งสินค้ามีความเสี่ยงในการเดินทางเข้าพื้นที่ คู่ค้าจึงมีการปรับราคาค่าขนส่ง อีกทั้งน้ำมันเชื้อเพลิงก็ขึ้นราคา แต่ผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อไม่สามารถขยับราคาขายปลีกหน้าร้านได้ ทำให้ต้นทุนเพิ่มขึ้นแต่กำไรลดลง

การแบ่งแยกร้านค้าของลูกค้าไทยพุทธ และไทยมุสลิม

ปัญหาดังกล่าวในมุมมองของเจ้าของร้านค้าสะดวกซื้อชาวจีน มีความรู้สึกที่ ลูกค้าชาวมุสลิมมักจะเข้าไปซื้อของในร้านค้าสะดวกซื้อที่เจ้าของร้านเป็นชาวไทยมุสลิมด้วยกัน ปัญหานี้เริ่มเห็นชัดขึ้นหลังจากเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีร้านค้าสะดวกซื้อที่ชาวไทยมุสลิมเป็นเจ้าของร้านเพิ่มขึ้นก็ได้ แต่ในทัศนะของเจ้าของร้านค้าสะดวกซื้อชาวไทยมุสลิมแล้วกลับไม่มีความรู้สึกดังกล่าวหรือเห็นว่าเป็นปัญหา แต่เมื่อถามว่าลูกค้าส่วนใหญ่เป็นลูกค้าทั่วไปหรือไม่ ระหว่างลูกค้าที่เป็นชาวไทยทั่วไปกับชาวไทยมุสลิม ลูกค้ากลุ่มไหนมากกว่ากัน คำตอบก็คือลูกค้าที่เป็นชาวไทยมุสลิม ทั้งนี้เจ้าของร้านชาวไทยมุสลิมเชื่อว่าการที่มีลูกค้าเหล่านี้มากกว่าอาจเป็นเพราะความสนิทคุ้นเคยมากกว่าเหตุผลในการแบ่งแยกว่าเป็นร้านค้าชาวจีน ร้านค้าชาวไทยพุทธ หรือร้านค้าชาวไทยมุสลิม

3. สถานการณ์ธุรกิจร้านค้าสะดวกซื้อในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส

พื้นที่จังหวัดนราธิวาสถือเป็นพื้นที่ของ 3 จังหวัด ชายแดนภาคใต้ที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ การประกอบธุรกิจร้านค้าสะดวกซื้อในเขตอำเภอเมืองนราธิวาส ถือว่าเป็นธุรกิจชุมชนหนึ่งที่อยู่คู่กับคนพื้นที่มานาน โดยร้านค้าสะดวกซื้อเหล่านี้หลายร้านเป็นร้านค้าที่ประกอบธุรกิจร้านค้าสะดวกซื้อมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ มาสู่รุ่นลูกหลาน ธุรกิจส่วนใหญ่ในอดีตเป็นไปในทิศทางที่ค่อนข้างดี บางร้านขยายเป็นร้านค้าส่ง มีสินค้าหลากหลาย และเริ่มมีปัญหาในการทำธุรกิจนับตั้งแต่วิกฤตเศรษฐกิจเมื่อปี พ.ศ. 2540 และค่อยๆ พื้นที่ขึ้นจวบจนมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นในพื้นที่ เมื่อปี 2547

หลังเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ กลุ่มธุรกิจที่มีมาแต่เดิมโดยเฉพาะร้านค้าของชาวจีน เริ่มประสบปัญหาในการทำธุรกิจ ทั้งนี้เพราะเจ้าของธุรกิจเหล่านี้ รวมทั้งคนในพื้นที่ไม่มีความมั่นใจ ไม่มีหลักประกันในความปลอดภัยในชีวิต หลายร้านต้องขายกิจการให้กับชาวไทยมุสลิม แล้วย้ายออกจากพื้นที่ไปตั้งหลักแหล่งที่ทำกินใหม่ หลายร้านยืนยันหยัดที่จะอยู่ต่อไป เพราะถือว่าเกิดที่นี่ จึงถือว่าเป็นคนในพื้นที่ พร้อมทั้งจะฟันฝ่าในท่ามกลางความหวาดกลัว และไม่มั่นใจในอนาคต แต่ก็ไม่มีทางเลือก จากการลงพื้นที่ของทีมนคณะวิจัย เพื่อเข้าไปศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันมีข้อมูลร้านค้าสะดวกซื้อที่น่าสนใจดังนี้

เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่

เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดนราธิวาส ส่งผลต่อกิจการร้านค้าสะดวกซื้อ เช่นเดียวกับจังหวัดปัตตานี และจังหวัดยะลา ซึ่งมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทั้งสามจังหวัดมีลักษณะ/ปัจจัยที่คล้ายคลึงกัน คือประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยมุสลิม รองลงมาเป็นชาวไทยพุทธ นอกนั้นเป็นคนจีน โดยร้านค้าสะดวกซื้อส่วนใหญ่ในอดีตจะเป็นของคนจีนประมาณ ร้อยละ 80 ที่เหลือเป็นของชาวไทยพุทธ และชาวไทยมุสลิมตามลำดับ เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น สร้างความหวุ่นไหวให้กับกลุ่มพ่อค้าคนจีนเป็นอย่างมาก จนถึงขนาดมีการแบ่งลูกค้ากันชัดเจน โดยเฉพาะ ลูกค้าที่เป็นชาวไทยมุสลิมมักจะเข้าไปซื้อของในร้านชำที่เจ้าของร้านเป็นชาวไทยมุสลิม มากกว่าร้านค้าของคนจีน ทิศนะดังกล่าวมองเห็นได้จากการเข้าไปเก็บข้อมูลจากร้านค้าสะดวกซื้อที่มีชาวจีนเป็นเจ้าของกิจการ ซึ่งการขายกิจการของผู้ประกอบการชาวไทยเชื้อสายจีนแต่ละครั้งกลุ่มที่เข้ามาซื้อได้แก่ชาวไทยมุสลิม ทั้งนี้กลุ่มพ่อค้าชาวจีนให้ทัศนะว่า ชาวไทยมุสลิมเขาไม่กลัว แต่เรากลัว ชาวมุสลิมเห็นว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นน่าตื่นตกใจในระยะแรก แต่ต่อมาก็เป็นความเคยชิน แต่ชาวจีนหลายคนยังทำใจให้เคยชินไม่ได้ เมื่อเห็นว่าไม่มีความปลอดภัย ทำการค้าไปได้เงินมาแต่ไม่มีอนาคต คือไม่รู้จะเกิดเหตุการณ์กับตนเองเมื่อไร สู้อุปหาที่ทำงานที่ใหม่ดีกว่า

ความเป็นคนจีนซึ่งมีนิสัยชอบทำการค้า รักความสงบ ครั้นมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น กลุ่มคนจีนที่เป็นเจ้าของกิจการร้านค้าชำส่วนหนึ่งจึงเห็นว่าการทำงานธุรกิจดังกล่าวมีความเสี่ยงเกินไป ส่งผลให้มีการขายต่อกิจการแล้วอพยพไปตั้งหลักแหล่งที่ทำงานใหม่ ซึ่งไม่มีความเสี่ยง ในเรื่องการทำธุรกิจ เช่นย้ายไปอยู่กับลูกหลานที่กรุงเทพฯ ๙ หาดใหญ่ หรือจังหวัดอื่นๆ ในภาคใต้ สำหรับการทำธุรกิจร้านค้าสะดวกซื้อในปัจจุบัน ถือเจ้าของร้านค้าสะดวกซื้อหลายร้านถือว่าเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคง ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ถือว่าเป็นปัญหาใหญ่ รัฐมีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขโดยเร็ว ไม่เช่นนั้นหากปล่อยไปนานกว่านี้ ร้านค้าสะดวกซื้อโดยเฉพาะกลุ่มคนที่ไม่นับถือศาสนาอิสลามก็จะหมดไปจากพื้นที่

ปัญหาราคาสินค้าและราคาขนส่งที่ยับยั้งตัวขึ้น

การยับยั้งตัวของราคาสินค้าและการขนส่ง ส่งผลกระทบต่อการลงทุน โดยเฉพาะร้านค้าสะดวกซื้อที่เปิดขึ้นใหม่ ย่อมได้รับผลกระทบในเรื่องการลงทุน นั่นคือมีความจำเป็นที่จะต้องให้ทุนสูงขึ้น

ในขณะที่การขายของมีแนวโน้มว่าจะขายได้น้อยลง ทั้งมาจากปัจจัยของความเชื่อมั่นที่ลดลง เพราะการใช้ชีวิตไม่เหมือนเดิม ลูกค้ายิ่งไม่นิยมที่จะเดินจับจ่ายสินค้า นอกจากนี้สินค้าที่ขึ้นราคาตามการขนส่ง และผลกระทบที่เกิดจากราคาน้ำมันที่ทำให้ลูกค้ายิ่งกำลังซื้อน้อย ยิ่งแยกลงไปอีก โดยเฉพาะเกษตรกรชาวสวนยางพาราที่สามารถกรีดยางพาราได้เฉพาะช่วงที่ไม่เข้าฤดูฝน เมื่อฝนตกก็ขาดรายได้ หรือเมื่อฝนไม่ตกก็เสี่ยงในการออกไปกรีดยาง กลัวโดนระเบิด โดนยิง รายได้จึงไม่แน่นอน ของที่ขึ้นราคาส่งผลกระทบมาก และร้านค้าสะดวกซื้อก็ขายสินค้าไม่ได้เช่นกัน

การแบ่งแยกร้านค้าของลูกค้าไทยพุทธ และไทยมุสลิม

ในมุมมองของเจ้าของร้านค้าสะดวกซื้อชาวจีน มีความรู้สึกที่ ลูกค้าชาวมุสลิม มักจะเข้าไปซื้อของในร้านค้าสะดวกซื้อที่เจ้าของร้านเป็นชาวไทยมุสลิมด้วยกัน ปัญหานี้เริ่มเห็นชัดขึ้นหลังจากเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีร้านค้าสะดวกซื้อที่ชาวไทยมุสลิมเป็นเจ้าของร้านเพิ่มขึ้นก็ได้ แต่ในทัศนะของเจ้าของร้านค้าสะดวกซื้อชาวไทยมุสลิมแล้วกลับไม่มีความรู้สึกดังกล่าวหรือเห็นว่าเป็นปัญหา

การลดลงของผู้ประกอบการชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยพุทธ

ในประเด็นนี้มีความคล้ายคลึงกับสถานการณ์ในจังหวัดยะลา เพราะจากสัมภาษณ์พบว่า มีผู้ประกอบการชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยพุทธจำนวนหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบโดยตรง จากการที่โดนเข้าไปทำร้ายในร้านค้า การวางระเบิดหน้าร้านค้า ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้สร้างความสงสัยแก่ผู้ประกอบการชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยพุทธ ว่าเหตุใดเหตุการณ์วางระเบิดหน้าร้านค้าจึงมักจะเกิดขึ้นที่หน้าร้านค้าของชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยพุทธเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการที่เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ ทำให้มีการเลิกกิจการไป หรือถ้าไม่เลิกกิจการก็รวนเลิกกิจการ เพราะไม่มีใครมาซื้อทอดกิจการต่อโดยเฉพาะลูก-หลาน ต่างก็เรียนจบและไปทำงานในพื้นที่อื่นๆ และจะกลับมาบ้านก็เฉพาะมาเยี่ยมพ่อแม่ ญาติพี่น้องเท่านั้น จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อชาวไทยเชื้อสายจีนรายหนึ่ง ได้ข้อมูลดังนี้

“การแก้ปัญหาความรุนแรง ขึ้นอยู่กับความจริงจังในการปราบปรามของรัฐ ผู้ประกอบการจำนวนมากย้ายออกไป โดยเฉพาะคนที่ไม่ได้มีรากเหง้าของที่นี่ พ่อค้าชาวไทยเชื้อสายจีน ถ้าอยู่ในเมืองก็ยังไม่อยู่ได้ สงสารก็แต่ชาวไทยเชื้อสายจีนที่อยู่ตามอำเภอ เพราะต้องย้ายออกจากพื้นที่กันเกือบหมด” (สัมภาษณ์วันที่ 23 มิถุนายน 2555 จังหวัดนราธิวาส)

จากทัศนะของพ่อค้าชาวไทยเชื้อสายจีน ผู้วิจัยขอเสนอทัศนะของผู้ประกอบการชาวไทยเชื้อสายมุสลิมเพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจยิ่งขึ้นดังนี้

“เรื่องปัญหาสถานการณ์สามจังหวัดชายแดนใต้ ไม่ได้มีผลกระทบเท่าไร สิ่งที่กระทบก็คือ การเกิดขึ้นจำนวนมากของร้านขายค้าสะดวกซื้อ โดยเฉพาะของชาวไทยมุสลิม ทำให้มีการแย่งลูกค้ากันเกิดขึ้น” (สัมภาษณ์วันที่ 23 มิถุนายน 2555 จังหวัดนราธิวาส)

นอกจากนั้น ผู้วิจัยขอเสนอ ความคิดเห็นของผู้ประกอบการชาวไทยพุทธ ซึ่งมีความคิดเห็นดังนี้

“ลูกค้าน้อยลงหลังจากเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ นอกจากนั้นยังมีการเพิ่มขึ้นของร้านค้าสะดวกซื้อ ที่เจ้าของเป็นคนไทยมุสลิม ซึ่งเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก บางทีก็ไม่เข้าใจ ว่าชาวไทยมุสลิมเอาเงินมาจากไหนมาลงทุน ทั้งที่เศรษฐกิจในพื้นที่ไม่ดี” (สัมภาษณ์วันที่ 23 มิถุนายน 2555 จังหวัดนราธิวาส)

จากที่กล่าวมานั้น จะพบว่าความรู้สึกของผู้ประกอบการจะต่างกัน โดยเฉพาะความรู้สึกของผู้ประกอบการชาวไทยเชื้อสายจีน จะแตกต่างอย่างชัดเจนกับผู้ประกอบการชาวไทยเชื้อสายมุสลิม นอกจากนั้นยังมีคำถามที่ว่า “เหตุใดผู้ประกอบการชาวมุสลิมจึงมีเงินลงทุน และผู้ประกอบการมุสลิมจำนวนมาก เอาเงินลงทุนมาจากไหน” ซึ่งความรู้สึกที่แตกต่างในความคิดเห็นของผู้วิจัยมันเกิดขึ้นก็ด้วยเพราะว่า “เหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นกับชาวไทยเชื้อสายจีนหรือชาวไทยพุทธ มากกว่าจะเกิดขึ้นกับชาวไทยมุสลิม” ส่วนชาวไทยมุสลิมที่ได้รับผลกระทบคือ “ชาวไทยมุสลิมที่เป็นเจ้าหน้าที่ภาครัฐ หรือทำงานให้รัฐไทย” ดังนั้นผู้ประกอบการ พ่อค้าชาวไทยเชื้อสายมุสลิมจึงได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ดังกล่าวค่อนข้างน้อย

การเพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อที่เป็นชาวมุสลิม

ในขณะที่มีการลดจำนวนลงของผู้ประกอบการชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยพุทธ แต่ในทางตรงกันข้าม กับพบการเพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อที่เป็นชาวไทยมุสลิมอย่างมีนัยยะสำคัญ ในการเพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการชาวไทยมุสลิมนั้น ไม่มีคำตอบชัดเจนว่าเหตุใดจึงเกิดการเข้ามาดำเนินกิจการเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก อาจจะต้องหาสาเหตุจาก ร้านค้าสะดวกซื้อเป็นธุรกิจที่ใช้เงินลงทุนไม่มาก สามารถเปิดดำเนินการได้ง่าย หรือการย้ายถิ่นจากชนบทเข้าสู่เมืองด้วยเพราะเหตุการณ์ความไม่สงบ หรือการหาเลี้ยงชีพด้วยการเกษตรในพื้นที่ชนบทไม่มีความมั่นคง ปลอดภัย และรายได้ต่ำ จึงมีการย้ายถิ่นเข้าเมืองดังกล่าว

4. ปัญหาของผู้ประกอบธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมืองในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการศึกษาสถานะและการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ปัญหาของร้านค้าสะดวกซื้อได้ดังต่อไปนี้

เกิดการหดตัวของพื้นที่ทางสังคมของร้านค้า

ร้านค้าสะดวกซื้อเป็นพื้นที่ทางสังคมที่สำคัญของคนในชุมชนนับตั้งแต่อดีต ที่เป็นหน่วยย่อยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชน โดยปกติคนในชุมชนส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับเจ้าของร้านค้าสะดวกซื้อเพราะเป็นพื้นที่ที่ทุกคนในชุมชนมาใช้บริการจึงมีคุ้นเคยกันเป็นอันดี นอกจากนี้ร้านค้าสะดวกซื้อเป็นพื้นที่ที่ส่งข่าว พูดคุย จากลูกค้าสู่เจ้าของร้าน และจากเจ้าของร้านสู่ลูกค้า หรือในชุมชนชาวไทยพุทธ ก็ใช้สถานที่หน้าร้านค้าสะดวกซื้อเป็นที่ตั้งพุ่มกุหลาบ ผ้าป่า อันเป็นเครื่องหมายที่แสดงให้เห็นถึงพลังของคนในชุมชนที่มีความศรัทธาต่อพุทธศาสนา

หลังจากที่เกิดเหตุการณ์ได้ระยะหนึ่ง (ช่วงปี 2550 เป็นต้นมา) ร้านค้าสะดวกซื้อเคยเป็นที่ทางสังคม เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนพูดคุย มีลูกค้ามานั่งแลกเปลี่ยนพูดคุยหรือพบปะ ซึ่งจะเป็นที่รวมคนจากเข้า

จนสาย ก็มีคนมานั่งน้อยลง ส่วนหนึ่งมักจะซื้อใส่ถุง แล้วรีบกลับไปกินที่บ้าน ในกรณีที่เป็นร้านค้าสะดวกซื้อที่ขายเครื่องดื่มประเภท เหล้า เบียร์ และมีโต๊ะหน้าร้านซึ่งในอดีตเคยมีลูกค้ามานั่งดื่มเบียร์ ในช่วงเย็นๆ หรือใกล้ค่ำ ในปัจจุบันลูกค้าที่มานั่งน้อยลง แต่จะซื้อกลับไปดื่มที่บ้าน หรือที่ที่มีความรู้สึกปลอดภัยกว่าร้านค้า ดังกรณี เจ้าของร้านชำเลขที่ 46/74 หมู่ 9 ตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ซึ่งเจ้าของร้านเป็นชาวไทยพุทธ ได้กล่าวถึงการหดตัวของพื้นที่ทางสังคมของร้านชำตนเองว่า

“ร้านค้าสะดวกซื้อที่ขายพวกเครื่องดื่มประเภทเหล้าเบียร์ ขายได้น้อยลง ทั้งนี้เพราะมีร้านมากขึ้น และเมื่อมีเหตุการณ์ความไม่สงบ ลูกค้าก็ไม่ค่อยมานั่งดื่มที่โต๊ะหน้าร้านเช่นอดีต เขากลับไม่ปลอดภัย เมื่อก่อนหน้าร้านก็ใช้ตั้งพุ่มผ้าป่า กฐิน เตียนนี้ไม่ค่อยเป็นเช่นเดิมแล้ว การตั้งพุ่มกฐิน หรือผ้าป่าก็รู้สึกกลัวๆ ว่าเดี๋ยวจะกลายเป็นเป้าระเบิดหรือโดนยิงได้เหมือนกัน”

หรือจากคำบอกเล่าของร้านเจริญพัฒนา 76/1 ถนนอาคารสงเคราะห์ ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่ได้อธิบายไว้ว่า

“ร้านค้าสะดวกซื้อเป็นเหมือนที่ทางสังคมที่คนในชุมชนสามารถใช้แลกเปลี่ยน พบปะ หรือส่งข่าวคราว บางทีมีคนมาฝากข่าวถึงคนในซอยว่าญาติเสีย แต่ปัจจุบันคนที่อยู่ในซอยซึ่งเป็นคนดั้งเดิมส่วนหนึ่งได้ย้ายออกไป เช่น พวกข้าราชการ หรือคนที่คิดว่าไม่มีความปลอดภัยกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้พื้นที่ของร้านค้าสะดวกซื้อซึ่งเป็นที่รวมข่าวคราว ของชุมชนเปลี่ยนแปลงไป”

หรือจากคำอธิบายของเจ้าของร้านค้าสะดวกซื้อชื่อร้านลุงสารวัตร เลขที่ 66/13 ถนนละม้ายอุทิศ ตำบลบางนาคน อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ที่ได้ให้ทัศนะไว้ว่า

“เมื่อเกิดปัญหาความไม่สงบขึ้นในพื้นที่ ผู้คนในซอยเริ่มเปลี่ยนไป ส่วนหนึ่งก็ย้ายออกกลับไปภูมิลำเนา หรือไม่ก็ไปอยู่ที่ปลอดภัยมากกว่าที่จะอยู่ในสามจังหวัดภาคใต้ ร้านค้าจึงมีคนที่รู้จัก และคุ้นเคยน้อยลง การพบปะพูดคุยไม่เหมือนแต่ก่อน การใช้พื้นที่ร้านค้าสะดวกซื้อพูดคุยแลกเปลี่ยนหรือพบปะก็น้อยลงด้วย”

หรือที่เจ้าของร้านชื่อร้านกะเยาะห์ เลขที่ 185 ถนนสิโรรส 6 ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ได้อธิบายไว้ในทำนองเดียวกันไว้ว่า

“เมื่อก่อน คนที่มาซื้อของที่ร้านส่วนใหญ่ก็เป็นคนที่รู้จักคุ้นเคยในละแวกใกล้ๆ บางคนมาซื้อของมาเจอคนโน้นคนนี้ ก็จะนั่งพูดคุยกันที่ม้านั่งหน้าร้าน ใครมีอะไรก็นัดพบกันที่หน้าร้าน อยากให้บรรยากาศแบบนั้นกลับมา แต่มันยากนะ ทุกวันนี้คนเดิมๆ ที่อยู่ในละแวกนี้ มาที่ร้านน้อยลง อาจมีร้านค้าสะดวกซื้อมากขึ้นก็ได้เลย

ซื้อที่ร้านใกล้บ้านที่สุด การที่คนมาพบปะพูดคุยหรือนั่งปรับทุกข์ ถามโน ถามนี้กัน ไม่ค่อยมี มีแต่คนมาซื้อของแล้วกลับ”

การที่พื้นที่ทางสังคมของชุมชนโดยเฉพาะร้านค้าสะดวกซื้อหดแคบลง ซึ่งเคยใช้เป็นพื้นที่พูดคุย แลกเปลี่ยน มีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งได้แก่การย้ายออกไปของคนในชุมชนเพื่อไปหาที่อยู่ที่มีความรู้สึกว่าจะมีความปลอดภัยกว่า นอกจากนี้พื้นที่ร้านชำเป็นพื้นที่เปิด เพราะผู้คนสามารถเข้าออกไปซื้อของได้ และมักจะเกิดระเบิดขึ้นกับร้านชำบ่อยๆ พื้นที่ของร้านชำซึ่งมีฐานะเป็นพื้นที่ทางสังคมของชุมชน จึงค่อยๆ หดตัวลง ผู้คนจะซื้อของจากร้านชำแล้วก็กลับเข้าบ้าน เพราะบ้านมีความรู้สึกปลอดภัยมากกว่าพื้นที่อื่นๆ ในสถานการณ์ปัจจุบัน

ปัญหาจากการดำเนินนโยบายรักษาความสงบ

การรักษาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งรัฐพยายามสร้างความเชื่อมั่นให้กับพี่น้องประชาชนในพื้นที่ แต่ในมุมมองกลับกันการดำเนินชีวิตที่ต้องมีความระวัง ถูกตรวจตราอย่างเข้มงวด ส่งผลให้ลูกค้ามักไม่ค่อยออกมาซื้อของในบริเวณใกล้ๆ ที่มีการตั้งด่านตรวจ อีกทั้งบริเวณใดที่มีรถยนต์ของตำรวจ ทหารจอดอยู่ก็ไม่มีลูกค้าเข้าใกล้บริเวณดังกล่าว เพราะกลัวจะเป็นเป้าหมายในการก่อความรุนแรงดังกล่าวแล้ว

การปรับตัวของร้านค้าสะดวกซื้อ คือจะต้องสังเกตความเคลื่อนไหวทุกอย่างบริเวณหน้าร้าน และบริเวณใกล้เคียง หากไม่มั่นใจวันนั้นก็ปิดร้านอยู่บ้าน คอยดูสถานการณ์แล้วค่อยเปิดใหม่ในวันต่อไป ทั้งต้องสำรวจ จดจำรถที่มาจอดหน้าร้าน หากสงสัยให้โทรแจ้งเจ้าหน้าที่มาเอาออกจากหน้าร้านทันที ทั้งนี้ผู้ประกอบการร้านค้าชำเหล่านี้ใช้ประสบการณ์ตรงที่เคยเกิดขึ้นมาปรับตัว ซึ่งปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จากอดีตจนปัจจุบัน การแก้ปัญหาของรัฐประการหนึ่งคือการใช้กำลังของภาครัฐทั้งในพื้นที่ และจากนอกพื้นที่เข้ามาดูแลความสงบ โดยรัฐเชื่อว่าเป็นมาตรการสำคัญที่จะช่วยปกป้องคุ้มครองประชาชนผู้บริโภคให้ปลอดภัยได้ แต่การที่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจทหารเข้ามาเต็มพื้นที่ กลับเหมือนดาบสองคม กล่าวคือ การรักษาความสงบนั้นสามารถที่สอดส่องดูแลมิให้เหตุการณ์เกิดขึ้นได้ในพื้นที่สำคัญๆ ได้ในระดับหนึ่ง แต่ในทางกลับกัน การที่ตำรวจทหารตั้งมั่น หรือประจำการบริเวณใด พื้นที่นั้นก็เป็นที่ที่ไม่มีความปลอดภัยเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เป้าหมายในการก่อการร้ายนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะตำรวจทหารคือเป้าหมายสำคัญเป้าหมายหลัก

กรณีร้านค้าสะดวกซื้อก็เช่นกัน การที่ตำรวจทหารมาตั้งจุดตรวจใกล้ๆ บริเวณร้านขายของชำจากการลงพื้นที่พบว่า เจ้าของร้านมีความมั่นใจในระดับหนึ่งที่จะสอดส่องดูแลคนแปลกหน้าที่เข้ามาบริเวณร้านชำได้ แต่ขณะเดียวกันก็มีความรู้สึกว่าการที่ตำรวจทหารเข้ามาสอดส่องพื้นที่ใดเป็นประจำพื้นที่นั้นก็มิใช่ว่าจะมีโอกาสที่จะถูกวางระเบิดสูงเช่นกัน เพราะในหลายๆ ครั้งเหตุการณ์ที่เกิดระเบิดก็จะเกิดในพื้นที่ตลาด โดยเฉพาะหน้าร้านค้าที่มีคนเข้าออกซื้อของพลุกพล่าน โดยร้านค้าสะดวกซื้อที่เจ้าของเป็นคนจีน ต่างมีความรู้สึกเช่นนี้มากกว่าร้านค้าของชาวไทยมุสลิม หรือชาวไทยพุทธ ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าของร้านชำที่เป็นคนจีนต้องการทำธุรกิจการค้าเป็นประเด็นหลัก เมื่อมีปัญหาหรืออุปสรรคต่อการทำให้งานการค้าขายโดยเฉพาะปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีความรู้สึกไม่ปลอดภัยอันนำไปสู่การทำธุรกิจได้ไม่ราบรื่น นั่นหมายถึงการค้าขายก็จะไม่มีความก้าวหน้า

การตั้งข้อสังเกตดังกล่าวกลายเป็นความกังวล ดังนั้นหลายร้านที่เห็นว่ามีวันใดมีรถตำรวจทหารมาจอดหน้าร้านบางครั้งจำเป็นที่จะต้องปิดร้าน หรือไม่ก็ต้องระวังมากเป็นพิเศษในวันนั้น เพราะอาจเกิด

เหตุการณ์วางระเบิดตำรวจทหารหน้าร้านค้าของตนเองได้ดังที่เคยเกิดขึ้นบ่อยๆ ก่อนหน้านี้ โดยเจ้าของร้าน ชื่อร้านชิตเจียบพาณิชย์ เลขที่ 75-77 ถนนพิมลชัย ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ได้อธิบายไว้ว่า

“วันใดที่ทหารนำรถมาจอดหน้าร้าน แล้วพวกเขาก็จะไปกินข้าว เดินตรวจตรา หรือไปซื้อของ ทำให้เราต้องระวัง วันนั้นจะให้เด็กมากอยส์เกิดคนแปลกหน้า หรือสังเกตมอเตอร์ไซด์ที่เข้ามาจอดบริเวณใกล้ๆ หากไม่รู้จักก็ต้องโทรเรียกเจ้าหน้าที่การขายของเป็นไปอย่างหวาดหวั่น บางทีถ้ารู้สึกว่าจะเจ็บบๆ ไม่ค่อยมีรถวิ่ง ถนนโล่งๆ ก็จะปิดร้าน เพราะหลายครั้งที่รถทหารถูกวางระเบิด และร้านเราที่อยู่ใกล้ก็โดนด้วย การปิดร้านแล้วเข้าไปอยู่ในบ้านเป็นวิธีหนึ่งที่เรารู้สึกปลอดภัย”

นอกจากนั้น เจ้าของร้านชื่อร้านไต้ฮั่ว เลขที่ 115 ถนนละม้ายอุทิศ ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ได้อธิบายในทำนองเดียวกันไว้ว่า

“ทหารส่วนใหญ่มาจากที่อื่น เขาไม่เข้าใจหรอก ว่าสภาพพื้นที่นี่เป็นอย่างไร ช่วงไหนที่จะเกิดเหตุการณ์ชาวบ้านเขาไม่รู้ หากมีความรู้สึกว่าจะเจ็บบๆ ไม่ค่อยมีคนพลุกพล่านนั้นเป็นสัญญาณอันตราย ไม่นานก็ต้องเกิดระเบิดที่ไหนสักแห่ง การที่ทหารมาจอดรถหน้าร้าน แทนที่จะปลอดภัยกลับกลายเป็นว่าทำให้ต้องระวัง ทหารที่มาจากที่อื่นมักใช้วิธีสร้างความสัมพันธ์กับผู้คนแล้วคิดว่าเขาจะไว้วางใจ แต่เปล่าเลย พวกที่ถูกหลอกลวง มีอุดมการณ์เขาไม่รู้จักว่ามีตราคืออะไร พวกทหารก็คือเป้าหมาย และเป็นคนแปลกหน้าอยู่วันยังค่ำ หากเราติดกับทหารมากไปเราก็จะถูกเฟ่งเสียง ในที่สุดก็กลายเป็นเป้าหมายความรุนแรงเช่นกัน”

หรือจากทัศนะของเจ้าของร้านค้าสะดวกซื้อไม่มีชื่อร้าน ตั้งอยู่เลขที่ 68/12 ถนนพิพิธภักดี อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่ได้แสดงทัศนะไว้ว่า

“การที่ทหารมาตั้งจุดรักษาความสงบอยู่ใกล้ๆ ไม่ได้มีความรู้สึกว่าจะปลอดภัยนะ รู้สึกกลัวมากกว่า กลัวว่าเมื่อทหารเหล่านี้จะเป็นเป้าหมายของผู้ก่อความไม่สงบ ร้านเราซึ่งอยู่ใกล้ก็ต้องโดนด้วยแน่ๆ วันใดที่มีรถทหารมาจอดนานๆ บริเวณหน้าร้าน ต้องขอร้องเขาไม่ใช่รังเกียจ แต่เรากลัว”

อย่างไรก็ดี แม้ทัศนะของร้านค้าสะดวกซื้อ จะมองว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะตำรวจทหาร คือเป้าหมายหนึ่งที่ทำให้ร้านค้ามีความกังวลที่จะสร้างความสัมพันธ์ แต่ส่วนหนึ่งเจ้าของร้านก็มองว่าตำรวจทหารก็มีส่วนที่จะช่วยเหลือ และสร้างความปลอดภัยได้ในระดับหนึ่ง เพียงแต่ไม่อยากจะให้เข้ามาใกล้ร้าน อยากให้คอยลาดตระเวน หรือตรวจตราสถานการณ์ทั่วไปห่างๆ มากกว่ามาอยู่ใกล้ชิด เพราะยิ่งใกล้ชิดก็ยิ่งอันตราย ตราบใดที่รัฐไม่สามารถจะแก้ปัญหาความสงบได้ ธุรกิจร้านขายของชำก็ไม่สามารถ

ที่ดำเนินกิจการได้อย่างราบรื่น ซึ่งทุกร้านต่างหวังให้เหตุการณ์คลี่คลายลงในเร็ววัน แต่ความหวังดังกล่าวจะเป็นไปได้แค่ไหนไม่มีใครที่จะตอบได้ ทุกวันนี้ร้านขายของชำทำได้คือต้องระวังตนเอง

การติดกล้องวงจรปิดเป็นวิธีการหนึ่งที่ร้านนำมาใช้ เพื่อเฝ้าสังเกตความเคลื่อนไหวบริเวณหน้าร้าน แต่ใช้ว่าจะป้องกันอันตรายได้อย่างสิ้นเชิง เพียงแต่ต้องการสร้างความเชื่อมั่นในระดับหนึ่งเท่านั้น เพราะกล้องวงจรปิดก็มีข้อจำกัด โดยเฉพาะมุมที่สามารถมองเห็น ทั้งที่จะต้องมีคนเฝ้าดูหน้าจออยู่ตลอดเวลา ซึ่งบางร้านก็ต้องจ้างลูกจ้างสำหรับสังเกตหน้าร้านและเฝ้าวงจรปิดจนกลายเป็นภาระเพิ่มขึ้นของร้าน สิ่งที่น่าสังเกตร้านวงจรปิดส่วนใหญ่มักเป็นร้านขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ โดยจำนวนที่ติดตั้งกล้องวงจรปิดจะเป็นร้านของคนจีน รองลงมาก็เป็นร้านชำของชาวไทยพุทธ และของชาวไทยมุสลิมตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงนัยของความเชื่อมั่น และความกังวลต่อเหตุการณ์ซึ่งคนจีนมีความรู้สึกต่อเหตุการณ์ความไม่สงบมากกว่าคนไทยพุทธ และชาวไทยมุสลิม

อย่างไรก็ดี เหตุการณ์ความไม่สงบถือเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญซึ่งร้านค้าสะดวกซื้อมีความกังวลต่อการประกอบประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งหลายร้านพูดตรงกันว่า หากเหตุการณ์กลับเป็นปกติแล้ว ไม่เฉพาะแต่ร้านค้าสะดวกซื้อเท่านั้น เศรษฐกิจ และการดำเนินชีวิตก็จะดีขึ้นในทุกด้าน แต่หากเหตุการณ์ยังเป็นเช่นนี้ ความกังวลต่อปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ของชาวบ้านอันรวมไปถึงร้านค้าชำก็ต้องปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง และสถานการณ์ ของความไม่สงบ เพื่อให้สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้สำหรับผู้คนในพื้นที่ “เลือกอยู่” มากกว่า “เลือกไป” (ย้ายถิ่น)

การย้ายออกจากพื้นที่

จากการลงพื้นที่ศึกษา และการเก็บข้อมูลในพื้นที่ ยังพบว่าร้านค้าสะดวกซื้อซึ่งได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบบางร้านได้เลิกกิจการ และย้ายออกไปจากพื้นที่ ซึ่งร้านค้าสะดวกซื้อเหล่านี้เป็นทั้งของคนที่อยู่ในพื้นที่ดั้งเดิม (เกิดในพื้นที่) คนที่ย้ายมาจากที่อื่นมาตั้งหลักแหล่งและดำเนินธุรกิจร้านค้าสะดวกซื้อในเขตพื้นที่สามจังหวัด ซึ่งสาเหตุของการย้ายถิ่นดังกล่าวสืบเนื่องมาจากการที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ

ร้านค้าสะดวกซื้อที่เจ้าของร้านเป็นคนพื้นถิ่นดั้งเดิม (ทั้งชาวจีน ไทยพุทธ และชาวมุสลิม) ร้านดังกล่าวมักมีที่ตั้งถาวร และมักจะใช้พื้นที่บ้านเป็นที่ตั้งร้านขายของชำ ร้านเหล่านี้ถือว่าพื้นที่ในสามจังหวัดคือบ้านของตนเอง เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นบางร้านเริ่มรู้สึก “ทำใจได้” และพยายามปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งการหาวิธีการป้องกันตนเอง การเฝ้าระวัง ความไม่ประมาท การจัดระบบดูแลความปลอดภัย เช่น ติดกล้องวงจรปิด จ้างลูกจ้างคอยเฝ้าหน้าร้าน เลื่อนเวลาเปิดปิดร้าน ฯลฯ ซึ่งจากการลงเก็บข้อมูลร้านค้าชำเหล่านี้ส่วนใหญ่ต่างคาดหวังว่าสักวันเหตุการณ์น่าจะดีขึ้น ส่วนการย้ายถิ่นเป็นทางเลือกที่น้อยมาก แม้ว่าทุกคนไม่ค่อยมีความมั่นใจว่าเหตุการณ์จะสงบลงง่าย ๆ ในเร็ววัน ตรงกันข้ามส่วนใหญ่เห็นว่าเหตุการณ์จะเป็นเช่นนี้อีกต่อไปไม่รู้จักจบลงเมื่อไรแต่ต้องอยู่ที่นี้ เพราะเป็นบ้านเกิด การย้ายถิ่นน่าจะเป็นทางเลือกสุดท้ายสำหรับกลุ่มนี้ ซึ่งร้านชำไม่มีชื่อร้าน ตั้งอยู่เลขที่ 25/2 หมู่ที่ 1 ตำบลปะกาสะรัง อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่า

“ก็กลัวเหมือนกัน แต่ที่นี้เป็นบ้านเกิด หากย้ายแล้วไม่รู้จะไปไหน ทำมาหากินอะไร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คนในพื้นที่เองเขารู้สึกชินแล้ว แต่คนข้างนอกมองว่าน่ากลัว เราอยู่ในพื้นที่เราก็อายุอยู่อย่างสงบ ไม่อยากที่จะย้ายไปไหน การที่คนย้ายบ้านมันเป็นเรื่องใหญ่ เพราะบ้านเป็นที่อยู่ทั้งของเรา บรรพบุรุษ ญาติ เพื่อน หากเราไป

อยู่ที่อื่น มันจะเหมือนอยู่บ้านตัวเองไหม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทุกคนอยากจะให้มันหยุด แต่เราก็ไม่รู้ไปบอกใครว่าหยุดเสียที แต่ทุกวันทำใจได้แล้ว และระวังตัวเอง”

สถานการณ์ที่เกิดขึ้น ร้านค้าดั้งเดิมที่เป็นคนในพื้นที่ในเขตอำเภอเมืองสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นว่าจะสามารถประกอบการและดำรงชีวิตอยู่ได้ ไม่คิดที่จะย้ายถิ่น และยืนยันจะอยู่ในพื้นที่ต่อไป แม้เหตุการณ์ความไม่สงบจะดำเนินต่อไป ความเป็นคนในพื้นที่อาจเป็นสิ่งที่คุ้นเคย การปรับตัวเป็นวิธีการที่ทุกร้านมีความเห็นสอดคล้องกันที่ทุกร้านพยายามดำรงอยู่ ซึ่งแต่ละร้านก็มีกติกา การปฏิบัติที่แตกต่างกันไป เช่นการเปิดปิดร้าน การไม่วางถังขยะไว้หน้าบ้าน หรือบริเวณใกล้เคียง การสังเกตเหตุการณ์หน้าร้าน เป็นต้น

อย่างไรก็ดีเชื่อว่าร้านดั้งเดิมเหล่านี้จะไม่มีความรู้สึกต่อการย้ายถิ่นเสียทีเดียว การย้ายถิ่นของคนในท้องถิ่นดั้งเดิมก็ให้เห็นแต่ก็มีจำนวนน้อย ซึ่งได้แก่ร้านที่ประสบเหตุการณ์โดยตรง เช่น ระเบิดหน้าร้านจนผู้คนในร้านเสียชีวิต หรือบ้านเรือนเสียหายเกินที่ซ่อมแซม หรือได้รับผลกระทบเนื่องจากญาติหรือคนในครอบครัวโดนทำร้าย เป็นต้น ส่วนหนึ่งร้านชาที่มีสมาชิกของครอบครัวที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐข้าราชการ ครู ฯลฯ เมื่อเกิดเหตุการณ์ก็มีการย้ายถิ่นเช่นกัน ซึ่งอาจทำใจไม่ได้ต่อการสูญเสีย และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครอบครัว ซึ่งร้านวันแอะเลาะ เลขที่ 2/6 ซอยพนาสนธ์ 1 ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ได้อธิบายไว้ว่า

“เมื่อก่อนปากซอยพนาสนธ์มีร้านค้าอยู่ 3 ร้าน ในซอยมี 2 ร้าน ร้านปากซอยเป็นร้านเก่าค้าขายมานาน ร้านตรงหัวมุมเพิ่งย้ายออกไปประมาณ 3 ปี เพราะลูกค้าของร้านซึ่งทำงานอยู่ที่อำเภอโดนยิงเสียชีวิต ครอบครัวจึงย้ายไปอยู่ที่นครศรีธรรมราช เขาอาจทำใจไม่ได้ต่อเหตุการณ์ และการสูญเสีย ความรู้สึกไม่ปลอดภัย กลายเป็นความกลัว และอาจไม่อยากมีอดีตกับที่นี่อีกแล้ว ทุกวันเราอยู่เราก็ก้าว ไม่รู้เมื่อไรมันจะจบสิ้น แต่ถามว่าคิดจะย้ายไหม ยังไม่คิด เพราะไม่รู้ไปอยู่ที่ไหน แม้ว่าค้าขายไม่ค่อยดีนัก แต่ก็พออยู่ได้ ก็ทนๆ ไป คิดว่าสักวันคงดีขึ้น และเราคงไม่โชคร้ายเหมือนเขา”

หรือจากคำบอกเล่าในประเด็นที่น่าสนใจจากเจ้าของร้านร้านปูเป้ เลขที่ 341 ถนนผังเมือง 4 ซอย 7 ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่ได้อธิบายไว้ว่า

“ไม่นานมานี้ เกิดระเบิดที่หน้าร้านขายของชำที่ทหารชอบมาบ่อยๆ ซึ่งเจ้าของร้านเป็นคนจีน เข้าใจว่าผู้ก่อความไม่สงบมุ่งทำร้ายพวกทหารที่มาบ่อยๆ ระเบิดถูกใส่ไว้ในรถมอเตอร์ไซด์เก่า ที่จอดอยู่หน้าร้านขายของชำทั้งหมด หลังจากนั้นสาหัสหลุดลงมา ของหน้ากระจกรถกระจาย เจ้าของร้านก็ได้รับบาดเจ็บ รวมทั้งคนขับมอเตอร์ไซด์โชคร้ายที่ผ่านมาพอดี แต่ไม่มีใครตาย ทหารเข้ามาเคลียร์พื้นที่ แต่ร้านค้าเสียหายมาก หลังจากนั้นเจ้าของร้าน และครอบครัวก็ย้ายไปอยู่หาดใหญ่ และร้านชาก็ปิดตัวลง”

ร้านสะดวกซื้อเจ้าของร้านเป็นคนต่างถิ่น (นอกเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้) ร้านชำประเภทนี้เป็นร้านชำที่เจ้าของร้านไม่มีความเชื่อมั่นต่อสถานการณ์เท่ากับร้านชำที่มีเจ้าของร้านเป็นคนพื้นถิ่น ร้านชำประเภทนี้จึงมีความอ่อนไหวสูง ต่อเหตุการณ์ความไม่สงบ ร้านชำหลายร้านที่เปิดกิจการช่วงก่อนที่เกิดเหตุการณ์ แต่ไม่ใช่คนในพื้นที่ ต่างมีความรู้สึกว่าการย้ายถิ่นถือเป็นทางเลือกหนึ่งในจำนวนหลายๆ ทางเลือก และถือเป็นอันดับต้นๆ ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งคิดว่าถิ่นฐานบ้านเดิมสามารถที่จะให้ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินตลอดจนการดำเนินกิจการมากกว่า แต่ยังมีหลายร้านเช่นกันที่ยังมีความรู้สึกว่ายากจะประกอบธุรกิจร้านค้าในเขตอำเภอเมืองของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ร้านสะดวกซื้อที่เจ้าของร้านเป็นคนต่างถิ่น ส่วนใหญ่มักจะอยู่ในละแวกจังหวัดใกล้เคียง เช่น สงขลา สตูล นครศรีธรรมราช พัทลุง ซึ่งมีทั้งเป็นคนต่างถิ่นที่เข้ามาในฐานะที่เป็นขายส่งไก่ หรือแต่งงานกับคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ร้านสะดวกซื้อเหล่านี้จึงมีลักษณะความรู้สึกอยู่ตรงกลาง จะอยู่ก็ได้ จะย้ายก็ได้ ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกัน แต่ส่วนหนึ่งร้านชำที่เจ้าของร้านเป็นคนต่างพื้นที่เหล่านี้มักจะย้ายออกมากกว่าร้านชำของคนที่เกิดในพื้นที่ ดังเช่นที่เจ้าของร้านชำไม่มีชื่อร้าน เลขที่ 38 ซอยบราโอ ถนนสิโรธร อำเภอเมือง จังหวัดยะลาได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า

“มีร้านค้าสะดวกซื้อหลายร้านที่อยู่บริเวณนี้สมัยก่อน ปัจจุบันเหลืออยู่ 3 ร้าน ร้านที่จำได้ชื่อร้านเสรีการค้า เป็นร้านค้าที่ไม่ใหญ่นัก เจ้าของร้านเป็นคนจังหวัดพัทลุง ภรรยาเป็นคนจังหวัดตรัง เปิดร้านค้าอยู่หลายปี ตอนหลังเห็นปิดร้านไปแล้วไม่ทราบว่าเป็นไปอยู่จังหวัดพัทลุงหรือตรัง แต่ร้านนี้ย้ายออกไป บางทีอาจจะไม่ใช่เรื่องความไม่สงบก็ได้ แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้คนที่มาจากที่อื่น เขากลับ และไม่มั่นใจ บางร้านจึงตัดสินใจกลับไปทำอาชีพอื่นที่บ้านเดิม แต่เชื่อว่าร้านค้าของชำจะลดลง กลับมีเพิ่มขึ้น เพราะว่าคนไม่ออกไปซื้อของไกลๆ ร้านค้าจึงเกิดขึ้นใหม่ทั่วไป เมื่อร้านมากขึ้นใกล้ๆ บ้านคนก็ซื้อข้างบ้าน ร้านเดิมยอดขายก็ลดลง”

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยวิเคราะห์ได้ว่า สถานการณ์ความไม่สงบในปัจจุบันส่งผลให้ใครที่กลัวเขาก็จะย้ายออกไป ใครคิดว่าไม่เป็นไรก็อยู่ ซึ่งการย้ายถิ่นแม้จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ร้านค้าสะดวกซื้อได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ แต่เป็นทางเลือกที่ถือว่าน่าเป็นทางเลือกสุดท้ายของร้านค้าในเขตพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การดำรงอยู่ของร้านค้าให้ได้ท่ามกลางสถานการณ์ที่ตึงเครียดที่สุดคือการปรับตัว ซึ่งร้านค้าหลายร้านทำได้โดยการเฝ้าระวัง และมีกติกาในการดำเนินธุรกิจร้านค้าของตนเอง

ปัญหาที่เกิดจากห้างสรรพสินค้า และร้านสะดวกซื้อ

ปัญหานั้นเนื่องจากการขยายตัวทางธุรกิจของร้านค้าขนาดใหญ่ถือเป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่ง เช่นเดียวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่อื่นๆ ของประเทศ ที่เจ้าของทุนขนาดใหญ่ได้เคลื่อนทุนเข้าสู่ชุมชนท้องถิ่น กระจายตัวไปทุกพื้นที่แม้แต่ในชนบท ขณะเดียวกันกลุ่มทุนเหล่านี้ก็ยังจัดตั้งร้านสะดวกซื้อ ซึ่งเป็นร้านๆ เล็กๆ เช่นเดียวกับร้านค้าสะดวกซื้อที่มีอยู่ในชุมชนและเป็นคนคนท้องถิ่น ซึ่งมักจะใช้กลยุทธ์วิธีการขายแบบมืออาชีพ ที่ “ชาวบ้าน” หรือเจ้าของร้านค้าสะดวกซื้อในพื้นที่ซึ่งมักดำเนินธุรกิจแบบค่อยเป็นค่อยไป มีการผ่อนปรน สร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน จนร้านค้าเป็นพื้นที่ทางสังคมอย่างหนึ่งของชุมชน

โดยร้านเจ เลขที่ 1/6 ถนนละม้ายอุทิศ ตำบลบางนาศ อำเภอมือง จังหวัดนราธิวาส ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า

“เปิดร้านค้าสะดวกซื้อมานานแล้ว เมื่อก่อนในละแวกนี้มีร้านค้าอยู่ 2 ร้าน ตอนนี้มีร้านสะดวกซื้อเพิ่มขึ้นทั่วไป ทำให้ลูกค้าที่มีอยู่เดิม ลดลงมากเพราะลูกค้าคิดว่าซื้อของที่ร้านสะดวกซื้อเช่น เซเว่นอีเลฟเว่น มีความสะดวก และมีความปลอดภัยมากกว่าที่จะซื้อของตามร้านค้าริมถนนซึ่งไม่รู้ว่าจะเกิดระเบิดขึ้นเมื่อไร และการไปซื้อของที่เซเว่นอีเลฟเว่น ยังได้ของแทบทุกอย่างอีกด้วย”

การเกิดขึ้นของห้างสรรพสินค้า เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อร้านขายของชำที่มีอยู่เดิม การเปิดกิจการของห้างสรรพสินค้า Bic-C ในอำเภอมืองปัตตานีนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 ส่งผลกระทบต่อร้านค้าของคนท้องถิ่นในพื้นที่อย่างมาก โดยเฉพาะช่วงที่มีสถานการณ์ความไม่สงบ ทั้งนี้เพราะการเข้าห้างสรรพสินค้าสามารถซื้อสินค้าโดยเฉพาะสินค้าในครัวเรือน และสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน การเข้าไปในห้างสรรพสินค้าครั้งเดียวได้สินค้าเกือบครบทุกสิ่งที่ต้องการ ทั้งพื้นที่ในห้างสรรพสินค้ามีความสะดวกสบาย สะอาด ทั้งสามารถที่จะพาครอบครัวบุตรหลานเข้าไปด้วยได้ เพราะมีร้านค้า ร้านอาหารอื่นๆ มุมของเล่นเด็กซึ่งร้านค้าขนาดเล็กไม่มี ทำให้ร้านค้าขนาดเล็กที่มีอยู่เดิมได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่อง

ซึ่งการลงพื้นที่ของคณะผู้วิจัยพบว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นของห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ และร้านเซเว่นอีเลฟเว่น ในอำเภอมืองในสามจังหวัด กลายเป็นปัญหาที่สำคัญของร้านค้าปลีกประเภทหนึ่ง ซึ่งบางร้านถือว่าคือการซ้ำเติมร้านค้าชำ เพราะคู่แข่งที่มากขึ้นจะทำให้ขายได้น้อยลง ดังเช่นที่ร้านครูต้น เลขที่ 148 ถนนผังเมือง 4 ตำบลสะเตง อำเภอมือง จังหวัดยะลา ได้อธิบายว่า

“ในปัญหาสำคัญที่ถือว่าส่งผลกระทบต่อธุรกิจค้าก็คือ มีร้านเพิ่มมากขึ้น เมื่อก่อนบริเวณนี้มีร้านนี้ร้านเดียว ไม่มีคู่แข่ง ลูกค้าจึงมีมาก เมื่อเกิดเหตุการณ์ลูกค้าก็มักจะซื้อใกล้ๆ บ้าน ซึ่งเป็นร้านค้าเปิดใหม่ และเมื่อไม่นานบริเวณนี้ก็เกิดร้านสะดวกซื้อของบริษัทซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) ทำให้มีคู่แข่งมากขึ้น สินค้าก็ขายได้น้อยลง เมื่อมีร้านค้ามากลูกค้าใกล้ที่ไหนเขาก็ซื้อที่นั่น เราจึงจำเป็นต้องปรับตัว ใช้ยุทธวิธีในการขาย ทั้งให้เครดิต ลดราคา ไม่เช่นนั้นก็อยู่ไม่ได้”

โดยสรุปปัญหาดังกล่าว เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกพื้นที่ แต่ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับผลกระทบอย่างมาก เช่น ในปัตตานี ที่มี ห้าง บิ๊กซี มาเปิดดำเนินกิจการ ทำให้ลูกค้าส่วนใหญ่ในเขตอำเภอมืองไปใช้บริการห้างสรรพสินค้า เพราะเชื่อมั่นในความปลอดภัย สามารถไปได้ทั้งครอบครัว ร้านค้าชำจึงมีลูกค้าน้อยลง และเป็นลูกค้าที่ไม่ค่อยออกไปไหน หรือมีกำลังซื้อน้อย ทั้งห้างสะดวกซื้อที่มาเปิดดำเนินกิจการอยู่ทั่วไปในตัวจังหวัด ทั้ง 3 จังหวัด ก็ถือได้ว่าเป็นการแย่งลูกค้าจากร้านค้าของชำที่มีแต่เดิมไป การปรับตัวของร้านค้าชำ มีทั้งการลดราคาสินค้าบางรายการ และการขายด้วยเงินสดหรือหากเป็นร้านค้าของชำที่ขายส่งด้วยการส่งของก็จะจ้างจักรยานยนต์รับจ้างให้ไปส่งสินค้าให้ถึงร้าน ผ่านการติดต่อทางโทรศัพท์ ลูกค้าจึงมีความรู้สึกสะดวกขึ้น

ปัญหาการแบ่งแยกร้านค้า

ปัญหาการแบ่งแยกร้านค้าเป็นปัญหาอันสืบเนื่องมาจากความไม่สงบ ในพื้นที่ พบว่าร้านค้าของชาวไทยเชื้อสายจีน มีลูกค้าชาวไทยมุสลิมเข้าไปอุดหนุนน้อย โดยลูกค้าเหล่านี้มักไปอุดหนุนร้านค้าของชาของชาวไทยมุสลิมด้วยกัน ปัญหาดังกล่าวอาจเป็นปัญหาในทัศนะของกลุ่มพ่อค้าชาวไทยเชื้อสายจีน ที่พบมากในอำเภอเมืองจังหวัดยะลา และอำเภอเมืองจังหวัดนราธิวาส การปรับตัวของร้านค้าเหล่านี้ ก็คือการลดสินค้าที่มีความจำเป็นของลูกค้าชาวไทยมุสลิมลง เพราะขายไม่ค่อยได้ สินค้าที่นำเข้ามาจะเน้นเฉพาะสินค้าที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต เช่น ข้าวสาร น้ำมันพืช นม น้ำอัดลม ฯลฯ ซึ่งสามารถขายได้กับทุกกลุ่มลูกค้า และมีสินค้าตกค้างน้อย โดยผู้วิจัยขอเสนอทัศนะของเจ้าของร้านไม่มีชื่อร้าน ที่มีเจ้าของร้านเป็นคนเชื้อสายจีน ตั้งอยู่เลขที่ 176 ถนนพิชิตบำรุง ตำบลบางนาคนอำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ได้ให้ทัศนะไว้ว่า

“เห็นชัดเจนว่าตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบแล้ว ในร้านไม่ค่อยมีลูกค้าที่เป็นชาวไทยมุสลิม เขาอาจจะเห็นว่าเราไม่ใช่พวกเขาก็ได้ เมื่อก่อนไม่เป็นเช่นนี้ ทุกคนมีอิสระที่จะเลือกซื้อสินค้า หรือบริการ ในเขตอำเภอเมืองนราธิวาสเป็นแบบนี้จริงๆ ร้านตัดผม รถเครื่องรับจ้าง หรือบริการอื่นๆ หากชาวมุสลิมเขาเลือกได้เขาก็จะใช้บริการของคนมุสลิมด้วยกัน อย่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ถ้าในตลาดชาวไทยมุสลิมออกมาน้อยในวันใด หรือวันนั้นดูเจียบๆ ก็เกิดระเบิดแน่นอนให้ระวัง ไม่จุดใดก็จุดหนึ่ง”

แต่ในทัศนะของเจ้าของร้านค้าชาวไทยมุสลิมแล้วกลับไม่มีความรู้สึกดังกล่าวหรือเห็นว่าเป็นปัญหา แต่เมื่อถามว่าลูกค้าส่วนใหญ่เป็นลูกค้าทั่วไปหรือไม่ ระหว่างลูกค้าที่เป็นชาวไทยทั่วไปกับชาวไทยมุสลิม ลูกค้ากลุ่มไหนมากกว่ากัน คำตอบก็คือลูกค้าที่เป็นชาวไทยมุสลิม ทั้งนี้เจ้าของร้านชาวไทยมุสลิมเชื่อว่าการที่มีลูกค้าเหล่านี้มากกว่าอาจเป็นเพราะความสนิทคุ้นเคยมากกว่าเหตุผลในการแบ่งแยกว่าเป็นร้านค้าชาวจีน ร้านค้าชาวไทยพุทธ หรือร้านค้าชาวไทยมุสลิม โดยร้านกะนี เลขที่ 54/2 ซอย จะปะกียา ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่า

“ลูกค้าก็มีทั่วไปเป็นปกติ ไม่ได้แยกขายคนไทย คนจีน หรือมุสลิม แต่ถ้าจะถามว่าลูกค้าประเภทไหนมากกว่าก็ตอบว่าชาวไทยมุสลิมด้วยกันมากกว่าลูกค้าอื่นๆ อาจเป็นเพราะว่าเราเป็นมุสลิม มีความสนิทสนมมากกว่า อีกทั้งที่ร้านก็ขายสินค้าทั่วไป ไม่ได้ขายเหล้า เบียร์ ความรู้สึกว่าแยกลูกค้าเป็นเชื้อชาติน่าจะไม่ใช่ แต่เป็นทัศนคติของลูกค้ามากกว่า ว่าเขาค่อนข้างสนิทสนมมากไหม ยิ่งเป็นคนที่คุ้นเคย เขาก็เลือกที่จะเข้าร้านคนที่สนิท”

ปัญหาของร้านขายของชำในพื้นที่อำเภอเมืองในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งดำรงอยู่ท่ามกลางความสับสนเสี่ยงต่อการเกิดเหตุ และสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ไม่มีใครรู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นกับใครเมื่อไร การดำรงอยู่จึงเต็มไปด้วยความระแวงระวัง ซึ่งการแบ่งแยกลูกค้าระหว่างชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีนมีพบบ้างในบางพื้นที่ แต่ไม่ชัดเจนนัก พื้นที่ที่ปรากฏ เช่นเขตอำเภอเมือง

นราธิวาส ซึ่งเป็นความรู้สึกของเจ้าของร้านขายของชำที่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีน ที่รู้สึกกว่าคนไทยเชื้อสายมุสลิมมักจะซื้อสินค้าในร้านค้าของชาวไทยมุสลิมด้วยกัน ขณะที่ชาวไทยเชื้อสายจีนส่วนหนึ่งต้องการจะอพยพออกจากพื้นที่เพื่อไปทำธุรกิจที่อื่น ขณะเดียวกันร้านค้าชำจะถูกเปลี่ยนเจ้าของเป็นชาวไทยมุสลิมเพิ่มขึ้น รวมทั้งร้านค้าชำใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นก็เป็นของชาวมุสลิมเป็นส่วนใหญ่

ปัญหาราคาสินค้าและราคาขนส่งที่ขยับตัวขึ้น

การขึ้นราคาสินค้า และค่าขนส่งเป็นประเด็นหนึ่งที่ร้านค้าส่วนใหญ่อยากให้รัฐเข้ามาควบคุมราคาสินค้า และค่าเชื้อเพลิงโดยเฉพาะน้ำมัน เพราะจะส่งผลดีที่ทำให้ต้นทุนลดลง และลูกค้ามีโอกาสซื้อสินค้ามากขึ้น หากสินค้าอยู่ในระดับที่สามารถจับจ่ายได้ ซึ่งการขยับตัวของราคาสินค้าและการขนส่งส่งผลกระทบต่อภาระต้นทุน ต่อร้านค้าสะดวกซื้อทั้ง 3 จังหวัดเหมือนกัน ทั้งนี้เพราะการปรับตัวของราคาสินค้าที่สูงขึ้น ทั้งการขนส่งที่เพิ่มขึ้นตามราคาน้ำมันเชื้อเพลิง ทำให้ร้านค้าต้องใช้ทุนสูงขึ้น ในขณะที่การขายของมีแนวโน้มว่าจะขายได้น้อยลง และยังต้องขายราคาเดิมทำให้กำไรลดลง ทั้งมาจากปัจจัยของความเชื่อมั่นที่ลดลงเพราะการใช้ชีวิตไม่เหมือนเดิม ลูกค้าจึงไม่นิยมที่จะเดินจับจ่ายสินค้าเหมือนสถานการณ์ปกติ ผลกระทบที่เกิดปรับตัวของราคาสินค้าทำให้ลูกค้าที่มีกำลังซื้อน้อย ยิ่งแยกลงไปอีก การปรับตัวของร้านค้าสะดวกซื้อที่สามารถทำได้คือ การขายด้วยระบบเงินเชื่อ สำหรับลูกค้าดั้งเดิมที่คุ้นเคย ทั้งมีการสั่งสินค้าตามปริมาณความจำเป็น โดยให้มีสินค้าระบายออกได้อย่างต่อเนื่อง และสินค้าจะต้องค้างสต็อกให้น้อยที่สุด เจ้าของร้านค้าเลขที่ 29/1 หมู่ที่ 1 ตำบลปะกาฮะรัง อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ที่ได้อธิบายว่า

“อยากให้ช่วยควบคุมราคาสินค้าอย่าให้มีการปรับราคาให้สูงเกินไป สินค้าแพง กำไรลดลง ยิ่งการแข่งขันสูงอยู่แล้ว ไม่ค่อยมีรัฐบาลไหนจริงใจที่จะแก้ปัญหาของแพง พอบริษัทบอกจะขึ้นราคา รัฐบาลก็ตรึงราคาไว้ได้ไม่กี่วัน ในที่สุดก็ปล่อยราคาตามที่บริษัทอยากได้ คนที่แย่คือร้านค้าปลีก”

การที่สินค้าขึ้นราคา ส่งผลกระทบโดยตรงต่อร้านค้าของชำ ทั้งนี้ปัญหาอันสืบเนื่องมาจากราคาน้ำมันปรับตัว สินค้าหลายอย่างจึงปรับตาม ทั้งนโยบายการขึ้นเงินเดือนของข้าราชการ และผู้จบปริญญาตรีต่างเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการขึ้นราคาสินค้า ข้อมูลในพื้นที่ศึกษาจึงเป็นไปในทางเดียวกัน นั่นคือความต้องการให้รัฐเข้ามาดูแลและควบคุมราคาสินค้า หากปล่อยให้สินค้าขึ้นราคาเช่นนี้ ผู้ประกอบการร้านค้าต้องเพิ่มทุนที่จะซื้อของเข้าร้านมากขึ้น ทั้งของก็ขายได้น้อยลง ผู้คนก็ระมัดระวังในการใช้จ่าย ยิ่งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อสถานการณ์ความไม่สงบด้วยแล้ว ร้านค้าชำจึงได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่อง

การขาดผู้สืบทอดกิจการ

จากการที่มีปัญหาความไม่สงบ ได้ส่งผลต่อการขาดผู้สืบทอดกิจการ โดยเฉพาะปัญหานี้เกิดขึ้นมากในกลุ่มผู้ประกอบการที่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีน เพราะลูก-หลาน ต่างออกไปทำงานนอกพื้นที่กันหมด และโดยส่วนมากไม่มีแนวคิดที่จะกลับมาดำเนินกิจการของครอบครัว เพราะปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ทำให้เกิดความกังวลใจต่อความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอคำให้สัมภาษณ์นางดังม่วน เชียงตั้ง เจ้าของร้านตั้งหมวย ตั้งอยู่เลขที่ 168-170 ถนนวิบูลย์กิจ 1 อ.เมือง จ.ยะลา ซึ่งได้ให้ข้อคิดเห็นมาว่า

“จากเหตุการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ ทำให้ขายของได้น้อย ลูกค้าที่ไม่คุ้นเคยก็ไม่เข้ามาซื้อของในร้าน ต้นทุนเพิ่มขึ้นแต่กำไรน้อยลง นอกจากนั้น ลูก-หลาน ก็ไม่คิดจะมาสืบทอดกิจการ เพราะกังวลเรื่องความปลอดภัย ลูก-หลาน จึงไปทำมาหากินที่อื่น ๆ กันหมด คิดว่าเมื่อหมดรุ่นตนเองแล้ว คงต้องเลิกกิจการไป ส่วนร้านที่มีอยู่ที่นี่ก็แล้วแต่ว่าลูก-หลาน จะดำเนินการต่อไปอย่างไร เช่นอาจจะขายร้านก็ได้” (สัมภาษณ์ 24 มิถุนายน 2555 จังหวัดยะลา)

หรือจากการให้สัมภาษณ์ของเจ้าของร้านมณดีณี ตั้งอยู่เลขที่ 196 ถนนพิชิตบำรุง ต.บางนาอ. เมือง จ.นราธิวาส ซึ่งเป็นชาวไทยพุทธ เปิดร้านมาแล้ว 43 ปี ก็ได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า

“มีปัญหาความไม่สงบทำให้ ลูก-หลาน ไม่มีใครคิดจะทำต่อแล้ว ถ้าทำไม่ไหวคงต้องปิดร้าน เลิกดำเนินการ หรือย้ายไปอยู่กับลูกในต่างพื้นที่” (สัมภาษณ์ 23 มิถุนายน 2555 จ.นราธิวาส)

5. การปรับตัวของร้านค้าสะดวกซื้อต่อเหตุการณ์ความไม่สงบ

การเปิดปิดร้านค้า

ร้านขายของชำหลายร้านในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีการปรับตัวต่อสถานการณ์ โดยการกำหนดเวลาในการเปิดปิดร้าน เพื่อความปลอดภัย กล่าวคือมีการเปิดร้านช้ากว่าเดิม และปิดร้านเร็วกว่าเดิม การกำหนดเวลาดังกล่าวลดการสูญเสียต่ออันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการก่อความไม่สงบ เพราะช่วงเช้าตรู่ และช่วงค่ำเป็นช่วงที่มีผู้คนออกมาจากบ้านน้อยกว่าช่วงเวลากลางวันซึ่งทุกคนต้องออกจากบ้านมาประกอบอาชีพ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ตำรวจ ทหาร ก็มีการตรวจตราทั่วไป ส่วนช่วงเช้าตรู่และค่ำ เป็นช่วงที่ไม่ค่อยมีผู้คน ทั้งการสัญจรบนท้องถนนก็ไม่พลุกพล่าน โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์จึงมีมาก ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์พบว่า เหตุการณ์ความไม่สงบโดยเฉพาะเหตุระเบิดมักจะเกิดในช่วงเช้า และช่วงค่ำ โดยร้านชิดเจียบพาณิชย์ เลขที่ 75-77 ถนนพิมลชัย ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ได้อธิบายว่า

“เมื่อก่อนเปิดร้านตั้งแต่ตีห้า ปิดสามทุ่ม ปัจจุบันปิดเร็วขึ้น ทั้งนี้เพราะร้านอื่นๆ เขาก็ปิด พอมีทุกคนก็จะเข้าบ้าน ลูกค้าก็น้อยลง ส่วนใหญ่หลายคนปรับตัวตั้งแต่เกิดเหตุการณ์ ไม่ค่อยมีใครเปิดร้านดึกเหมือนเมื่อก่อน เจ้าของร้านค้าหลายร้านเคยถูกยิงเสียชีวิต ในช่วงเช้า หรือค่ำ บางที่หัวค่ำก็มีระเบิด ทำให้พอค่ำแล้วรู้สึกเจียบๆ แต่ถึงเปิดนานกว่านี้ก็ไม่มีลูกค้า ก็ปิดให้เร็วดีกว่า เวลาเปิดก็เปิดเจ็ดโมงเช้า เพราะสว่างแล้วคนเริ่มออกจากบ้าน และรู้สึกปลอดภัย”

ซึ่งสอดคล้องกับที่เจ้าของร้านไม่มีชื่อร้าน เลขที่ 29/1 หมู่ที่ 1 ตำบลปะกาสะรัง อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ที่ได้อธิบายว่า

“การเปิดปิดร้านถือเป็นวิธีการที่จะช่วยให้มีความปลอดภัยในระดับหนึ่ง เปิดเร็วแต่เช้ามืดก็มีความเสี่ยง ไม่มีใครกล้าออกไปทำอะไรกลางคืน เปิดร้านตอนที่มีคนสว่างแล้ว คนออกจากบ้านมาตลาดซื้อของ ของก็ขายได้ การจัดหน้าร้านจัดช่วงสายก็ทัน ค่ามาก็ปิด แต่หากวันไหนมีรถมอเตอร์ไซด์ หรือรถยนต์แปลกๆ มาจอดหน้าร้าน ก็อาจปิดร้านเลย แล้วโทรเรียกตำรวจมาตรวจสอบ”

อย่างไรก็ดี การเปิดปิดร้านที่เปิดช้า-ปิดเร็ว ดังกล่าวไม่ได้เหมือนกันทุกพื้นที่ ในจังหวัดปัตตานี บางจุด เช่นถนนหน้ามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ร้านค้าจะปิดช้ากว่าพื้นที่อื่นๆ ในรอบนอกออกไป ทั้งนี้เพราะบริเวณหน้ามหาวิทยาลัย มีนักศึกษาซึ่งซื้อของ ทานข้าว ร้านที่เปิดส่วนใหญ่เป็นร้านที่ให้บริการต่างๆ เช่น ร้านขายเสื้อผ้า ร้านขายอาหาร ร้านโทรศัพท์มือถือ-ไอที ร้านขายเครื่องเขียน ร้านขายยา รวมทั้งร้าน 7-11 เป็นต้น ซึ่งตั้งอยู่ 2 ฟากถนนในบริเวณนั้น จากการสังเกตร้านต่างๆ เหล่านี้จะเริ่มปิดประมาณ 4 ทุ่ม พื้นที่บริเวณนี้ถือเป็นพื้นที่ปลอดภัยในระดับหนึ่ง

การเฝ้าระวังสถานการณ์

สถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นทำให้ร้านค้าขายของชำเพิ่มความระมัดระวังในการทำกิจการการค้า มาตรการหลายอย่างที่ถูกนำมาใช้ เพื่อป้องกันตนเอง เช่น การไม่ให้เทศบาลนำถังขยะมาไว้หน้าร้านค้า การไม่ให้รถยนต์ รถจักรยานยนต์ของคนไม่รู้จัก รวมทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจทหารมาจอดหน้าร้านหรือใกล้ๆ บริเวณร้านค้า การติดกล้องวงจรปิด เป็นต้น เหล่านี้เป็นสิ่งที่ต้องกระทำเพื่อดูแลความปลอดภัยให้กับตนเอง และร้านค้า ซึ่งร้านจะปะกียา มินิมาร์ท เลขที่ 56/1 ถนนสุริยะประดิษฐ์ ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ได้อธิบายว่า

“ถังขยะเป็นสิ่งที่ร้านค้าขายชำทุกร้านไม่อยากให้เทศบาลมาตั้งใกล้ๆ เพราะถังขยะมักเป็นที่ที่ผู้ก่อความไม่สงบมักจะใช้เป็นที่วางระเบิด หลายครั้งที่เกิดเหตุการณ์ระเบิดมักจะอยู่ในถังขยะ เราเองก็ต้องไม่ตั้งถังขยะหน้าบ้าน เรื่องนี้เทศบาลเขาเข้าใจ ถังขยะในเขตเทศบาลจึงมักตั้งอยู่ในที่ที่คนสัญจรน้อย แต่ทั้งนี้ไม่ใช่ว่าระเบิดจะถูกวางในถังขยะอย่างเดียว รถมอเตอร์ไซด์ที่มากจอดหน้าร้านก็สำคัญเหมือนที่เราต้องเฝ้าระวัง เมื่อก่อนมีแต่มอเตอร์ไซด์เก่าๆ ที่ถูกนำมาวางระเบิด แต่ตอนนี้รถใหม่ๆ ก็ถูกนำมาใช้ ต้องระวังทั้งนั้นแหละ”

จากข้อมูลที่ได้ไปสัมภาษณ์เจ้าของร้านราณี เลขที่ 72/2 ถนนละม้ายอุทิศ ตำบลบางนาค อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส ได้มีแนวทางในการเฝ้าระวังด้วยการคอยสังเกต ใช้กล้องวงจรปิดที่ติดตั้งหน้าร้านช่วยเป็นหูเป็นตา ไม่วางถังขยะหน้าร้าน คอยสังเกตรถจักรยานยนต์ที่มากจอด เป็นต้น หรือจากข้อมูลของร้านซิดเจียบพาณิชย์ เลขที่ 75-77 ถนนพิมลชัย ตำบลสะเตง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่เจ้าของร้านได้อธิบายไว้อย่างน่าสนใจว่า

“เมื่อก่อนร้านค้าหลายจุดมีถึงดับเพลิงอยู่หน้าร้าน เดี่ยวนี้เขาเอาออกหมดแล้ว เพราะถูกขโมยไปทำ ถึงดับเพลิงส่วนใหญ่ที่ถูกขโมยไปมักไปทำระเบิดถยนต์บนถนนแถวนอกเมือง ในเมืองเป็นระเบิดอีกประเภทที่สามารถใส่ถุง ใส่ถังขยะ หรือใส่ในมอเตอร์ไซด์ได้จึงมีขนาดเล็ก แต่ระเบิดแรง เมื่อที่หน้าร้านก็มี แต่เอามาไว้ในบ้านเสียแล้ว ในที่สาธารณะต่างๆ จึงไม่ค่อยมีถึงดับเพลิงเหมือนบ้านอื่นเมืองอื่น”

นอกจากนี้ผู้ประกอบการเชื้อสายจีนและชาวไทยพุทธ จำนวนมาก ยังให้ข้อมูลตรงกันว่า ใช้การสังเกตจากการเดินทางเข้ามาจับจ่ายซื้อของในเมือง จากชาวไทยมุสลิมที่มาจากนอกเมือง ซึ่งจำนวนชาวไทยมุสลิมที่เดินทางเข้ามาในเขตเมือง สามารถทำให้คาดการณ์เหตุการณ์บางอย่างได้ และนำไปสู่การปรับตัวเพื่อการป้องกันตนเองในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างคำสัมภาษณ์จากผู้ประกอบการชาวไทยพุทธ และชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งมีความคลึงกัน โดยผู้วิจัยสรุปดังนี้

“ถ้าช่วงเวลาไหน ชาวไทยมุสลิมจากต่างอำเภอเข้ามาตลาด หรือในเขตอำเภอเมืองน้อย โดยเฉพาะถ้าเข้ามาน้อยติด ๆ กันหลาย ๆ วัน อาจจะคาดเดาได้ว่าจะมีเหตุการณ์ระเบิด หรือการยิงเกิดขึ้นในเขตเมือง ที่บอกอย่างนี้เพราะที่ผ่านมามันเคยมีลักษณะแบบนี้มา”

การกำหนดกลุ่มลูกค้า

วิธีการแก้ปัญหาอย่างหนึ่งคือ การไม่ขายสินค้าบางชนิดเพื่อคัดกรองลูกค้า เช่น ไม่แบ่งบุหรี่ยายเป็นมวน แต่ขายเป็นซอง ไม่ขายของเสี่ยงๆ เช่น กาวยาง เพราะวัยรุ่นจำนวนมากซื้อไปดมเป็นยาเสพติด ไม่ขายสุราแบ่งขาย หรือขายสุราราคาถูก เช่น เหล้าขาว ซึ่งวิธีการเหล่านี้ ช่วยทำให้ลูกค้าระดับล่างหรือลูกค้าที่มีรายได้น้อย เข้ามาซื้อของในร้าน ซึ่งทำให้สามารถป้องกันปัญหาได้ในระดับหนึ่ง

การจ้างลูกจ้างที่เป็นมุสลิมมาทำงาน

การปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้ออย่างหนึ่งคือ การจ้างลูกจ้างที่เป็นชาวมุสลิมมาทำงานเป็นผู้ขายของหน้าร้าน เพื่อสร้างความไว้วางใจแก่ลูกค้าที่เป็นมุสลิม และเป็นการป้องกันอันตรายจากความไม่สงบที่จะเกิดแก่เจ้าของร้าน โดยเฉพาะความปลอดภัยของเจ้าของร้านที่เป็นไทยพุทธหรือคนไทยเชื้อสายจีน

การไปดำเนินธุรกิจอื่น ๆ เพื่อลดความเสี่ยงจากการดำเนินธุรกิจร้านค้าสะดวกซื้อ

ผู้วิจัย มีกรณีศึกษาที่น่าสนใจคือ ร้านค้าสะดวกซื้อ ตั้งอยู่เลขที่ 14/45 หมู่ 9 ถนนพิชิตบำรุง อ.เมือง จ.นราธิวาส ซึ่งเป็นร้านขายของชำเล็กๆของผู้ประกอบการชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งได้ให้ข้อมูลว่าเมื่อก่อนรายได้ดีเพราะเศรษฐกิจดี มีคนเดินทางมามาก ทั้งพ่อค้า นักธุรกิจ พนักงานบริษัท นักท่องเที่ยว แต่ปัจจุบันไม่มีใครอยากมา ซึ่งธุรกิจที่ทำมาในอดีตคือ โรงแรมราคาถูก ส่วนด้านล่างปัจจุบันเราทำร้านค้าสะดวกซื้อ ซึ่งเมื่อเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้น โรงแรมไม่มีคนมาพัก ของก็ขายไม่ค่อยได้ จึงได้ปรับเปลี่ยนธุรกิจ โดยชั้นสองถึงชั้นห้า เปลี่ยนจากโรงแรมที่พัก มาเป็นบ้านนกกางแอน ส่วนด้านล่างก็เป็นร้านขายของสะดวกซื้อเช่นเดิม ถึงแม้ของในร้านสะดวกซื้อจะขายได้น้อย แต่ก็ยังมีรายได้จากรังนกนางแอ่นมาทดแทน ซึ่งผู้วิจัยมีทัศนะว่า การปรับตัวด้วยการลดความเสี่ยงทางธุรกิจ

ด้วยการทำกิจการหลายอย่าง เป็นตัวอย่างหนึ่งที่น่าสนใจ ในการเป็นแบบอย่างในการปรับตัวตามสถานการณ์แก่ผู้ประกอบการรายอื่นๆต่อไป

การอยู่อย่างพอเพียง

จากการศึกษาพบว่า ร้านค้าจำนวนหนึ่งโดยเฉพาะที่เป็นผู้ประกอบการชาวไทยเชื้อสายจีน หรือชาวไทยพุทธ สามารถอยู่ได้แม้จะขายสินค้าแล้วมียอดขายลดลง ด้วยเพราะว่าการอยู่อย่าง “พอเพียง” กล่าวคือ การไม่มีหนี้สิน ถึงแม้จะขายไม่ค่อยได้แต่ก็อยู่ได้เพราะไม่ต้องหาเงินไปใช้หนี้ใคร และการกินอยู่อย่างประหยัด ก็ทำให้อยู่ได้และไม่ลำบาก

6. ความต้องการการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐด้านต่าง ๆ ของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการศึกษาพบว่าสิ่งที่ผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อต้องการได้รับการสนับสนุนมีดังนี้

การแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ซึ่งปัญหาความไม่สงบได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการค้าอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะความปลอดภัยทางด้านชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อทำได้แค่การปรับตัว การที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบส่งผลกระทบจำนวนมาก เช่น ลูกค้าลดลง คนต่างถิ่นที่เข้ามาลดลงเป็นอย่างมาก รวมไปถึงนักท่องเที่ยว พื้นที่ทางสังคม การพบปะพูดคุยบริเวณหน้าร้านค้าที่เคยมีก็หายไปเพราะลูกค้าต่างก็กังวลในความปลอดภัย การขาดผู้สืบทอดกิจการ ซึ่งถ้ารัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ ผู้ประกอบการก็คงไม่สามารถทำอะไรได้มากไปกว่าที่เป็นอยู่

การดูแลและป้องกันอย่างจริงจังแก่ผู้ประกอบการจากเหตุการณ์ความไม่สงบ โดยเฉพาะร้านค้าสะดวกซื้อที่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยพุทธ จะต้องได้รับความคุ้มครองและดูแลเป็นกรณีพิเศษจากเจ้าหน้าที่รัฐ เพราะการเกิดเหตุระเบิดจำนวนมาก มักจะเกิดขึ้นหน้าร้านค้าของชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยพุทธ ซึ่งสร้างความหวาดกลัวและหวาดระแวงเป็นอย่างมาก โดยสถานการณ์แล้วผู้วิจัยได้รับฟังความรู้สึก คำบอกเล่าจากทั้งสองฟากฝั่งของไทยพุทธและไทยมุสลิม แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงมากคือชาวไทยพุทธและชาวไทยเชื้อสายจีน ที่นับวันมีแต่จะลดจำนวนลง บางพื้นที่จากที่เคยมีพุทธวัฒนธรรม หลากหลายศาสนา กลับกลายเป็นว่าเหลือแต่คนมุสลิม เพราะคนไทยพุทธไม่ย้ายออกก็โดนสังหารหมด จากการศึกษพบว่าประชาชนไทยพุทธและไทยมุสลิมไม่ได้มีความรู้สึกขัดแย้งหรืออยู่ร่วมกันไม่ได้ แต่ไม่มีใครให้คำตอบได้อย่างชัดเจน ว่าใครคือผู้อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์เหล่านี้

การสนับสนุนด้านสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการ ถึงแม้ในอดีตที่ผ่านมารัฐบาลและสถาบันการเงินต่างๆ จะมีนโยบายเรื่องสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการ แต่ในทางปฏิบัติการขอสินเชื่อค่อนข้างยาก เพราะสถาบันการเงินมีข้อระเบียบมาก และต้องใช้เอกสารจำนวนมากเพื่อแสดงความมั่นคงทางการเงิน ซึ่งร้านค้าสะดวกซื้อขนาดเล็กที่เจ้าของเป็นคนในท้องถิ่นจำนวนหนึ่งไม่สามารถแสดงเอกสารหลักฐานความมั่นคงทางการเงินดังกล่าวได้

ราคาต้นทุนสินค้า เป็นประเด็นหนึ่งที่ผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อ เนื่องด้วยในปัจจุบันต้นทุนราคาสินค้าจากร้านค้าส่งแพงกว่าในพื้นที่อื่นๆ แต่ผู้ค้าเมื่อซื้อมาแพงก็ไม่สามารถขายราคาแพงกว่ากฎหมายกำหนดได้ ทำให้กำไรโดยเฉลี่ยลดลง ซึ่งต้นทุนสินค้านี้ราคาแพง ไม่อาจจะชี้ชัดได้ว่าเกิดจากปัจจัยใดแน่ชัด ซึ่งเหตุการณ์ความไม่สงบก็อาจจะปัจจัยหนึ่งก็ได้ อย่างไรก็ตามรัฐบาลรวมไปถึง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีแนวทางในการช่วยเหลือด้านนี้ เช่น การลดอัตราภาษีเก็บภาษี หรือ ควบคุมราคาสินค้าขายส่ง เป็นต้น

การช่วยเหลือด้านภาษี ผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อจำนวนมาก มีรายได้ลดลง จึงอยากให้รัฐบาลช่วยเหลือด้านภาษี เช่น การยกเว้นการเรียกเก็บภาษีจากผู้ประกอบการในสามจังหวัดชายแดนใต้ หรือการลดอัตราภาษีเก็บภาษีการค้า เป็นต้น

การกำหนดนโยบายเพื่อการปกป้องธุรกิจท้องถิ่น เป็นที่ทราบกันดีว่าที่ผ่านมาธุรกิจค้าปลีกข้ามชาติรวมไปธุรกิจค้าปลีกจากกลุ่มทุนขนาดใหญ่ ได้ขยายกิจการในหลากหลายรูปแบบ รวมไปถึงธุรกิจแฟรนไชส์ เช่น เซเว่นอีเลฟเว่น ก็ส่งผลไม่น้อยต่อผู้ประกอบการท้องถิ่น โดยเฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ที่ลูกค้าจะมีความรู้สึกที่ปลอดภัยในการไปซื้อของในร้านค้าปลีก เช่น เซเว่นอีเลฟเว่น หรือ Lotus express มากกว่าร้านค้าปลีกท้องถิ่น ซึ่งรัฐไม่ควรจะเอื้อประโยชน์ให้ธุรกิจค้าปลีกเหล่านี้สามารถขยายตัวเข้าไปในทุกพื้นที่ของชุมชนได้อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพราะเราไม่อาจปฏิเสธได้ว่าถึงอย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการท้องถิ่นก็ไม่สามารถแข่งขันกับผู้ค้าปลีกข้ามชาติหรือผู้มีทุนได้ เพราะระบบบริหารจัดการด้านต่างๆ ที่ดีกว่า ย่อมทำให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นเสียเปรียบในทุกๆ ด้าน

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่องสถานะและการปรับตัวของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ 1) เพื่อสำรวจสถานการณ์การค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง ในสามจังหวัดชายแดนใต้ 2) เพื่อศึกษาปัญหาของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 3) เพื่อศึกษาความต้องการการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐด้านต่างๆของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. สรุป

จากการศึกษาพบว่าปัญหาของผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อคือ 1) การหดตัวของพื้นที่ทางสังคมของร้านสะดวกซื้อ 2) ปัญหาจากการดำเนินนโยบายรักษาความสงบ 3) การย้ายออกจากพื้นที่ 4) ปัญหาที่เกิดจากห้างสรรพสินค้า และร้านสะดวกซื้อที่เป็นแฟรนไชส์ 5) ปัญหาการแบ่งแยกร้านค้าระหว่างไทยพุทธและไทยมุสลิม 6) ปัญหาราคาสินค้าและราคาขนส่งที่ขยับตัวขึ้นและ 7) การขาดผู้สืบทอดกิจการ ส่วนการปรับตัวของผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) เปิด-ปิด เป็นเวลา 6.00 น. – 19.00 น. 2) การเฝ้าระวังสถานการณ์ 3) การกำหนดกลุ่มลูกค้า 4) การจ้างลูกจ้างที่เป็นมุสลิมมาทำงาน 5) การไปดำเนินธุรกิจอื่นๆ เพื่อลดความเสี่ยงจากการดำเนินธุรกิจร้านค้าสะดวกซื้อ และ 6) การอยู่อย่างพอเพียง

ในด้านความต้องการการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐด้านต่างๆของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยพบว่าผู้ประกอบการอยากให้รัฐดำเนินการต่อไปนี้ 1) การแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 2) การดูแลและป้องกันอย่างจริงจังแก่ผู้ประกอบการจากเหตุการณ์ความไม่สงบ โดยเฉพาะร้านค้าสะดวกซื้อที่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยพุทธ 3) การสนับสนุนด้านสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการ 4) ดูแลเรื่องราคาสินค้า 5) การช่วยเหลือด้านภาษี และ 6) การกำหนดนโยบายเพื่อการปกป้องธุรกิจท้องถิ่น

ร้านค้าสะดวกซื้อโดยส่วนมากมีรายได้ลดลง อันเนื่องมาจากปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนใต้ ผู้ประกอบการรู้สึกกังวลต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อย่างไรก็ตามแม้จะมีสถานการณ์ความไม่สงบ แต่กลับพบการเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมากของผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อที่มีเจ้าของกิจการเป็นชาวมุสลิม โดยห้างค้าปลีกขนาดใหญ่ รวมไปถึงร้านค้าสะดวกซื้อที่ตั้งโดยระบบแฟรนไชส์ เช่น ร้านเซเว่นอีเลฟ ส่งผลโดยตรงต่อสถานการณ์ยอดขายร้านค้า เพราะร้านค้าเหล่านี้สร้างความสะดวก และความปลอดภัยต่อลูกค้ามากกว่าร้านค้าที่มีเจ้าของเป็นคนในท้องถิ่น การขยับตัวของต้นทุนสินค้าก็ส่งผลต่อรายได้ที่ลดลง เพราะต้นทุนราคาสินค้าเพิ่มแต่ผู้ประกอบการต้องขายราคาเท่าเดิม นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ประกอบการชาวไทยเชื้อสายจีน มีความรู้สึกได้รับผลกระทบอย่างมากต่อสถานการณ์ความไม่สงบ เพราะยอดขายลดลง และกังวลต่อความปลอดภัย ซึ่งสาเหตุที่ผู้ประกอบการชาวไทยเชื้อสายจีนมีความรู้สึกดังกล่าว คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า เกิดจากการสูญเสียอำนาจทางเศรษฐกิจดั้งเดิม เพราะในอดีตที่ผ่านมาผู้มีอำนาจทางการค้าคือพ่อค้าชาวไทยเชื้อสายจีน

การศึกษาครั้งนี้พบว่าปัญหาหลักของร้านค้าสะดวกซื้อเกิดจากความไม่สงบไม่พื้นที่ ซึ่งส่งผลกระทบอย่างมากต่อผู้ประกอบการชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยพุทธ ซึ่งกลายเป็นประชากรส่วนน้อยในพื้นที่ในปัจจุบัน ในทางตรงกันข้ามกับมีการเพิ่มขึ้นของผู้ประกอบการชาวไทยมุสลิมอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งยังไม่มีคำตอบอย่างชัดเจนว่าการขยายตัวอย่างมากของผู้ประกอบการชาวไทยมุสลิมนั้นเกิดขึ้นได้ด้วยปัจจัยใด ซึ่งสาเหตุของความไม่สงบของสามจังหวัดชายแดนใต้ดังกล่าว ทินพันธุ์ นาคะตะ (2553) ได้สรุปไว้ว่า การก่อการร้ายใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีสาเหตุทั่วไปที่เกิดจากปัจจัยหลายอย่างเช่น ความต้อพัฒนาและความยากจน อิทธิพลของอุดมการณ์ทางศาสนา ความต้องการสถาปนารัฐปัตตานี อาชญากรรมจัดตั้ง การละเมิดสิทธิมนุษยชน และการเลือกปฏิบัติ สิ่งเหล่านี้ เป็นปัจจัยทางโครงสร้างทางประวัติศาสตร์และทางพฤติกรรมของบุคคล แต่สาเหตุที่สำคัญๆ โดยเฉพาะน่าจะเกิดจากการกระทำของกลุ่มต่างๆ ได้แก่ กลุ่มแบ่งแยกดินแดน กลุ่มธุรกิจผิดกฎหมาย กลุ่มนักการเมืองและผู้นำท้องถิ่นและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของกลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐ รวมทั้งการไม่ยอมรับอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่จากข้าราชการในอดีต

ปัญหาของร้านค้าสะดวกซื้อในพื้นที่อำเภอเมืองในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งดำรงอยู่ท่ามกลางความสับสนเสี่ยงต่อการเกิดเหตุ และสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ไม่มีใครรู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นกับใครเมื่อไหร่ การดำรงอยู่จึงเต็มไปด้วยความระแวงระวัง มาตรการหลายอย่างที่ร้านค้าสะดวกซื้อพยายามปรับตัว ให้เกิดความปลอดภัยทั้งชีวิต ทรัพย์สิน ตลอดจนการดำเนินธุรกิจ เช่น การกำหนดเวลาเปิด-ปิดร้านให้เข้ากับสถานการณ์ การติดตั้งกล้องวงจรปิด การหลีกเลี่ยงที่จะตั้งถึงขยะ หรือถึงดับเพลิงไว้หน้าร้าน การไม่อนุญาตให้รถจักรยานยนต์ และรถยนต์ของคนแปลกหน้ารวมทั้งของตำรวจทหารมาจอดที่หน้าร้าน รวมไปถึงร้านข้างบางร้านลงทุนจ้างลูกจ้างมาเฝ้าหน้าร้าน เพื่อระวัง ป้องกันเหตุร้ายที่จะเกิดขึ้น นอกจากนั้นจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อซึ่งเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยพุทธยังได้ข้อคิดเห็นว่าการปรับตัวในการดำเนินชีวิตในพื้นที่อย่างหนึ่งคือ เมื่อไหร่ที่ลูกค้าชาวมุสลิมเข้ามาซื้อสินค้าในเขตชุมชนน้อยผิดปกติ อาจสามารถคาดการณ์ได้ว่าจะมีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้น

ซึ่งในกระบวนการแก้ปัญหาการดำเนินธุรกิจร้านค้าสะดวกซื้อที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงนั้น สาระสำคัญที่จะทำให้สามารถแก้ไขได้ขึ้นอยู่กับปรับเปลี่ยนบริบทการบริหารของหน่วยงานภาครัฐเป็นสำคัญ โดยที่บทบาทภาครัฐด้านการใช้นโยบายมีความสำคัญมาก การปล่อยเสรีทางการค้า การเข้ามาของธุรกิจข้ามชาติ และส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้วหรือไม่ รัฐบาลทุกสมัยไม่เคยกำหนดนโยบายในการปกป้องธุรกิจของคนไทยใช่หรือไม่ ซึ่งในเรื่องของการปกป้องธุรกิจท้องถิ่น ศักดา ธนิตกุล (2548) ได้อธิบายถึงนโยบายที่รัฐใช้สนับสนุนผู้ประกอบการค้าปลีกไว้ว่า โดยนโยบายส่วนมากที่ประเทศต่าง ๆ ดำเนินการจะสามารถจัดกลุ่มออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก รัฐจะเข้าไปแทรกแซงเพื่อแก้ไขปัญหาแต่แทรกแซงในระดับต่ำ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และออสเตรเลีย กลุ่มที่สอง รัฐจะเข้าข้างเอสเอ็มอีอย่างเห็นได้ชัด ได้แก่ อินโดนีเซีย และกลุ่มที่สาม รัฐจะเข้าแทรกแซงเพื่อแก้ไขปัญหา โดยพยายามถ่วงดุลระหว่างนโยบายส่งเสริมและปกป้องเอสเอ็มอีกับนโยบายส่งเสริมการแข่งขัน ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น

นอกจากนั้น การกระจายอำนาจด้านการบริหารเพื่อจัดการปัญหาความขัดแย้งที่เป็นปัญหาหลักก็เป็นสิ่งจำเป็น ซึ่ง อาคม ใจแก้ว (2554) ได้อธิบายไว้ว่า การบริหารที่เหมาะสมกับพื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนใต้คือ รูปแบบการกระจายอำนาจในการให้อำนาจการบริหารบางส่วนกับระดับพื้นที่ แต่

บางส่วนงานอำนาจการบริหารยังอยู่กับส่วนกลาง แต่ในระยะยาวอาจเป็นระบบการปกครองท้องถิ่นที่ดำเนินกิจกรรมได้หลากหลายและมีอิสระมากขึ้น โดยวัตถุประสงค์สำคัญของการจัดตั้งองค์กรในการปกครองท้องถิ่นที่มีอิสระควรเน้นด้านการพัฒนาสังคม-เศรษฐกิจ และการจัดการความมั่นคง และมีโครงสร้างการบริหารภายในที่สำคัญควรประกอบด้วย 10 ฝ่าย คือ ด้านการศึกษา ด้านพัฒนาทางเศรษฐกิจ ด้านเยาวชนและครอบครัว ด้านวัฒนธรรม ศาสนา และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านยาเสพติด ด้านป้องกันปราบปราม ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านปฏิบัติการจิตวิทยามวลชนและประชาสัมพันธ์ ด้านความมั่นคงและจิตวิทยาและด้านปฏิบัติการทางการเมือง นอกจากนี้ต้องกระจายอำนาจด้านการคลังและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้องค์กร แต่อยู่ภายใต้การควบคุมและการตรวจสอบจากส่วนกลาง และควรดำเนินการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างองค์กรบริหาร 3 จังหวัดชายแดนใต้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อทำงานร่วมกับสถาบันทางสังคมและเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนต่อไป

โดยบทสรุปของเรื่องนี้ ผู้ประกอบการร้านค้าสะดวกซื้อจำนวนมากได้แต่หวังว่า ในอนาคตปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จะหมดไป ไม่มีคำตอบชัดเจนว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นได้อย่างไร เพราะอะไรอะไรเป็นปัจจัยหลักของสาเหตุ ผู้ประกอบการทุกคนได้แต่ปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่ ซึ่งมีหลายปัจจัยที่ทำให้ผู้ประกอบการยังคงต้องอยู่ในพื้นที่ “อยู่ทน” หรือ “ทนอยู่” การช่วยเหลือตนเองคือทางเลือกที่ดีที่สุดในการปรับตัว สุดท้ายผู้วิจัยได้แต่หวังว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม จีน ไทย และมาลายู จะยังเกิดการผสมผสานและดำรงอยู่ในพื้นที่ตลอดไป มิใช่สถานการณ์เป็นสิ่งเร้าให้ประชาชนศาสนาอื่นๆที่ไม่ใช่มุสลิมต้องย้ายออก และสุดท้ายแล้วในอนาคตจะเหลือเพียงประชาชนที่เป็นมุสลิมเพียงเท่านั้น ประเทศไทยเป็นประเทศแห่งพหุวัฒนธรรมมาช้านาน และประชาชนอยู่ร่วมกันโดยมิได้มีความรู้สึกแตกแยกทางเชื้อชาติ ศาสนา แม้แต่ในปัจจุบัน ไทยมุสลิม ไทยพุทธ และไทยเชื้อสายจีน โดยส่วนมากก็มิได้มีความรู้สึกแตกแยกดังกล่าว สิ่งที่เป็นอยู่ในสถานการณ์ปัจจุบันคือ “คนกลุ่มหนึ่ง” ที่ยังคงดำเนินกิจกรรมความรุนแรง ซึ่งไม่มีคำตอบอย่างชัดเจนว่าคนกลุ่มนี้เป็นใครกันแน่ แต่สิ่งที่เป็นคำถามจากคนในพื้นที่ตลอดมาคือ “รัฐจริงจังกกับการดำเนินการหรือยัง” หรือ “รัฐไม่รู้เลยหรือว่าใครคือตัวการ” และเพราะอะไรถึงจับหัวหน้าหรือจอมบงการไม่ได้ ?

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับหน่วยงานภาครัฐดังต่อไปนี้ จากประเด็นที่ค้นพบความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ คณะผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางกำหนดนโยบายภาครัฐสำหรับสนับสนุนผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกในเขตอำเภอเมือง สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ดังต่อไปนี้

1. นโยบายการยกเว้นการเก็บภาษีแก่ผู้ประกอบการในพื้นที่ เช่น ภาษีเงินได้ ภาษีมูลค่าเพิ่ม เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการในการลดต้นทุนสินค้า

2. นโยบายและกฎหมายเพื่อการปกป้องธุรกิจท้องถิ่น ซึ่งนโยบายเรื่องนี้ผู้ประกอบการท้องถิ่นได้มีการเรียกร้องจากรัฐบาลมาตลอด แต่ไม่เคยได้รับการตอบสนองเท่าที่ควรจากรัฐบาลในทุกสมัย รวมไปถึงแม้แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็ยังไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการปกป้องธุรกิจท้องถิ่น

3. นโยบายด้านสินเชื่อสำหรับผู้ประกอบการรายย่อย ด้วยการลดเงื่อนไขข้อกำหนดต่างๆ ลงเพื่อให้ผู้ประกอบการมีโอกาสได้รับการพิจารณาเพิ่มมากขึ้น รวมไปถึงการให้อัตราดอกเบี้ยพิเศษ แก่ผู้ประกอบการในพื้นที่ โดยสามารถใช้นโยบายด้านนี้ผ่านธนาคารอิสลาม และธนาคารพาณิชย์ต่างๆ ที่รัฐเป็นผู้ถือหุ้น

4. แก้ไขปัญหาความความไม่สงบ รัฐบาลมีนโยบายที่ดีในการแก้ไขปัญหาตลอด เพียงแต่ในการปฏิบัติจริงมีความเคลือบแคลงสงสัยจากหลายฝ่ายว่า รัฐบาลมีความจริงใจกับการแก้ปัญหาอย่างแท้จริงหรือไม่ ในประเด็นนี้รัฐควรจะทำจิตความรู้สึกสงสัยจากประชาชนบางส่วน ด้วยการควบคุมกำกับดูแลเจ้าหน้าที่รัฐทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง และลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำผิด

5. แก้ไขปัญหาความความไม่สงบ รัฐบาลมีนโยบายที่ดีในการแก้ไขปัญหาตลอด เพียงแต่ในการปฏิบัติจริงมีความเคลือบแคลงสงสัยจากหลายฝ่ายว่า รัฐบาลมีความจริงใจกับการแก้ปัญหาอย่างแท้จริงหรือไม่ ในประเด็นนี้รัฐควรจะทำจิตความรู้สึกสงสัยจากประชาชนบางส่วน ด้วยการควบคุมกำกับดูแลเจ้าหน้าที่รัฐทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง และลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำผิด

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในอนาคต

ควรจะต้องมีการศึกษาเพื่อกำหนดนโยบายและการปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อการพัฒนาธุรกิจค้าปลีกในสามจังหวัดชายแดนใต้ต่อไปในอนาคต

4. ข้อจำกัดในการศึกษา

การเก็บข้อมูลวิจัยมีอุปสรรคค่อนข้างมาก ซึ่งสาเหตุหลักเกิดจากความไม่ไว้วางใจของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งภายใต้สถานการณ์ความรุนแรง ทำให้การเก็บข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลผลการศึกษาดำเนินการด้วยความระมัดระวังและรอบคอบ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงในด้านต่างๆ ทั้งแก่คณะผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูล ต่อไป

บรรณานุกรม

- กมล กมลตระกูล. (2548). *ยักษ์ค้าปลีกข้ามชาติกับหน้าที่ของรัฐในการคุ้มครองวิถีชีวิตชุมชน*. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2554, จาก http://www.geocities.com/kamoltrakul_kamol/articles5.html.
- เก็ดถวา บุญปรากฏ. (2553). ปฏิบัติการในชีวิตประจำวันของผู้ค้ามุสลิมข้ามแดนปาดังเบซาร์ไทย-มาเลเซีย. *วารสารคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 2(1), 1-25.
- คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (2552). *ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ฉบับที่ 8/2552 เรื่อง มาตรการส่งเสริมการลงทุนเป็นพิเศษในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้*. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2554, จาก http://www.boi.go.th/thai/about/law_and_regulations.asp.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2553). การก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้: สาเหตุสำคัญ. *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 16(6), 911-932.
- ศักดิ์ดา ธนิตกุล. (2548). ปกป้อง SMEs : กม.แข่งขันการค้า ในมิติของความขัดแย้ง. สืบค้นเมื่อวันที่ 8 กรกฎาคม 2554, จาก Matichon news Web site <http://www.matichon.co.th/matichon>
- จังหวัดปัตตานี. (2548). *โครงการส่งเสริมการประกอบธุรกิจการค้า*. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2554, จาก http://www.pattani.go.th/province/dbd_ptn/explorer/salefree.html.
- พงษ์ศักดิ์ ยิ่งชนม์เจริญ. (2548). *ธุรกิจ 3 จังหวัดภาคใต้หลุด ย้ายฐานผลิตหนี รัฐวิสาหกิจซ้ำเติม*. หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ (ฉบับวันจันทร์ที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2548).
- สำนักบริการข้อมูลและสารสนเทศ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2552). *เศรษฐกิจศาสตร์การเมืองกับสามจังหวัดชายแดนใต้*. สืบค้นเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2554, จาก <http://www.idis.ru.ac.th/report/index.php?topic=415.0;wap2>.
- วรารุณ จิตราวุธ (2551) *รัฐบาลฟังไม่ได้ 'ค้าปลีกแดนใต้' ฟันธง!*. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2554, จาก <http://paktaibiznews4.board.ob.tc/-View.php?N=122>.
- อาคม ใจแก้ว. (2554). รูปแบบการบริหารที่เหมาะสมสำหรับพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้กับการประยุกต์ใช้. *วารสารสงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 16(6), 989-1011.
- เอกพร นิโรจน์. (2553). *ลงทุน 3 จังหวัดชายแดนใต้ยังแผ่ว ภาคธุรกิจเข้าไม่ถึงแหล่งทุน-นิคมอุตสาหกรรม*. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2554, จาก http://www.prachachat.net/view_news.php?newsid=02phu01071053§ionid=0211&day=2010-10-07.